

Սույն գիրքը թվայնացվել է Գրքասեր ՀԿ-ում՝ հայերենով գրականության պահպանման, հանրայնացման և ժամանակակից թվային միջավայրում հասանելի դարձնելու նպատակով:

Կազմակերպության նախաձեռնությունը միտված է հայերեն գրքերի և տեքստերի տարածմանը, ընթերցանության խթանմանը և մշակութային ոչ նյութական ժառանգության պահպանությանը՝ ապահովելով դրանց հասանելիությունը հնարավորինս լայն շրջանակների համար:

Մենք հավատում ենք, որ թվայնացումը ոչ միայն պահպանման միջոց է, այլև գիտելիքի, գրականության և մշակույթի շարունակական փոխանցման կարևոր ուղի:

Գրքասեր ՀԿ-ն գրքերը ձայնագրում և թվայնացնում է բացառապես Ձեր նվիրատվությունների շնորհիվ: Կազմակերպությանը կարող եք օժանդակել հետևյալ հղումով՝

<https://grqaser.org/hy/donate>

Ստուգված

Հայ գրականություն, Թատերգություն
13+

Շիրվանզադե

Չար ոգի

դրամա չորս արարվածով

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

ՈՍԿԱՆ, պայտագործ, 41—49 տարեկան.

ՇՈՒԾԱՆ, նրա կինը, հացթուխ, 30—38 տարեկան.

ՍՈՆԱ, նրանց աղջիկը 9 —17 տարեկան.

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ, 41—49 տարեկան.

ՉԱՌՆԻՇԱՆ, Սոնայի սկեսուրը, 55 տարեկան.

ՉՈՓՈՒՌ ԿԱՐԱՊԵՏ, Սոնայի ամուսնու եղբայրը, 36 տարեկան.

ՄՈՒՐԱԴ, Սոնայի ամուսինը, 32 տարեկան.

ՋԱՎԱԶԻՐ, Կարապետի կինը, 30 տարեկան.

ՄԻԱՆՍԱԶ, կախարդուհի, պարսկուհի, 55 տարեկան.

ՉԱՌԻԿ.

ՄԱՆԱՆ. Սոնայի մանկության ընկերները.

ԽԱԶԻԿ.

Առաջին և երկրորդ արարվածների մեջ անցնում է ութ տարի.

ԱՌԱՋԻՆ ԱՐԱՐՎԱԾ

Սոնայի մանկությունը կամ առաջին հարված

Տեսարանը ներկայացնում է Ոսկանի տան գավիթը: Բեմի աջ կողմը փլատակներ, խորքում հողաթումբ: Ձախ կողմը բեմի՝ Ոսկանի տնակը մի դռնով և մի լուսամուտով: Խորքում, բեմի ամբողջ լայնությամբ, փայտյա աններկ

ցանկապատ. մեջտեղը մի խարխուլ դռնակ: Ցանկապատի հետևը փողոց աջ ու ձախ: Հեռու երևում են կանաչագարդ լեռներ:

Ձախ կողմում, տնակի առջև, մի լայն ու մեծ թախտ, վրեն հնամաշ կապերտ, մի մինդար և մի բարձ:

Բեմի վրա մի քանի մեծ քարեր, որոնք ծառայում են իբրև նստարաններ:

Հողաթումբը լուսավորված է արեգակի լույսով: Մյուս մասերը բեմի ստվերի մեջ են:

ՏԵՍԻԼ 1

ՇՈՒՇԱՆ և ՍՈՆԱ

ՇՈՒՇԱՆ. (Գալիս է ձախ կողմի դռնով, շալը գլխին գցելով: Ժամանակից առաջ թառամած կին է, կոշտ ձեռներով, թոնիրների կրակից կիզված երեսով: Հագած է հնամաշ արխալուղ, լայն ոտաշոր և չուստեր): Ես գնում եմ Մեջլումենց հացը թոնրից հանելու: Հիմա թխված պիտի լինի: Տես, Սոնա, հեռու տեղ չգնաս, մեր բակում խաղ արա:

ՍՈՆԱ. (Ինը տարեկան հասակումն է: Գեղեցկադեմ, խոշոր, կապույտ աչքերով և ոսկեգույն մազերով աղջիկ է: Հագած է կարճ արխալուղ հասարակ չթից, լայն ոտաշոր և չուստեր): Մենակ ի՞նչպես խաղամ:

ՇՈՒՇԱՆ. Կանչիր ընկերներիդ այստեղ: Ես էլ դրսում ում տեսնեմ, կուղարկեմ:

ՍՈՆԱ. (Աշխույժ): Փողոց վազել կարո՞ղ եմ:

ՇՈՒՇԱՆ. (Հառաչելով): Չէ որդի, փողոց դուրս գդալ չի կարելի: Մեր բակում խաղ արա:

ՍՈՆԱ. Ինչո՞ւ, մամա:

ՇՈՒՇԱՆ. Նրա համար, որ դու այժմ մեծ աղջիկ ես:

ՍՈՆԱ. (Աջ ձեռով թեթևակի զարկում է իր թշին): Վա՛յ, մեծ աղջիկ: Ինը տարեկանը մե՞ծ է: Տես, մամա, աչքերիցդ երևաց, որ սուտ ասացիր:

ՇՈՒՇԱՆ. (Սաստելով): Սո՛ւս, աղջիկը մորն այդպիսի բաներ չի ասիլ:

ՍՈՆԱ. (Չղջալով): Մեղդա ասածու: Բայց ինչո՞ւ Չառիկն ու Մանանը գնում են ամեն տեղ, ուր որ ուզում են:

ՇՈՒՇԱՆ. (Հառաչելով): Է՛հ, որդի, նրանց բանն ուրիշ է: Դե, ես գնացի, զգույշ խաղ արա: (Համբուրում է Սոնային և գնում է ցանկապատի դռնակով դեպի աջ, գլուխը տխուր շարժելով):

ՏԵՍԻԼ 2

ՍՈՆԱ, ՉԱՌԻԿ, ՄԱՆԱՆ և ԽԱՉԻԿ

ՍՈՆԱ. (Շուշանի գնալուց հետո, մի քանի վայրկյան մտածում է՝ աջ ձեռով ծնոտը բռնած: Հետո վազում է դեպի աջ, բարձրանում է հողաթմբի վրա և բարձր ձայնով կանչում է): Չառիկ, Մանան, եկեք այստեղ, եկեք այստեղ: (Վերադառնում է բեմի կենտրոնը):

ՄԱՆԱՆ. (Բեմի հետևից): Եկանք, եկանք: (Վազում են բեմի աջ կողմից: Սոնայի հասակակից և նրա նման հագնված աղջիկ է՝ գլուխը բաց: Գեր է, շատ թուխ երեսով, կարմիր թշերով):

ՉԱՌԻԿ. (Բեմի հետևից): Եկանք, եկանք: (Վազում է բեմ՝ Մանանի հետևից: Նույն հասակի և նույնպես հագնված աղջիկ է: Կաղում է):

ԽԱՉԻԿ. (Վազում է բեմ ցանկապատի դռնակով աջ կողմից: Ութ-ինը տարեկան տղա է՝ առողջ, աշխույժ դեմքով: Հագած է արխալուղ, նեղ վարտիկ, ոտներին չուստեր, գլխին կարմիր թասակ): Ես էլ եկա, մայրդ կանչեց:

ՍՈՆԱ. Եկեք խաղանք:

ԱՄԵՆԲԸ. (Խմբվելով): Խաղանք, խաղանք:

ԽԱԶԻԿ. Հա, ի՞նչ խաղանք:
 ՄԱՆԱՆ. Վազենք փողոց, վազենք փողոց:
 ՍՈՆԱ. Չէ, չէ, փողոց չի կարելի, մայրս ասաց: Նա չի թողնում:
 ՉԱՌԻԿ. Որ չի թողնում, այստեղ խաղանք, ուրախանանք:
 ԽԱԶԻԿ. Բա ի՞նչ խաղանք, ի՞նչ խաղանք:
 ԱՄԵՆՔԸ. *(Մի քանի վայրկյան մտածում են):*
 ՉԱՌԻԿ. Հա, գեղուիլիկ, գեղուիլիկ *(Ծափ է տալիս ու թռչկոտում):*
 ԽԱԶԻԿ. Հա, ո՞վ կգեղվի, ո՞վ կգեղվի:
 ՄԱՆԱՆ. Ես կգեղվեմ: *(Ծափ է տալիս, թռչկոտում):*
 ՉԱՌԻԿ. *(Վիճելով):* Չէ, ես կդեղվիմ. Ես, Ես:
 ՄԱՆԱՆ. Դու կաղլիկ ես, դու չես կարող: Ես կգեղվիմ, Ես, Ես:
 ՉԱՌԻԿ. Դու հաստիկ ես, դու չես կարող: Ես կգեղվիմ, Ես, Ես:
 ՄԱՆԱՆ. Չէ, ես:
 ՉԱՌԻԿ. Չէ, ես:
 ՄԱՆԱՆ. Այ քեզ *(Չարկում է Չառիկի ուսին):*
 ՉԱՌԻԿ. Այ տես *(Չարկում է Մանանի ուսին):*
 ՄԱՆԱՆ. *(Բռնում է Չառիկի մազերից):* Մազերդ կքանդեմ:
 ՉԱՌԻԿ. *(Հարձակվում է Մանանի վրա):* Աչքերդ կհանեմ:
 ԽԱԶԻԿ. *(Մեջ է ընկնում և Չառիկին ու Մանանին իրարից բաժանում)* Էյ, ամոթ է, մի՛ կռվեք, թե չէ՝ երկուսիդ էլ կդնգսեմ: Ո՛չ դու, ո՛չ նա, ո՛չ ես: Թող գեղվի Օվսաննան, սիրուն Սոնան, Օվսաննան:
 ՍՈՆԱ. Ես չեմ ուզում, չեմ կարող:
 ԽԱԶԻԿ. Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ չես կարող:
 ՍՈՆԱ. Գլխացավս կբռնի, ոտք ու ձեռքս կթմրին:
 ՄԱՆԱՆ. Նազ մի՛ արա, կապուտաչ:
 ԽԱԶԻԿ. Մեր ամենից դու ես լավ համ թաքնվում, համ վազում:
 ՉԱՌԻԿ. Քեզ գտնելը դժվար է:
 ՄԱՆԱՆ. Քեզ բռնելը հունար է:
 ՉԱՌԻԿ. Հաստ Մանիկը կքրտնի:
 ՄԱՆԱՆ. Կաղ Չառիկը կհոգնի:
 ԽԱԶԻԿ. Դե շո՛ւտ արեք, շո՛ւտ արեք, երեսներդ շուռ տվեք, աչքերդ պինդ ծածկեցեք:
 ԱՄԵՆՔԸ՝ ԲԱՑԻ ՍՈՆԱՅԻՑ. *(Երեսները ձեռներով ծածկում են, ծիծաղելով):*
 ՍՈՆԱ. *(Մի քանի անգամ պտտում է իր ընկերների շուրջը):* Ես այստեղ եմ, այնտեղ եմ: Ո՛չ այստեղ եմ, ո՛չ այնտեղ: Տեսեք, տեսեք, նստեցի, ձյունը տեսա մրսեցի: Թռչուն ունիմ սպիտակ, կտուց ունի կապուտակ: Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ, կանչում է, շունը վրեն հաչում է: *(Լռում է: Համ քայլերով հեռանում է և բավական ժամանակ թաքստի տեղ փնտրում: Վերջապես, թաքնվում է ցանկապատի հետևում՝ դեպի ձախ):* Դե, աչքներդ բաց արեք, եկեք, եկեք, դես վազեք, թե կարող եք՝ ինձ գտեք:
 ԱՄԵՆՔԸ. *(Երեսները բաց են անում, մի քանի վայրկյան անշարժ աջ ու ձախ նայում, ապա ցրվում են զանազան կողմեր՝ Սոնային գտնելու):*
 ՉԱՌԻԿ. *(Գնում է դեպի ձախ):* Այստեղ չէ:
 ՄԱՆԱՆ. *(Գնում է Դեպի աջ):* Այստեղ չէ:
 ԽԱԶԻԿ. *(Բաց է անում ձախ կողմի տնակի դուռը, նայում է):* Այնտեղ չէ:
 ՉԱՌԻԿ. *(Գնում է խորքը):* Այստեղ չէ:
 ՄԱՆԱՆ. Չկա:
 ԽԱԶԻԿ. Չկա:
 ՍՈՆԱ. Աո՛ւ, աո՛ւ:
 ՄԱՆԱՆ. Ձայնը կա, ինքը չկա:

ՉԱՌԻԿ. (Վազում է դեպի խորքը): Այ, ես գտա, լավ գտա: Այ, ես ընկա, լավ ընկա:

(Ընկնում է ու իսկույն վեր կենում):

ՄԱՆԱՆ. Չուխին ընկավ: (Ծիծաղում է բարձրաձայն):

ԽԱՉԻԿ. (Ծիծաղում է բարձրաձայն):

ՍՈՆԱ. (Կատվի նմանեցնելով): Միաո՛ւ, միաո՛ւ:

ՉԱՌԻԿ. Փիշո, փիշո, փիշո, փիշո:

ՄԱՆԱՆ. Փի՞շո:

ՉԱՌԻԿ. (Չարկելով Մանանի ուսին): Հաստիկ Մանիկ, դե, գտիր:

ՄԱՆԱՆ. (Չարկելով Չառիկի ուսին): Կաղիկ Չառիկ, դե, գտիր:

ՍՈՆԱ. Միաո՛ւ, միաո՛ւ:

ՉԱՌԻԿ. (Մի քանի վայրկյան ևս փնտրում են, դես ու դեն

ՄԱՆԱՆ. վազելով, ծիծաղելով, իրար հրելով):

ՍՈՆԱ. (Հանկարծ երևում է բեմի աջ կողմում, փլատակների վրա): Դուք չգտաք, չգտաք, դուք էրվեցիք, էրվեցիք, դե, թե կարող եք, բռնեցեք: (Վազում է):

ԱՄԵՆԶԸ. (Ընկնում են Սոնայի հետևից: Պտույտներ են անում մի քանի անգամ, չեն կարողանում նրան բռնել): Այն կողմով, այս կողմով, դես վազենք, դեն վազենք:

ՍՈՆԱ. (Վազել է դեպի ձախ, հետո դեպի խորքը, երկու անգամ ցատկել է ցանկապատի վրայով: Հետո դեպի ձախ եկել): Ծի՛վ, ծի՛վ, ծի՛վ, մեծ արծիվ, կուտ եմ բերել քեզ համար: Ծի՛վ, ծի՛վ, ծի՛վ, այ հավեր, եկեք, կերեք, կշտացեք: Ծի՛վ, ծի՛վ, ծի՛վ:

ԽԱՉԻԿ. Օ՛հ, ես հոգնեցի (Կանգ է առնում):

ՄԱՆԱՆ. Օ՛հ, ես քրտնեցի (Կանգ է առնում):

ՉԱՌԻԿ. Օ՛հ, շունչս կտրվեց (Կանգ է առնում):

ԱՄԵՆԶԸ. (Նորից ընկնում են Սոնայի հետևից):

ՍՈՆԱ. (Բավական միջոց ևս դես ու դեն փախչելուց հետո, բարձրանում է աջ կողմի հողաթմբի վրա: Կանգ է առնում այնտեղ, ճիշ է արձակում հանկարծ և ընկնում է երեսնիվեր, արեգակի շողերի տակ):

ԱՄԵՆԶԸ. (Շրջապատում են Սոնային): Բռնվեցիր, բռնվեցիր (Ուզում են բռնել, բայց տեսնելով Սոնայի աղավաղված կերպարանքը, սարսափով ետ են կանգնում և ապշած նայում միմյանց: Մի քանի վայրկյան լռություն):

ՄԱՆԱՆ. Ինչո՞ւ ընկավ (Մոտենում է Սոնային):

ԽԱՉԻԿ. Ուշքը գնաց (Մոտենում է Սոնային):

ՉԱՌԻԿ. (Մոտենում է Սոնային): Տեսեք, տեսեք, լիմոնի պես դեղնեց:

ՄԱՆԱՆ. Աչքերը բաց են, կիսաբաց:

ԽԱՉԻԿ. Դեմքն սկսեց կարմրել:

ՉԱՌԻԿ. Չե, չե, հիմա կապտում է:

ՄԱՆԱՆ. Փրփուր կապեց բերանը:

ԽԱՉԻԿ. Տեսեք, տեսեք, բուրբ մատները ծռվել են, մյուս մատների տակ մտել:

ՉԱՌԻԿ. Շունչը կտրվել էր, ետ եկավ:

ԽԱՉԻԿ. Դողդողում է:

ՄԱՆԱՆ. Խռիռում է:

ՉԱՌԻԿ. Վիզը կտրած հավի պես:

ԽԱՉԻԿ. Մայրը տանը չէ, ի՞նչ անենք:

ՄԱՆԱՆ. Եկեք խեղճին բարձրացնենք: (Ուզում է Սոնային բարձրացնել):

ՉԱՌԻԿ. Որ տուն տանենք, պառկեցնենք (Ուզում է Սոնային բարձրացնել):

ԽԱՉԻԿ. (Մանանի և Չառիկի թևերից քաշելով): Էհ, ձեռք մի՛ տվեք, մի՛ տվեք:

ԲԵՄԻ ՀԵՏԵՎԻՑ. (Լսվում է սագի ձայն՝ առանց երգի):

ԱՐԵԳԱԿԸ. (Լուսավորում է խումբը):

ԱՄԵՆԶԸ. (Գլուխները բարձրացնելով, մի քանի վայրկյան լուռ ականջ են դնում):

ՏԵՍԻՆ 3

ՆՈՒՅՆԸ և ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Երևում է ցանկապատի հետևում, գալով ձախ կողմից:

Միջահասակ, ամրակազմ տղամարդ է՝ կարճ խուզած ալեխառն մազերով ու

միրուքով, որոնք զգգված են: Գլխի մազերի մեջ երևում են հարդի շյուղեր:

Ոտաբոբիկ է, գլխաբաց: Հագած է հաստ կապույտ կտավից կարած շապիկ, նույն գույնի վարտիկ, որ նրա ոտները ծածկում են մինչև սրունքները: Կուրծքը կիսաբաց է, թավամազ):

ԵՐԵԽԱՆԵՐԸ. Գիժ-Դանիելը, Գիժ-Դանիելը: (Փախչում են այս ու այն կողմ):

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Սազը նվագելով երգում է):

Է՛յ ժողովուրդ, երգս լսեք,

ես բյուրյուկ եմ Գյուլստանի բաղերից.

Է՛յ ժողովուրդ, դարդս լսեք,

ես բայդուշ եմ Դադստանի ժայռերից:

Բալաս մնաց քարերի տակ,

Մինիկ բալաս, մարալի պես գեղեցիկ,

Մազեր ուներ ոսկե թելեր,

Աչեր ուներ կապույտ-կապույտ խոշորիկ:

Է՛յ ժողովուրդ, երգս լսեք,

ես բյուրյուկ եմ Գյուլստանի բազերից.

Է՛յ ժողովուրդ, դարդս լսեք,

ես բայդուշ եմ Դադստանի ժայռերից:

ՍՈՆԱ. (Գլուխը հանդարտիկ բարձրացրել է և ապուշ հայացքով նայում է աջ ու ձախ):

ԽԱԶԻԿ. (Որ փախել էր դեպի ավանսցեն, վախենալով մոտենալ, բարձր ձայնով):

Դանիել ապեր, Դանիել ապեր, Սոնան ընկավ, այ տես, տես:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Դադարել է երգել ու նվագել): Պատառ-պատառ կանեմ, հում-հում կուտեմ:

ԽԱԶԻԿ. Նա խեղճ է, ձեռ մի՛ տուր: Ուշքը գնացել է:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Սոնային մոտենալով): Հա՛մ, ընկե՞լ ես: Ո՞վ ես: Նա ընկած էր մեջքի վրա, արևի տակ, ձեռները կրծքին: Ճակատից արյուն էր գալիս աղբյուրի պես: (Թեքվում է և ուշադիր նայում է Սոնայի երեսին: Շոշափում է նրա մազերը, ավելի խոր դիտելով):

Երկարատև լռություն:

ՍՈՆԱ. (Թույլ ձայնով): Գլուխս ցավում է:

ԵՐԵԽԱՆԵՐ. (Մինչ Գիժ-Դանիելը դիտում է Սոնային, միմյանց նշաններ անելով, խրախուսվում են ու խմբվում միասին: Հետո կամաց-կամաց մոտենում են Գիժ-Դանիելին ու Սոնային):

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Տարօրինակ ուրախությամբ): Մանիշա՛կս: (Ավելի բարձր):

Մանիշա՛կս: (Մի անգամ ևս ժիտում է Սոնային): Հա՛մ, դո՞ւ ես, յոթ տարի անցած, յոթ սև տարիներ, Հա՛մ, դու իմ Մանիշա՛կն ես: Ասա, բալաս:

ՍՈՆԱ. (Գլուխը թեքել էր կրծքին, բարձրանում է, զարմացած նայում է Գիժ-Դանիելի երեսին): Գլուխս ցավում է:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Դեպի հիշողություն): Նրա գլուխը ջախջախվեց քարերի տակ:

(Սոնային): Վեր կաց, բալաս, վեր կաց, քեզ տուն տանեմ:

ԽԱԶԻԿ. Այ, Դանիել ապեր, Սոնանց տունը սա է: (Ցույց է տալիս տնակը):

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Սրբազան երկյուղածությամբ): Սո՛ւս, նա իմն է, իմը: (Գրկում է Սոնայի գլուխը): Այ, մազերը ոսկե թելեր, աչքերը կապույտ, կապույտ

փիրուզաներ: (Սոնային): Տուր ինձ ձեռք, բալաս, վեր կաց: (Ոտքի է կանգնեցնում Սոնային, խնամքով սրբում է հագուստը, սազը դնելով գետնին): Սիրուն ես, շատ սիրուն: (Երեխաներին): Էյ, Մանիշակիս ընկերներ, սազս վերցրեք: ԽԱԶԻԿ. (Իսկույն սազը վերցնում է գետնից): ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Լավ պահեցեք, չվախենաք, օձ կա նրա մեջ, չի կծիլ: (Սոնային գրկած բարձրացնելով): Եկ, եկ, սիրուն բալաս: ԽԱԶԻԿ. (Վախեցած, իսկույն սազը դնում է թախտի վրա): ԶԱՌԻԿ. (Շուշանին տեսնելով): Այ, Շուշան բաջին եկավ: ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Սոնային գրկած բերում է դեպի կենտրոնը): Այսպես գրկած նրան, երգ էի ասում, շվացնում:

ՏԵՍԻԼ 4

ՆՈՒՅՆՔ և ՇՈՒՇԱՆ

ՇՈՒՇԱՆ. (Գալիս է ցանկապատի հետևից՝ աջ կողմից: Տեսնելով երեխաներին տխուր և Սոնային Գիծ-Դանիելի գրկում): Ամա՛ն, ի՞նչ է պատահել երեխայիս: (Վազում է առաջ): ԽԱԶԻԿ. Խաղ էինք անում, ընկավ: ՇՈՒՇԱՆ. (Ցնցվելով): Ընկա՛վ: ԶԱՌԻԿ. (Ցույց տալով հողաթումբը): Այ, այնտեղ: ՄԱՆԱՆ. Կապտեց լեղակի պես: ԶԱՌԻԿ. Խռիռում էր վիզը կտրած հավի պես: ՄԱՆԱՆ. Բերանը փրփուր էր կապել: ՇՈՒՇԱՆ. (Հետզհետե սարսափն ավելի ու ավելի է սաստկանում: Ձեռները թուլանում են, հացերն ընկնում են կռնատակից: Հուսահատորեն): Թոնիր ընկներ նրա մայրը, խորովվեր, չտեսներ նրան այդ օրում: (Խեղդված ձայնով): Բեր այստեղ, Դանիել ախպեր, դիր սաքուի վրա: ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Խնամքով բերում է Սոնային և դնում թախտի վրա): Թողեք Մանիշակս հանգստանա: ՇՈՒՇԱՆ. Սոնա է անբախտի անունը: (Պառկեցնում է Սոնային մինդարի վրա): ՍՈՆԱ. Մամա ի՞նչ է պատահել: ՇՈՒՇԱՆ. Ոչինչ, բալաս, ոչինչ: ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Զնե՛լ էիր, Մանիշակս, արևի տակ, հողի վրա, էյ, սազս: ԽԱԶԻԿ. (Սազը վերցնում, տալիս է Գիծ-Դանիելին: Հացերը գետնից վերցնում է ու դնում թախտի վրա): ՇՈՒՇԱՆ. (Երեխաներին): Գնացեք, բալաներս, գնացեք ձեր տները: Սոնան ոչ կապտել է, ո՛չ փրփրել: Սուտ է: Ոտը քարին է դիպել, ընկել է: Էե, ո՞վ չի ընկնում ձեզանից: Այնպես չե՛, Դանել ախպեր: ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Նա քարերի տակ էր ընկել, կոճերի տակ, հողի տակ: Եկա տեսա: Տեսա, մռնչացի: Գազան էի: Երկինքը փուլ եկավ գլխիս, երկիրը պատռվեց ոտներիս տակ: ՇՈՒՇԱՆ. Դե՛, գնացեք, գնացեք: ԵՐԵՄԱՆԵՐ. (Տխուր ու դանդաղ գնում են աջ կողմով):

ՏԵՍԻԼ 5

ՆՈՒՅՆՔ առանց երեխաների

ՇՈՒՇԱՆ. Դանիել ախպեր, դու մեզ ճանաչում ես: Ես Նալբանդ Ռսկանի կնիկն եմ, հացթուխ Շուշանը: Աստծու սիրուն, ինչ որ տեսար, մեր մեջ մնա:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. *(Խորհրդավոր)*: Սուս, Մանիշակս պիտի քնի: Թող սազ ածեմ նրա համար: *(Սազը դնում է կրծքին, մի քանի վայրկյան նվագում անշարժ, ապա հանդարտ քայլերով գնում է ցանկապատի դռնակով, շարունակ նվագելով)*: Է՛յ ժողովուրդ, երգս լսեք:

ԲԵՄԻ ՅԵՏԵՎԻՑ. *(Սազի նվագումը բավական ժամանակ լսվում է, հետո հեռանալով կամաց-կամաց թուլանում է և ընդհատվում)*:

ՇՈՒՇԱՆ. Ածիր, անբախտ, ածիր, ես էլ քո օրն ընկա *(Սոնային)*: Գլուխդ ցավո՞ւմ է:

ՍՈՆԱ. Չէ, մեջքս է ցավում: Մամա, ի՞նչ պատահեց: Ինչո՞ւ իմ ընկերներին դուրս արիր:

ՇՈՒՇԱՆ. *(Հառաչելով)*: Էէ, որդի նրանք քո ընկերները չեն, թող գնան իրենց բախտավոր ծնողների մոտ:

ՍՈՆԱ. Ահ, էլ չի լսվում սազի ձայնը: Գնաց Դանիել ապերը: Մամա, նա գի՞ժ է:

ՇՈՒՇԱՆ. Ասում են, որդի, ո՞վ գիտե:

ՍՈՆԱ. Նա առա՞ջ էլ գիժ է եղել:

ՇՈՒՇԱՆ. Չէ, որդի, առաջ այդպես չէր:

ՍՈՆԱ. Ինչի՞ցն է գժվել, մամա:

ՇՈՒՇԱՆ. Թող որդի, ժամանակը չէ դրա մասին խոսելու:

ՍՈՆԱ. Մամա, պատմիր, ես ուզում եմ լսել:

ՇՈՒՇԱՆ. Դե, լսիր, որդի: *(Նստում է Սոնայի քով և գրկում նրա գլուխը)*: Ասում են, որ շատ տարիներ սրանից առաջ Դանիելը խելքը գլխին մարդ էր, ընտանիքի տեր: Նա ուներ մի չորս տարեկան տղա: Մի օր խեղճ երեխան հիվանդանում է և մի շաբաթ չանցած մեռնում: Դանիելը այնքան է տխրում, որ գրկվում է քնից ու հանգստությունից: Երկու տարի անցած՝ աստված նրան պարգևում է մի աղջիկ: Դանիելը մխիթարվում է: Բայց պատահում է մի ուրիշ անբախտություն, մի առավոտ նրա կնիկը, հորից ջուր քաշելիս, սկսվում է և ընկնում: Նրա գլուխը դիպչում է ջրհորի պատերին, ջարդվում: Դուրս են բերում նրան այնտեղից մեռած: Դանիելն անբախտանում է:

ՍՈՆԱ. *(Ցրված)*: Խեղճ Դանիել ապեր:

ՇՈՒՇԱՆ. Նրա մինիկ մխիթարությունը կյանքում մնում է երեխան: Դանիելն իր սիրտը, հոգին տալիս է նրան: Երեխան օր-օրի վրա մեծանում է և քանի մեծանում է, այնքան նմանվում է իր մորը:

ՍՈՆԱ. Դու տեսե՞լ ես նրան:

ՇՈՒՇԱՆ. Ինչպե՞ս չէ: Դա մի սիրուն աղջիկ էր շեկ մազերով, կապույտ աչքերով:

ՍՈՆԱ. Շեկ մազերո՞վ: *(Նայում է իր մազերին)*: Ինձ նման:

ՇՈՒՇԱՆ. Այո, որդի, նա քեզ էր նման: *(Ուշադիր դիտելով Սոնային)*: Սպասիր, աղջի սպասիր: Ի՞նչ եմ ասում, քեզ նման էր: Դու նա ես, ոտքից մինչև գլուխ, հա, հիմա եմ տեսնում:

ՍՈՆԱ. Պատմիր, մամա, պատմիր:

ՇՈՒՇԱՆ. Աղջկա անունը Մանիշակ էր: Դանիելը նրան պաշտում էր սրբի պես: Բայց աստծու ձեռքը նրա ճակատից ջնջած է լինում բախտ ասած բանը: Յոթ տարեկան է լինում Մանիշակը, երբ պատահում է մեծ երկրաշարժը:

ՍՈՆԱ. Հետո՞, հետո՞:

ՇՈՒՇԱՆ. Երեխան մնում է փլատակների տակ:

ՍՈՆԱ. Մեռնո՞ւմ է:

ՇՈՒՇԱՆ. *(Հառաչելով)*: Մեռնում է:

ՍՈՆԱ. Ի՞նչ է անում Դանիել ապերը:

ՇՈՒՇԱՆ. Ի՞նչ կարող է անել մինիկ զավակին կորցնող ծնողը: Խելքը կորցնում է: ՍՈՆԱ. (Հուզված): Խեղճ Դանիել ապեր, խեղճ Դանիել ապեր: ՇՈՒՇԱՆ. Երկրաշարժի ժամանակ Նա իր խանութումն է լինում: Տուն է վազում ոտաբաց, գլխաբաց, տեսնում է անբախտի դիակը: ՍՈՆԱ. (Ավելի հուզված): Հետո՞, հետո՞: ՇՈՒՇԱՆ. Ասում են տեսնողները, որ Դանիելն այնպես է գոռում, այնպես, որ ամենքը սարսռում են: Հետո Նա ընկնում է դիակի վրա: Մինչև երեկո չեն կարողանում նրան հեռացնել: Իրիկնադեմին ոտքի է կանգնում՝ խելքը կորցրած: Յոթ տարի է անցել այն օրից: Անբախտ մարդը, տուն ու տեղ մոռացած, թափառում է փողոցներում, ողբալով կորած զավակին: Նա իրանից երգեր է հնարում, կանգնում է ավերակների վրա ու երգում, երգում անվերջ: ՍՈՆԱ. (Մեղմիկ լալիս է): ՇՈՒՇԱՆ. (Շոյելով Սոնայի գլուխը): Լաց մի լինիր, որդի, մի կտրատիր մորդ սիրտը, ես նրանից բախտավոր չեմ: ՍՈՆԱ. (Աչքերը սրբելով): Մամա, ճշմարի՞տ ես ասում, որ ես նման եմ նրա աղջկան: ՇՈՒՇԱՆ. Նման ես, որդի, շատ ես նման. որքան նրան լավ եմ հիշում, այնքան ավելի ես նմանվում: ՍՈՆԱ. Ասում ես Մանիշա՞կ էր նրա անունը: ՇՈՒՇԱՆ. Մանիշակ: ՍՈՆԱ. Մանիշակ, Մանիշակ, ի՞նչ սիրուն անուն է: ՇՈՒՇԱՆ. Լավ, հանգստացիր, որդի: (Վերցնում է հացերն ու գնում ձախ կողմի դռներով):

ՏԵՍԻԼ 6

ՍՈՆԱ և ՈՍԿԱՆ

ՍՈՆԱ. (Մնալով մենակ, անշարժ հայացքը հառում է մի կետի վրա, հետո ճակատը տրորում է): ՈՍԿԱՆ. (Գալիս է ցանկապատի դռնակով, աջ կողմից: Միջահասակ մարդ է, շատ տգեղ: Ձեռները, երեսը և պարանոցը սևացած են ածխի մուրով: Մեծ քիթը ծածկված է արյունագույն բշտիկներով: Ականջների ու աչքերի տակ կապույտ գծեր, միտուքն ու գլխի մազերը զգգված են: Հագած է երկայն արխալուղ շատ մեծ գրպաններով, չուխա: Գլխին սև մորթե փափախ, ոտներին չմուշկներ: Արխալուղի վրեն, մեջքին կապած է հասարակ կաշվե գոտի: Մոտենում է և չուխայի տակից թախտի վրա գցում մի կտոր միս գույնզգույն թաշկինակի մեջ: Ուրախ է, ցածր ձայնով երգում է): ՍՈՆԱ. (Հորը տեսնելով, թախտից իջնում է): Լռությո՜ւն: ՈՍԿԱՆ. Մայրդ տա՞նն է: ՍՈՆԱ. Տանն է: (Մեկուսի ուրախ): Խմած չէ: ՈՍԿԱՆ. Այդ միսը տար տուր նրան, թող խորովի: (Դուրս է բերում արխալուղի գրպանից մի բավական մեծ շիշ օղի): ՍՈՆԱ. Աչքիս վրա: (Թաշկինակը վերցնում է և քայլերն ուղղում դեպի տնակի դռները): ՈՍԿԱՆ. Մի բաժակ բեր: (Երգում է ցածր): Էյ բայ, բաբա՛յ, դայ, դադայ. . . ՍՈՆԱ. (Տեսել է օղու շիշը): Վա՛յ, օղին հետն է բերել: (Գնում է տնակի դռներով):

ՏԵՍԻՆ 7

ՆՈՒՅՆՔ և ՇՈՒՇԱՆ

ՈՍԿԱՆ. (Մնալով մի քանի վայրկյան մենակ, շիշը բարձրացնում է օդի մեջ, նայում է հրճվանքով: Բաց է անում ու մի կում խմում): Առանց բաժակի համ չունի: (Նստում է թախտի վրա, փափախը վերցնում, մի կողմ է դնում: Սպասում է բաժակի, քթի տակ երգելով): Էյ, բաբա՛յ, բայ, դադա՛յ, դայ:

ՇՈՒՇԱՆ. (Գալիս է տնակի դռնակով: Նայում է Ոսկանին կշտամբանքով): Մեռել չկար, հա՛ա, որ գերեզմանատուն գնայիր, քելեխ ուտելու ու հարբելո՞ւ:

ՈՍԿԱՆ. (Շիշը ցույց տալով): Շուշան ջան, այսօր մեռելն էլ այստեղ է, կենդանին էլ:

ՍՈՆԱ. (Գալիս է տնակի դռներով, բերելով մի դատարկ բաժակ ու դնում է հոր առջև):

ՈՍԿԱՆ. Մի հատ թթու դրած վարունգ բեր: (Բաժակը լցնում է):

ՇՈՒՇԱՆ. Վարունգ չունիք:

ՈՍԿԱՆ. Դե, մի կտոր պանիր բեր:

ՇՈՒՇԱՆ. Պանիր չունիք:

ՈՍԿԱՆ. Կնիկ, Էլի սկսեցի՞ր չունիք-մունի՞նքդ: Բե՛ր, ասում եմ:

ՇՈՒՇԱՆ. (Սոնային): Աղջի, գնա մի քիչ կանաչ սոխ բեր:

ՍՈՆԱ. (Գնում է տնակի դռներով, քիչ անցած հետ է գալիս, բերելով մի ափսեի վրա մի կտոր հաց, աղ և մի քանի շյուղեր կանաչ սոխ ու դնում է հոր առջև):

ՇՈՒՇԱՆ. (Հեռվում կանգնած, ձեռները ծոցերին դրած, խորին կշտամբանքով նայում է Ոսկանին, գլուխը տխուր շարժելով ու հառաչելով):

ՈՍԿԱՆ. Այ, այդպես: Օդին առանց մազայի համ չունե: (Խմում է: Սոխը թաթխում է աղի մեջ և ուտում) Է՛էխ, Է՛խ, մարդիկ կան, որ քարոզում են. «Ուստա Ոսկան, մի՛ խմիր»: Հեշտ է ասել: Ես մի օր Մադրասեցի տեր-Սարգսին շատ նեղը գցեցի: Գիտես, Շուշան, նա օրինավոր կոնծողներից է: (Բաժակը նորից լցնում է): Գինին կուլայով է խմում: Հա, մի օր նրան հարցրի. «Տեր հայր, հարբելը մե՞ղք է»: Նա ասաց. «Իհարկե»: Ես հարցրի. «Հապա, դու ինչու ես հարբում»: «Ես գինի եմ խմում, ասաց, գինին Զրիստոսի արյունն է»: «Իսկ օդի՞ն», հարցրի ես: «Օդին, ասում է, սատանայի արյունն է»: «Դե որ այդպես է, ասացի ես, ես քրիստոնյա եմ, դու հեթանոս, դու Զրիստոսի արյունն ես ծծում, ես սատանայինը»: Քո արևն եմ ասում, Շուշան, տեր-Սարգսի լեզուն պապանձվեց: (Բաժակը նորից դատարկում է, և նորից լեցնում):

ՇՈՒՇԱՆ. (Սոնային): Գնա միս կոտորիր, կրակ դիր խորովածի համար:

ՍՈՆԱ. Աչքիս վրա: (Գնում է տնակի դռնով):

ՏԵՍԻՆ 8

ՈՍԿԱՆ և ՇՈՒՇԱՆ

ՇՈՒՇԱՆ. (Սոնայի գնալուց հետո, մոտենում է Ոսկանին): Լսիր մարդ, ցավս լսիր:

ՈՍԿԱՆ. Լսում եմ, ասա:

ՇՈՒՇԱՆ. Աղջիկդ ցավագար է:

ՈՍԿԱՆ. (Բավական անտարբեր) Հըը՞: (Խմում է):

ՇՈՒՇԱՆ. (Ավելի զորեղ շեշտով) Աղջիկդ ընկնավոր է:

ՈՍԿԱՆ. Ընկնավո՞ր է:

ՇՈՒՇԱՆ. Այո, ընկնավոր: Տակն ու վրա լինի հորդ գերեզմանը, երազս կատարվեց: Նստել էր դեղին ձիու, երեխայիս էլ քամակին էր նստեցրել: Գնում էր, գնում՝ չգիտեմ ուր: Թյունբաթյուն լինի նա, ինչու երեխայիս տարավ, ինչո՞ւ: (Արտասովոր է):

ՈՍԿԱՆ. Այսօր ընկե՞լ է:

ՇՈՒՇԱՆ. Ընկել է: Սա չորրորդ անգամն է, երեք տարվա մեջ: Էլ կասկած չկա, որ նա քրոջդ պես ցավագար է:

ՈՍԿԱՆ. *(Տխրում է և մտածում):* Զը՞ը, հը՞ը, հը՞ը, ուրեմն այսպես: Լավ, լավ, շատ լավ: *(Օղի է ածում):* Դեհ, ինչ արած: Աստծու բանն է:

ՇՈՒՇԱՆ. Գնա, գնա չոքիդ եկեղեցու դռների առաջ, ճակատդ քարերին, քսիր, աղաչիր, պաղատիր Նրան: Ասա. «Տեր, դու չար ոգին դուրս բեր երեխայիս միջից. տեր, տուր ինձ Նրա ցավը»:

ՈՍԿԱՆ. *(Ձանձրանալով):* Լավ, լավ, կասեմ, ինչո՞ւ չեմ ասիլ: Ես աղոթել գիտեմ, չեմ մոռացել: Գնա, խորովածը պատրաստիր, սոխ ուտելով փխորժակս փչացավ: ՇՈՒՇԱՆ. Քարացել է այդ մարդու սիրտը, աստված իմ: *(Գնում է տնակի դռներով և ետ է գալիս՝ ձեռքին մի կապույտ սփռոց, որ սփռում է սաքուկ վրա և վրեն դնում հաց, կանաչեղեն ու մի քանի ամիսեներ):*

ՈՍԿԱՆ. *(Մի քանի վայրկյան մենակ մնալով, մի բաժակ ևս խմում է, հետո վեր է դնում և սկսում է անցուդարձ անել, ձեռներով ինքն իր հետ խոսելով):*

ՏԵՍԻԼ 9

ՆՈՒՅՆՔ և ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. *(Բեմի հետևից, նախ մի քիչ սազ է նվագում առանց երգելու, ապա երգում է նվագելով: Գալիս է ցանկապատի դռնակով: Մի քիչ կանգ է առնում դռնակի առջև, ապա առաջ է գալիս):*

Ուտաբոբիկ թափառում եմ սար ու ձոր

Ես Զյարամն եմ. ինձ գրկեցին Ասլիից

Խաբար տարեք խեղճ աշուղիս հորն ու մոր,

Սազս դրկեն, ես փախչում եմ դուռնայից:

ՈՍԿԱՆ. Լավ ես երգում, Դանիել փապեր, համեցեք, համեցեք: Եկ, կոկորդոթ թրջիր:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. *(Դադարել է երգել ու նվագել: Առաջ է եկել: Շուշանին):* Կանչիր Նրան, մեկ էլ տեսնեմ սիրունիս:

ՈՍԿԱՆ. Ո՞վ է սիրածդ: Դանիել փապեր: *(Նստում է և մի բաժակ էլ խմում):*

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Սա ընկած էր հողի վրա, արևի տակ: Նրա ճակատից արյուն չէր

գալիս: Շուշան խաթուն, մուգ գիշեր էր, անձրև, ցուրտ: Յոթն անգամ յոթն սև

դևեր ընկան վրես: Ուզում էին Նրան խեղդել, Ասլան Դանիելը չթողեց: Է

հարիֆներ, լավ լսեցեք, մազեր ուներ ոսկե թելեր, աչքեր ուներ կապույտ-կապույտ

փիրուզաներ: Զյոռ-Օղլին կանգնեց բուրջի գլխին, Ղռաթի բերանից կրակ էր

թափվում:

ՏԵՍԻԼ 10

ՆՈՒՅՆՔ և ՍՈՆԱ

ՍՈՆԱ. *(Երևում է տնակի դռների առաջ):* Կրակը պատրաստ է:

ՇՈՒՇԱՆ. Կրակ թափվի քո մոր գլխին: *(Մոտենալով Դանիելին, առանձին):* Մի թողնիր, որ շատ խմի *(Գնում է տնակի դռներով և քիչ անցած ետ է գալիս):*

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. *(Տեսնելով Սոնային, ուրախանում է):* Եկ, եկ աղջիկս, մոտեցիր:

(Դուրս է բերում շապկի ծոցից մի մեծ նուռ ու տալիս է Սոնային): Նուռ եմ բերել

քեզ համար, Մանիշակիս պարտեզիցն է: Առ պահիր: Քեզ ձեռ տվողին պատառ-

պատառ կանեմ, հում-հում կուտեմ:

ՍՈՆԱ. (Նուռն առնելով): Շնորհակալ եմ, Դանիել ապեր:

ՈՍԿԱՆ. Ես հում չեմ ուտիլ, լավ խորովեցեք: (Հարթածի տոնով): Դանիել ախպեր, կոնծիր: (Բաժակը լեցնում է):

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Առանց ուշադրություն դարձնելու Ոսկանի վրա, նայել է Սոնային հրճվանքով, ուշադիր: Բռնում է նրա ձեռից, առաջ է բերում) Նա էլ քեզ նման էր, դու էլ նրա նման ես: Նրա մազերն էլ այսպես էին, աչքերն էլ: Ճակատը ծով էր, երեսը մախմուր, վիզը բարձր ջեյրանի պես, մատներ ուներ շիմշատի պես:

(Շոյելով Սոնայի գլուխը): Մեծ-մեծ քարեր էին ընկել վրեն, գլխից արյուն էր գալիս աղբյուրի պես: Ես պաչ արի, պաչ արի, այսպես, այսպես: (Համբարում է Սոնայի գլուխը): Նա չէր սառել, չէր սառել: Բետո սառավ:

ՈՍԿԱՆ. Չե՞ս ուզում կոնծել, լավ, քո բաժակն էլ ես կխմեմ, ինչ արած: (Խմում է):

ՇՈՒՇԱՆ. (Որ հետաքրքրված դիտել է Գիժ-Դանիելին և լսել): Նստիր Դանիել ախպեր:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Միշտ Սոնային նայելով, միշտ իր մտքով զբաղված): Մայրը հողի մեջ էր: Ոչ ոք չկար, որ գլխին վայ տար: Ես մենակ էի: Էյ, Շուշան խանում, Ասլան Դանիելը մի խեղճ մարդ էր, գլուխը քաշ դերձակություն էր անում: (Դառնում է Սոնային): Գիտե՞ս, բալաս, ասեղս խլեցին, մկրատս առին, սիրտս կտոր-կտոր արին մահուղի պես: Սոնա խաթուն, սիրուն Մանի՛շակ, ինչո՞ւ փախար ինձանից: (Հանդարտ լալիս է, ավելի շուտ հեծկլտում է առանց արտասուքի):

ՇՈՒՇԱՆ. (Հառաչելով): Ուշ ու միտքը միշտ նրա վրա է: Խեղճ մարդ, արտասուքն էլ չորացել է (Գնում է տնակի դռներով և իսկույն ետ է գալիս):

ՍՈՆԱ. Լաց մի լինիր, Դանիել ապեր:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Չե՞ս ուզում: Ասլանը դուլդ է: Ասլանը լաց չի լինիլ: (Չվարթանալով): Էյ, դոչաղ կացեք, դոչաղ կացեք: (Սոնայի գլուխը շոյելով): Լավ աղջիկ, խելոք աղջիկ, սիրուն Մանի՛շակ:

ՈՍԿԱՆ. (Շիշը բարձրացնելով օդի մեջ, նայում է): Դեռ կա, Էյի կա, շատ կա:

(Բաժակը լեցնում է):

ՍՈՆԱ. (Առանձին): Դանիել ապեր մի թողնիր, որ հայրիկը շատ խմե: Շատ խմելիս մայրիկիս ծեծում է:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Բարկանալով): Զը՞ը, ծեծո՞ւմ է: Չէ, չեմ թողնիլ: Է՛է, ուստա Ոսկան, քիչ խմիր:

ՍՈՆԱ. (Գնում է տնակի դռներով և քիչ անցած ետ է գալիս):

ՈՍԿԱՆ. Ի՞նչ, ո՞վ քիչ խմի: Դու լաց էիր լինում, Դանիել ախպեր: Ամոթ: (Ցույց տալով օդու բաժակը): Այ, տղամարդի արտասուքը սա է: Խմիր, լաց չես լինիլ: Ես էլ առաջ լաց էի լինում: Զիմա աչքերս ցամաքել են: Խմիր ու մին սազ ածիր, որ քեֆս բացվի: Առ, կոնծիր: (Օդու բաժակը առաջարկում է):

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Խլում է բաժակը և օդին թափում է գետնի վրա): Չեմ ուզում, Մանի՛շակս չի թողնում:

ՈՍԿԱՆ. Ա՛ա, Մանի՛շակս, Մանի՛շակս: Այստեղ Մանի՛շակ չկա: Նա երկնքումն է:

Է՛է, ի՛նչ արիր: Ափսոս, ափսոս, երեք ձի եմ նալել մի շիշ օդու համար, դու թափում ես (Շիշը նորից վերցնում է, որ բաժակը լեցնե):

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Խիստ): Մի ածիր, բավական է:

ՈՍԿԱՆ. (Շարունակելով իր գործը): Մի ածիր. հե՛, հե՛, հե՛, ո՞ր օրից խելոքացար:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Շիշը խլում է Ոսկանից): Զեզ ասում եմ, քիչ խմիր: Մանի՛շակը չի թողնում:

ՈՍԿԱՆ. (Բարկանում է): Նա է քեզ սովորեցրել, կնի՞կս: Ես նրա հոգին բերանից դուրս կբերեմ: (Գռռում է): Է՛է, Շուշան:

ՍՈՆԱ. (Հոր գոռոցից ուժգին ցնցվում է): Վա՛յ:

ՈՍԿԱՆ. Ասա, որ օդին տա: Դու ես նրան սովորեցրել:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Շիշը կրծքին սեղմելով): Չեմ տալ, սրա մեջ օձի լեղի կա, քեզ

կապանի:

ՈՍԿԱՆ. (Ավելի բարձր): Չե՞ս լսում, ասա որ տա:

ՇՈՒՇԱՆ. Իրանից ուզիր, ինչ ես ինձ կալել:

ՈՍԿԱՆ. (Գիժ-Դանիելին): Է՛հ, տուր: Իմ ապրանքն է: Տուր, ես ծարավ եմ:

ՇՈՒՇԱՆ. Հերիք չե՞, լակածդ:

ՈՍԿԱՆ. Ի՞նչ, լակե՞լ: Ես շո՞ւն եմ, ես շո՞ւն եմ: (Ոտքի է կանգնում երերվելով):

ՇՈՒՇԱՆ. Շունը շնությունով այն չի անիլ, ինչ որ դու ես անում:

ՈՍԿԱՆ. Դու ի՞նչպես ես համարձակվում ուրիշների մոտ ինձ խայտառակել: Ես պատվավոր մարդ եմ, ո՞վ չի ճանաչում ուստա Ոսկանին: Ասա, որ շիշը տա, թե չե՛

աչքերս մթնում են:

ՇՈՒՇԱՆ. Տուր իրան, Դանիել ախպեր, տուր, աչքը կոխիր:

ՈՍԿԱՆ. Տուր, էյ:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Չեմ տալ, Մանիշակս վախենում է:

ՍՈՆԱ. (Մոտենում է Գիժ-Դանիելին):

ՈՍԿԱՆ. (Ծիծաղում է): Հաա՛, չե՞ս տալ: Հիմա իմացա: (Երկու ձեռների ցուցամատերը միացնում է): Դուք այսպես եք այ, այսպես: (Շուշանին): Նա քեզ պաչել է, հա, պաչել է:

ՇՈՒՇԱՆ. (Չափազանց վշտացած): Սուս, անամոթ, դու մեռոն չունիս երեսիդ վրա:

ՈՍԿԱՆ. Անառակ, անառակ: (Ուզում է հարձակվել Շուշանի վրա):

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Աչքերը ոլորելով, սպառնում է շեշտով): Էյ, Ոսկան, տեղդ նստիր:

ՈՍԿԱՆ. Ես քո մազերը կգզզեմ: (Հարձակվում է Շուշանի վրա, բռնում է նրա մազերը): Քած շուն, քած շուն:

ՍՈՆԱ. (Սարսափած): Աման, Դանիել ապեր, նա մամային կապանե:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Շտապելով շիշը սագի հետ գնում է թախտի վրա և բռնում է Ոսկանի թևերը հետևից): Չեմ թողնիլ, չեմ թողնիլ:

ՈՍԿԱՆ. (Աշխատելով ազատվել Գիժ-Դանիելի ձեռքից): Թող, դու ո՞վ ես, գիժ:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Շուշանին ազատում է Ոսկանի ձեռքից): Սո՛ւս սո՛ւս: Մանիշակս լալիս է:

ՈՍԿԱՆ. (Որ մի վայրկյան ազատվել է Գիժ-Դանիելի ձեռքից): Կորիր, ես քո Մանիշակի էլ, քո էլ հերն անիծեմ:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Թավալում է Ոսկանին թախտի վրա և սկսում է խեղդել):

Մանիշակիս քարերի տակ գրեցիր: Ասլան Դանիելը քարը գլխովդ կտա:

Հուլիանոս, այ քեզ, այ քեզ:

ՈՍԿԱՆ. (Գոռում է): Այ վայ, խեղդեց, ազատեցեք:

ՍՈՆԱ. (Սարսափած փարվում է մորը): Մամա, խեղդում է:

ՇՈՒՇԱՆ. Թող խեղդի, մեզ էլ ազատի, նրան էլ:

ՍՈՆԱ. (Թողնելով մորը, արտասուքը աչքերին բռնում է Գիժ-Դանիելի շապկի փեշերը): Դանիել ապեր, Դանիել ապեր, խեղճ է, մի արա, բաց թող, չե՞ս լսում, ես եմ, Մանիշակը, Մանիշակը:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Մանիշակ անունից սթափվում է, բաց է թողնում Ոսկանին):

Հաա, դու ես: Լավ, լավ, չեմ խեղդիր (Ոսկանին): Կորիր: (լալկան ձայնով): Խեղճ Մանիշակ: Խեղճ Մանիշակ, տանջում են, հայրդ լավ մարդ չէ: (Նորից կատաղելով): Էէ, ուստա Ոսկան, մի արա, մի արա, ասում եմ: (Գրկում է Սոնայի գլուխը):

Լաց մի լինիր, սիրուն բալաս, դու նա ես, նա դու ես, ես չեմ թողնիլ, որ քեզ տանջեն: Ամեն օր կգամ, ամեն օր: (Բաց է թողնում Սոնայի գլուխը,

հանդարտ մոտենում է թախտին և սազը վերցնում):

ՈՍԿԱՆ. (Կամաց-կամաց ուշքի է եկել, վեր կենալով): Հեր օրհնած, խեղդում ես, մարդավարի խեղդիր, թե չէ գցել ես տավարի պես մորթում ես: (Շիշն է փնտրում, գտնելով ուրախանում է): Լավ է, որ չես կոտրել: Նստիր, Դանիել ախպեր, մի կտոր

հաց ուտենք: Է՛յ, խորովածը բերեք:
ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Ես քո հացը չեմ ուտիլ: *(Գնում է ցանկապատի դռնակով, սազը հանդարտ նվագելով):*

ՏԵՍԻԼ 11

ՆՈՒՅՆԶ առանց ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼԻ

Միառժամանակ լռություն: ՇՈՒՇԱՆ. *+(Մազերը կարգի է բերել):* ՍՈՆԱ.
+(Աչքերը սրբել է կարեկցությամբ և երկյուղով նայում է մերթ մորն ու մերթ հորը):
ՈՍԿԱՆ. *+(Շիշը բարձրացնում է ու նայում):* Դեռ կա խորովածի համար:
(Բաժակը լցնում է): ՇՈՒՇԱՆ. *+(Հուսահատ):* Նրան ոչինչ չի օգնիլ, ոչինչ: ՈՍԿԱՆ.
+Գնա՞ց գիմը: Լավ ազատվեցի: ՇՈՒՇԱՆ. +Օ՛ո, նա քո գլխի դատավորը պիտի լինի, կտեսնես: Նրան աստված ինքն է ուղարկել Սոնայիս համար: (Գնում է տնակի դռներով):
ՈՍԿԱՆ. *(Շուշանի հետևից):* Խորովածը բեր: *(Խմում է: Սոնային):* Նա գիժ է, աղջի, վախեցիր նրանից:
ՍՈՆԱ. Հայրիկ, ես նրանից չեմ վախենում, քեզանից եմ վախենում: *(Թուլացած նստում է քարի վրա և աչքերը հառում անորոշ տարածության մեջ):*
ՇՈՒՇԱՆ. *(Գալիս է տնակի դռներով՝ ձեռքին երկու շամփուր խորոված: Սոնային):*
Եկ, անբախտ, եկ, մի կտոր հաց դիր բերանդ:
Վարագույր

ԱՐԱՐՎԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

Ուրը տարի անցած

Տեսարանը ներկայացնում է աղքատիկ սենյակ: Խորքում դռներ և մի լուսամուտ, որ նայում են դեպի բակը: Ձախ կողմում դռներ, որ տանում են դեպի խոհանոց: Աջ կողմում մի թախտ՝ հասարակ կապերտով ծածկված, վրեն անկողիններ՝ միմյանց վրա դարսած: Ձախ պատի առջև մի մեծ սնդուկ: Նույն պատի մեջ չքյա կտորով վարագուրած մի խորշ, որ ծառայում է իբրև պահարան: Հատակի վրա թաղիքներ, խսիրներ: Պատերը պարզ մանիշակագույն են՝ առանց պաստառի: Մի քանի մինդարներ պատերի տակ: Աջ պատի վրա մի բավական մեծ և շատ հասարակ հայելի սև շրջանակով:

ՏԵՍԻԼ 1

ՇՈՒՇԱՆ և ՍՈՆԱ

ՇՈՒՇԱՆ. *(Ուր տարվա մեջ բավական ծերացել է ու նիհարել: Հագնված է դարձյալ աղքատիկ: Նստած է թախտի ծայրում և Սոնայի արխալուղի կոհակներն է կարում: Մի փոքր լռությունից հետո):* Այսօր տասնյոթ տարիդ լրացավ:
ՍՈՆԱ. *(Թախտի վրա ծալապատիկ նստած՝ գուլպա է հյուսում: Ուր տարվա մեջ դարձել է բարձրահասակ, գեղեցիկ աղջիկ: Մազերի գույնը մի քիչ մուգացել է, Դեմքն ավելի գունատ է, նայվածքը սառը, անշարժ: Հագած է հնամաշ արխալուղ, լայն ոտաշոր, ճուրթի առանց ոսկիների: Ոտներին չուստեր):* Տասնևյոթ տարի:
ՇՈՒՇԱՆ. *(Հառաչելով):* Եթե աստված մեզանից երես չի դարձրել, բախտդ կբացվի:
ՍՈՆԱ. *(Աչքերը դեպի վեր բարձրացնելով):* Փառք նրա զորությանը:
ՇՈՒՇԱՆ. *(Դառնությամբ):* Փառք, փառք, բայց նա շատ էլ ողորմած չէ մեզ համար:

ՍՈՆԱ. Նա ամենքի համար ողորմած է: Մայր, այս գիշեր աղոթք անելիս էլի տեսա Յիսուս քրիստոսի կերպարանքը:

ՇՈՒՇԱՆ. Դու ամեն գիշեր տեսնում ես նրան:

ՍՈՆԱ. *(Էքստազով)*: Ամեն գիշեր, ամեն գիշեր: Մեռնեմ նրա սուրբ զորությանը: Նա ասում էր. «Մեղավորներ եք, մեղավորներ, աղոթք արեք, աղոթք արեք, գիշեր-ցերեկ, անդադար»: *(Մի կողմ դնելով գուլպան, չոքում է ու վեր բարձրացնում)*: Պատմիր ինձ, տեր, պատմիր, եթե ես մեղք եմ գործել: *(Երեսին խաչակնքում է)*:

ՇՈՒՇԱՆ. *(Մեկուսի)*: Զի՞չ ես պատժված, անբախտ երեխա: *(Բարձր)*: Վեր կաց, զավակս, վեր կաց, հերիք է ինչքան բռնեցիր աստծու փեշերը:

ՍՈՆԱ. *(Վեր կենալով)*: Միշտ պետք է համբուրել արդարադատ աստծո փեշերը:

ՇՈՒՇԱՆ. *(Դառնությամբ)*: Օ՛ո, եթե նա արդարադատ լիներ, մեզ այս օրին չէր հասցնիլ:

ՍՈՆԱ. Մայր, մեղք մի՛ գործիր... *(Նստում է անգործ: Լռությո՜ւն)*:

ՇՈՒՇԱՆ. Այս վերջին կոճակն էլ կարեմ, վերջացավ: Այսօր և՛ եթե կհագնես:

ՍՈՆԱ. *(Մտազբառ)*: Մամա:

ՇՈՒՇԱՆ. Ի՞նչ կա, որդի, ասա:

ՍՈՆԱ. Քանի՞ տարեկան էի, երբ առաջին անգամ ուշքս գնաց:

ՇՈՒՇԱՆ. Թողնենք, աղջիկս, այդ ի՞նչ խոսելու բան է:

ՍՈՆԱ. Մամա, ես ուրիշ խոսելու բան չունիմ: Ասա, քանի՞ տարեկան էի, երբ աստված ինձ պատժեց:

ՇՈՒՇԱՆ. *(Ակամա տխուր ձանձրությո՜ւն)*: Վեց:

ՍՈՆԱ. Վեց, տասնույոթ: Վեցը դուրս գանք, ի՞նչ կմնա:

ՇՈՒՇԱՆ. Կաց, ասեմ: *(Մտածելով ու հաշվելով)*: Տասնումեկ:

ՍՈՆԱ. *(Մռայլ)*: Տասնումեկ տարի ես ցավագար եմ:

ՇՈՒՇԱՆ. *(Մռայլ)*: Այո, տասնումեկ տարի: *(Լռությո՜ւն)*:

ՍՈՆԱ. Մամա, իմ ընկերները մեծացել են:

ՇՈՒՇԱՆ. *(Աշխատում է ծիծաղել)*: Երեխա, իհարկե, մեծացել են: Ուրե՛ տարի է նրանց չես տեսել:

ՍՈՆԱ. Մանանն էլի հաստի՞կ է:

ՇՈՒՇԱՆ. Հաստիկ է:

ՍՈՆԱ. Սիրո՞ւն է: *(Վեր է կենում ու նայում է իրան հայելու մեջ)*:

ՇՈՒՇԱՆ. Սև-սև աղջիկ է, էլի:

ՍՈՆԱ. Չառիկն էլի կադո՞ւմ է:

ՇՈՒՇԱՆ. *(Ծիծաղում է)*: Դե, իհարկե, կադում է:

ՍՈՆԱ. *(Հայելուց հեռանում է)*: Երանի տեսնեի նրանց:

ՇՈՒՇԱՆ. Կտեսնես, բալաս, կտեսնես, համբերիր:

ՍՈՆԱ. Համբերիր, համբերիր, միշտ համբերիր: Ինձ համար ուրիշ բան չի մնում, բացի համբերելուց: *(Մոտենում է լուսամուտին և նայում է դեպի դուրս)*: Ի՞նչ գեղեցիկ օր է, ինչ պայծառ է երկինքը: Արար աշխարհը ուրախ, զվարթ, Բայց այն ի՞նչ է հեռվում, մի կտոր սև ամպ: Նա կամաց-կամաց բարձրանում է, հորիզոնը ծածկում: Ա՛հ, սարերից զով փչեց, տեսեք, տեսեք, արևի շողերը թռչկոտում են դաշտերի վրա: Կարծես ճերմակ աղավնիներ լինեն կտուրների վրա: Լույս ու խավար կռվելու են շուտով: Ա՛հ, տրաքեց սիրտս, տրաքեց: *(Գլուխը թեքում է լուսամուտի շրջանակին)*:

ՇՈՒՇԱՆ. *(Մեկուսի տանջանքով)*: Անբախտ երեխա, ո՛րքան է տանջվում:

(Արխալուղը վերջացրել է, գցում է թախտի վրա ու ոտքի ելնում: Նայում է Սոնային խորին վշտով: (Լռությո՜ւն): Ինչի՞ մասին ես մտածում, որդի: *(Պատասխան չի ստանում, քիչ լռությո՜ւնից հետո)*: Ասա, ինչի՞ մասին ես մտածում:

ՍՈՆԱ. *(Գլուխը բարձրացնում է)*: Մամա, դու ինձ չես սիրում:

ՇՈՒՇԱՆ. Էլի՞ ասացիր: Այդ ի՞նչ կասկած է, որ ընկել է սիրտդ:
 ՍՈՆԱ. Այո, մայր, չես սիրում: Հայրիկն էլ չի սիրում: (*Ձեռքը երկինք
 բարձրացնելով*): Իսկ նա՞. . . վաղուց ասում է ինձ: Զգիտեմ ինչու համար եմ
 ապրում, ո՞ւմ համար:
 ՇՈՒՇԱՆ. Հանգստացիր, որդի, ուշքդ վրեժ բեր:
 ՍՈՆԱ. (*Գրգռված*): Հանգստացիր, հանգստացիր, հեշտ է ասել: Կրակն ընկել է
 այստեղ: (*Ցույց է տալիս կուրծքը*): Այրում է, այրում է գիշեր-ցերեկ: Ահ, երանի
 մոխիր դառնայի ու վերջանայի:
 ՇՈՒՇԱՆ. Թող մոխիր դառնան չարերն ու չարագործները: Դու ի՞նչ մեղք ես
 գործել: Օրը մինչև կես գիշեր աստծու փեշերը բռնած, աղոթում ես: Հերիք չէ՞, որ
 չի օգնում քեզ, ինչո՞ւ պիտի մոխիր դարձնի:
 ՍՈՆԱ. Մամա, դու տրտնջում ես աստծու դեմ: Զգույշ: Նա մեղ ավելի կտանջի:
 ՇՈՒՇԱՆ. Թող տանջի, բայց ինձ, ո՛չ թե քեզ: Ի՞նչ թաքցնեմ, որդի, այն օրից, որ դու
 անբախտացել ես, հավատս թուլացել է: Ես սկսել եմ մտածել, որ աստված իսկի
 գոյությունն էլ չունի:
 ՍՈՆԱ. (*Խորին կշտամբանքով*): Մամա, կա, աստված կա:
 ՇՈՒՇԱՆ. Ո՞ւր է, որ կա, ինչո՞ւ չի լսում նա մեզ, ինչո՞ւ:
 ՍՈՆԱ. (*Ավելի գրգռված*): Լռիր, մամա, լռիր: (*Սարսափելի կայծակ ու որոտ*):
 ՍՈՆԱ. (*Սարսափով*): Այ, տեսա՛ր, տեսա՛ր: Նա բարկացավ: Նա կատաղեց:
 (*Չոքում է*): Տեր, մեղա քեզ, տեր, մեղա քեզ: Տե՛ր, մի՛ պատժիր մորս, ինձ
 պատժիր, որովհետև ես եմ մեղավոր: Նա իմ պատճառով անարգեց քեզ. . .
 ՇՈՒՇԱՆ. Ահ, ես խելքս կորցրել եմ, ոչ ասածս եմ իմանում, ոչ արածս: Լավ, վեր
 կաց. Էլ չեմ ասիր (*Նորից կայծակ ու որոտ*):
 ՍՈՆԱ. Նա ավելի կատաղեց: (*Ոտքի ելնելով*): Որ այնպես է, թող կատաղի ինձ
 վրա: (*Արագ քայլերով մոտենում է լուսամուտին, բաց է անում, դեպի վեր
 նայելով*): Տեր, ներիր մորս: Տեր, իմ գլխին թափիր կրակդ:
 ՇՈՒՇԱՆ. Հեռացիր այդտեղից, կայծակը կարող է քեղ խփել: (*Մոտենում է
 Սոնային ու թևից բռնում*):
 ՍՈՆԱ. Թող խփե իմ ուզածն էլ այդ է: (*Նորից որոտում ու կայծակ, ավելի զորեղ:
 Հետո շարունակվում են ավելի թույլ, բայց անընդհատ*):
 ՇՈՒՇԱՆ. Այ, տեսա՛ր, նա ընկավ մեր հարևան կտուրի վրա: Թթի ծառը գլորեց
 գետին: Հեռո՞ւ, հեռո՞ւ, ասում եմ: (*Ուզում է Սոնային հեռացնել լուսամուտից*):
 ՍՈՆԱ. Թող ինձ, թող ինձ, ես ուզում եմ մեռնել:
 ՇՈՒՇԱՆ. (*Բաց թողնելով Սոնային*): Նա խելագարվում է. ի՞նչ անեմ, ի՞նչ անեմ:
 ՍՈՆԱ. Դե եկ, երկնային պատիժ, եկ, ինչո՞ւ ես ուշանում, բավական է, որքան
 տանջեցիր ինձ: Եկ, իմ արժանի պատիժ, եկ, կործանիր մեղավորիս: Ազատիր ինձ
 իմ ցավերից: Խղճա ինձ, խփիր, խփիր, խփիր գլխիս, աղաչում եմ, պաղատում եմ:
 Ահ, չե՛ս ուզում. չե՛ս ուզում: Դե, տանջիր, տանջիր, որքան կարող ես (*Թուլացած
 ընկնում է հատակի վրա և գլուխը բռնում է ձեռներով*):

Տեսիլ 2

ՆՈՒՅՆՔ և ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (*Հագնված է այնպես, ինչպես առաջին արարվածում, միայն
 ոտներին չուստեր*: Գլխին գցած է մի դատարկ տոպրակ՝ անձրևից
 պաշտպանելու համար: Սաղի փոխարեն կրծքին սեղմել է մի հաստ գավազան):
 Պսաղում էր սև օձի պես սուր թուրը,
 Սլանում էր բազեի պես քեահլան ձին,
 Զամուռն տվեց բերնից վազող փրփուրը,

Կատաղել էր, կոտորում էր Զյոռ-Օղլին:

ՇՈՒՇԱՆ. Եկ, Դանիել ախպեր, եկ ինձ ազատիր:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Երկինքը կատաղել է երկրի դեմ: Սաղայելը սարսափում է:

Հրեշտակները կոտորում են չարերին աստծու հրամանով: (Վերցնում է գլխից տոպրակը, մի կողմ գցում, ոտները սրբում է դռների մոտ և ներս մտնում):

ՍՈՆԱ. (Թույլ, գլուխը կրծքին թեքած): Ինչո՞ւ ես եկել, անբախտ, այդ սարսափելի արհավիրքին:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Ասլան Դանիելի համար արհավիրք չկա, կայծակ չկա, կարկուտ չկա: (Սոնային): Վեր կաց ոտքի, լուր եմ բերել, սիրուն բալաս, մորդ համար:

Ուրախ լուր է, բախտավոր ես, Շուշան բաջի: (Սոնային): Վեր կաց, վեր կաց, շորերդ հագիր, նոր շորեր, սիրուն աղջիկ: (Բռնում է Սոնայի ձեռքից ու բարձրացնում է նրան:

Կայծակ և որոտը կամաց-կամաց դադարում են:

ՍՈՆԱ. (Հպատակվելով Դանիելին, լուռ վեր է կենում):

ՇՈՒՇԱՆ. Ի՞նչ լուր ես բերել այս անբախտի օրին, Դանիել ախպեր:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Մեղմիկ Սոնային): Դու գնա, քիչ հետո կասի մայրդ: Գնա, գնա, գնա, այ, այնտեղ: (Բռնում է Սոնայի թևից և ուղղում նրան դեպի ձախ կողմի դռները):

ՏԵՍԻԼ 3

ՇՈՒՇԱՆ և ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Խորհրդավոր): Պետք է գային, Շուշան բաջի. հեղեղը չթողեց:

Հենց որ անձրևը կտրվի, կգան:

ՇՈՒՇԱՆ. Չեմ հավատում իմ բախտին:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Վշտացած): Ասլան Դանիելը սուտ չի խոսում, մեղք մի՛ արա:

Աչքովս տեսա, ականջովս լսեցի, գալու են: Համ կտեսնեն — կհավանեն, համ էլ նշան կտան — կնշանեն: Եյ, Մանիշակ, ուրախացիր: Մուրադը քեզ սիրել է ուխտի գնալիս: Գիշերները նա քուն չուներ, ցերեկները դադար չուներ, ես լավ գիտեմ: Հեյ, Ասլան Դանիելը շատ բան գիտե: Դե շուտ արա, բախտավոր մայր, պատրաստություն տես:

ՇՈՒՇԱՆ. + (Ուրախությունից շփոթվելով): Ահ, ուրեմն ճշմարիտ է: Ովքեր են գալու, քանի՞ հոգի:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. + (Գավազանը կռան տակ բռնելով, մատներով հաշվում է): Տես, գա մեռած եղբորս կնիկը — որթան Ջառնիշանը — մեկ. տես, դա նրա մեծ որդին Չոփուռ Կարապետը — երկու, տես, դա էլ նրա կնիկը, չար Ջավահիրը — երեք: Մինդարներ ունի՞ս:

ՇՈՒՇԱՆ. + Մինդարներ շատ ունիմ, Դանիել ախպեր, բայց ինչո՞վ պատվեմ, այդ ասա:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. + Մի բաժակ չայ ամեն մեկին, քիչ մուրաբա, մի բաժակ էլ փունջ օղիով, բավական է: Իմացա՞ր:

ՇՈՒՇԱՆ. + Շաքար չունիմ, չայ ունիմ, օղի չունիմ:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. + Փող է՞լ չունիս:

ՇՈՒՇԱՆ. + Մի քիչ ունիմ, գնամ բազար:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. + Դե, շուտ գնա: Անձրևը դադարեց, հրես կգան: Ես գնամ տեսնեմ. հենց որ տնից դուրս կգան, կվազեմ ու քեզ կասեմ: (Տոնը փոխելով մեկուսի): Էյ, հարիֆներ, ճամփա տվեք, ծափ տվեք, պար եկեք, Մանիշակի բախտն է Գալիս: (Մոտենում է Շուշանին ու ծոցից դուրս բերելով մի շփոթ ցույց տալիս) Տեսնո՞ւմ ես:

ՇՈՒՇԱՆ. + Այդ ի՞նչ է:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. + Հետո կիմանաս: (Ցույց տալով դեպի խորքը): Այ, այն տեղից կլսես: Մանիշակա շատ է սիրում: Մի վախենար. ես նրանց աչքին չեմ երևալ: Չորաթանն ինձ չի սիրում: Է՛յ, Զյոռ-Օղլին եկավ մեյդան բաց արեք: (Տոպրակը վերցնում է ու դուրս վազում խորքի դռներով): Անձրևը դադարում է:

ՏԵՍԻԼ 4

ՇՈՒՇԱՆ և ՍՈՆԱ

ՇՈՒՇԱՆ. + (Գիժ-Դանիելի գնալուց հետո արագ քայլերով մոտենում է ձախ կողմի դռներին): Սոնա:

ՍՈՆԱ. + Համմե: (Գալիս է ձախ կողմի դռներով):

ՇՈՒՇԱՆ. + (Շտապ-շտապ): Շուտ արա, հին մինդարները վերցրու, նորերը գցիր, հետո երեսդ լվացիր վարադի սապոնով, նոր արխալուղդ հագիր: Շուտ-շուտ:

(Շալը վերցնում է թախտի վրայից):

ՍՈՆԱ. Ի՞նչ է պատահել:

ՇՈՒՇԱՆ. Լսիր, որդի, մի՞տո՞ւ է այն օրը, երբ մենք գնում էինք սուրբ Կարապետի մասունքին ուխտի:

ՍՈՆԱ. (Ցրված): Ի՞նչ, սուրբ Կարապետ՞, ո՞ւրիտ: Չեմ հիշում:

ՇՈՒՇԱՆ. Դու ամեն բան մոռանում ես: Լսիր: Այդ օրը ճանապարհին մենք պատահեցինք մի խումբ ուխտավորների: Նրանց մեջ կար մի ձիավոր: Նա մի քանի անգամ մոտեցավ մեզ ու խոսեց: Այդ ձիավորը Դանիելի եղբոր որդին էր:

ՍՈՆԱ. Լավ. հետո՞:

ՇՈՒՇԱՆ. Նա քեզ հավանել է: Հիմա նրա կողմից խնամախոսներ են գալու: Մի ամիս է Դանիելը գնում-գալիս էր, այդ մասին խոսում — չէի հավատում: Երևի աստված ուզում է մեզ խնայել:

ՍՈՆԱ. Մամա, ի՞նձ պիտի նշանեն:

ՇՈՒՇԱՆ. Իհարկե, քեզ, ոչ թե ինձ:

ՍՈՆԱ. Մամա, նրանք գիտե՞ն, որ ես ցավագար եմ:

ՇՈՒՇԱՆ. Ինչ է հարկավոր, որ իմանան:

ՍՈՆԱ. Չէ, մամա, այդ անկարելի է, ես այդ չեմ կարող անել:

ՇՈՒՇԱՆ. Գժվե՛լ ես, աղջի: Հազիվ բախտդ բացվել է, ու դու նրան հակառակում ես:

ՍՈՆԱ. Մամա, մեղք է: Եթե իմանան, որ ես ընկնավոր եմ, ոտ չեն դնի մեր տունը:

ՇՈՒՇԱՆ. Չեն իմանալ: Դանիելը Մանիշակի անունով է երգվել, որ չի ասիլ:

ՍՈՆԱ. Բայց ե՛ս կասեմ, մամա, ե՛ս:

ՇՈՒՇԱՆ. (Ձարմանալով): Ձայնդ կտրիր, մի՛ թողնիր ինձ կրակի մեջ:

ՍՈՆԱ. Մամա, եթե իմանամ, որ դու իմ պսակվելով կրակից կազատվես, կլռեմ, բայց չե՞ որ պսակվելուց հետո նրանք կիմանան, որ ես ընկնավոր եմ:

ՇՈՒՇԱՆ. Պսակվելուցդ հետո էլ դու չես ուշաթափվիլ:

ՍՈՆԱ. Չե՛մ ուշաթափվիլ:

ՇՈՒՇԱՆ. Իհարկե, հենց այդ է պատճառը, որ ուզում եմ շուտով քեզ մարդու տալ:

ՍՈՆԱ. Դու ասում ես, պսակվելուցս հետո չե՛մ ուշաթափվիլ:

ՇՈՒՇԱՆ. Հա, ասում եմ:

ՍՈՆԱ. Մամա պարզ խոսիր, ես ոչինչ չեմ հասկանում:

ՇՈՒՇԱՆ. Որդի, բաներ կան, որոնց մասին չի կարելի խոսել: (Մոտենում է պատի խորշին և սկսում է ինչ-որ փնտրել):

ՍՈՆԱ. (Անհամբեր): Բայց ես ուզում եմ իմանալ, մամա, ամեն բան ուզում եմ իմանալ:

ՇՈՒՇԱՆ. Օհ, հոգիս բերանս բերեցիր: (Խորհրդավոր, ձայնը ցածացնելով): Դե,

լսիր, քո ցավն այնպիսի ցավ է, որ միայն մարդու գնալով կարող ես նրանից ազատվել: Հիմա իմացա՞ր: (*Նորից փնտրում է խորշի մեջ*): Ո՞րտեղ եմ դրել իմ հոգեպահուստը: Ահա գտա: (*Վերցնում է խորշից մի փոքրիկ կարմիր կապոց, բաց է անում, մի քանի դրամներ վերցնում ու նորից կապոցն իր տեղն է դնում*): ՍՈՆԱ. (*Որ մտածել է*): Մամա, ճշմարի՞տ ես ասում, թե՞ ինձ խաբում ես: ՇՈՒՇԱՆ. Երդվում եմ արևով, որ սուտ չեմ ասում: Փորձառու պառավներն են հավատացնում: Այ, չուխս Անթառամի աղջիկը քեզ պես չէ՞ր իր ծնողների տանը: Հենց որ պսակվեց, ցավը կտրվեց: Կառողջանաս, որդի, կառողջանաս: ՍՈՆԱ. (*Աչքերը դեպի վեր բարձրացնելով*): Տեր, մեծ է քո զորությունը: Դու ամեն բան կարող ես անել: Լավ, մամա, լավ: (*Ուրախ-ուրախ վերցնում է արխալուղը և գնում ձախ կողմի դռներով*):

ՏԵՍԻԼ 5 ՇՈՒՇԱՆ և ՈՍԿԱՆ

ՇՈՒՇԱՆ. (*Քայլերն ուղղում է դեպի խորքի դռները: Այնտեղ հանդիպում է Ոսկանին*): Եկ, ա մարդ, եկ: Լավ է որ հարբած չես: ՈՍԿԱՆ. (*Ութ տարվա մեջ ծերացել է*): Սատկած լինեի ավելի լավ կլինեի ինձ համար, քան թե արթուն: Հը՞մ, ի՞նչ է պատահել, որ ուրախ ես: ՇՈՒՇԱՆ. Կասեմ, համբերիր, լավ բան է պատահել: ՈՍԿԱՆ. (*Դառն ծաղրով*): Լավ բան, լավ բան: Ի՞նչ լավ բան կարող է լինել, քանի որ այստեղս (*Ցույց է տալիս կոկորդը*): չորացել է: ՇՈՒՇԱՆ. Շուտով կթոջես, այսօր, կարող ես: Եթե հյուրեր գան, մարդավարի ընդունիր: (*Շտապով գնում է խորքի դռներով*):

ՏԵՍԻԼ 6 ՈՍԿԱՆ մենակ, հետո ՍՈՆԱ

ՈՍԿԱՆ. (*Մենակ*): Ի՞նչ, հյուրե՞ր: (*Սկսում է դես ու դեն նայելով ինչ-որ փնտրել: Թախտի սոսկից դուրս է բերում մի զույգ չմուշկներ, նայում է արհամարհանքով, ետ շարտում: Ուզում է մնդուկը բանալ, փակ է, բարկանում է*): Չկա, բան չկա: ՍՈՆԱ. (*Գալիս է ձախ կողմի դռներով նոր արխալուղ հագած, կոճակները կապելով*): Բարով, հայրիկ: (*Վերցնում է պատերի տակից հին մինդարները, դնում է թախտի վրա, փոխարենը նորերը գցում, վերցնելով թախտի վրայից*): ՈՍԿԱՆ. Բարով, բարով: Այդ ի՞նչ է, նոր արխալուղ ես հագել: ՍՈՆԱ. Այո, հայրիկ: ՈՍԿԱՆ. Լավ է, լավ է, սագում է: Պետք է շնորհավորել, Սոնա չէ՞: ՍՈՆԱ. Շնորհակալ եմ, հայրիկ: ՈՍԿԱՆ. Բա, այդպես չոր ու ցամաք: ՍՈՆԱ. Ի՞նչ ես ուզում, հայրիկ: ՈՍԿԱՆ. (*Մատը զարկում է իր կոկորդին*): Ա՛յ: ՍՈՆԱ. (*Ծիծաղելով*): Չունիմ, հայրիկ, չունիմ դրանից: ՈՍԿԱՆ. Գիտեմ որ չունես, բայց փող կունենաս: ՍՈՆԱ. Հայրիկ փող էլ չունեմ: ՈՍԿԱՆ. Դու սուտ ես ասում. Սանա ջան, գիտե՞ս, սուտ ասելը լավ բան չէ: ՍՈՆԱ. Գիտեմ, հայրիկ, բայց. . . ՈՍԿԱՆ. Բայց, մայց չեմ իմանում: Ցույց տուր մորդ փողերի տեղը: ՍՈՆԱ. Հայրիկ, ոչ ես, ոչ մայրս փող չունենք: ՈՍԿԱՆ. Դե, շուտ ասա, ասա, ո՞րտեղ է դրել:

ՍՈՆԱ. Հայրիկ, քիչ խմիր, խնայիր մեզ:

ՈՍԿԱՆ. Խնայիր: Ձե՞զ: Դուք ինձ խնայո՞ւմ եք մայր ու աղջիկ: Երեք օր է չեմ խմել, հասկանո՞ւմ ես, երեք օր ու գիշեր: Դե, շատ, եթե այսօր էլ չխմեմ, կարող եմ խելագարվել:

ՍՈՆԱ. (Աղերսանքով): Հայրիկ:

ՈՍԿԱՆ. Հայրիկ. հայրիկ. ես ի՞նչ հայրիկ եմ քեզ համար. շունը, կատուն, մուկը ավելի թանկ են քո աչքում, քան ես: Դու ինձ չես սիրում:

ՍՈՆԱ. Մեղք մի՛ գործիր. հայրիկ, ես սիրում եմ քեզ արևդ վկա:

ՈՍԿԱՆ. Սուս, ես արև չունիմ: Իմ արևը վաղուց է խավարել: Դեհ, ասա փողերի տեղը, թե չէ՝ տեսնո՞ւմ ես: (Ցույց է տալիս բռունցքը):

ՍՈՆԱ. (Վախենալով): Աման, մի՛ արա, խնայիր: (Չոքում է):

ՈՍԿԱՆ. Կանեմ — եթե թարսվես: Դե շուտ, վեր կաց, շուտ ցույց տուր, թե չէ. . .

ՍՈՆԱ. (Արիանալով): Որ այդպես է խփիր, հայրիկ, խփիր: Խփիր, բայց այնպես, որ էլ տեղիցս չվերկենամ:

ՈՍԿԱՆ. Անեծք քեզ չար սատանա, աչքերս մթնում են: (Ինքն իր հետ կռվում է):

Վեր կաց անաստված ինքն է խփել քեզ: (Հեռանում է Սոնայից):

ՍՈՆԱ. (Վեր է կենում դանդաղորեն և մի անկյուն քաշվում):

ՈՍԿԱՆ. (Նստում է թաղթի վրա): Այդպես, այդպես ուրեմն, իմ հարազատ աղջիկն էլ էր հասկանում իմ դրությունը: Առ, ոչ ոք, ոչ ոք չի հասկանում, թե ինչ է կատարվում այս տեղ (Չարկում է իր կրծքին): Երբ հարբում եմ: Ի՞նչ անեմ, տեր աստված, մի բան էլ չկա, որ գրավ դնեմ կամ ծախեմ: (Խեղճանում է, ոտքի ելնելով մոտենում է Սոնային): Սոնա, Սոնա, խղճա հորդ, խղճա: Այս վերջին անգամն է, հավատա, վերջին անգամը:

ՍՈՆԱ. (Խորին տանջանքով): Հայր, հայր:

ՈՍԿԱՆ. Չէ, մի՛ ասա, դու ինձ չես խնայում: Էհ, ինչ արած, ուրիշ ճար չունեմ:

(Բարձրանում է սնդուկի վրա, ձեռով շարժում է պատին խփած բևեռը): Մնում է այս: Պինդ է, կպահի ինձ: (Դուրս է բերում իր գրպանից մի մեծ գույնզգույն թաշկինակ): Այս էլ պինդ է (Ուզում է թաշկինակը կապել բևեռին իբրև կախվելու համար):

ՍՈՆԱ. Հայրիկ, այդ ի՞նչ ես անում:

ՈՍԿԱՆ. Ոչինչ, որդի ոչինչ, կտեսնես:

ՍՈՆԱ. (Սարսափելով): Հայրիկ, թո՛ղ, թո՛ղ այդ:

ՈՍԿԱՆ. (Շարունակելով իր գործը): Թո՛ղ, թո՛ղ, էլ թողնելու բան մնա՞ց: Հերիք է ինչքան ապրեցի ու տանջվեցի:

ՍՈՆԱ. (Մոտենում է ու քաշում Ոսկանի չուխայի փեշերից): Թող, ասում եմ, ցած եկ:

ՈՍԿԱՆ. Չեմ ուզում ապրել, չեմ ուզում:

ՍՈՆԱ. Լավ, հայրիկ կասեմ փողերի տեղը, կասեմ:

ՈՍԿԱՆ. (Կեղծ համառելով): Որ քաշովդ մին ոսկի տաս, էլի չեմ ուզիլ, բավական է, ինչքան տանջեցիր: (Թույլ ընդդիմադրություն է ցույց տալիս):

ՍՈՆԱ. Որ այդպես է, ավելի լավ է ես կկախվեմ: (Հրում է Ոսկանին ցած և ինքն է բարձրանում սնդուկի վրա):

ՈՍԿԱՆ. Դե լավ, լավ, չեմ կախվիլ: Ցած եկ: (Գոռում է): Ցած եկ: (Իջեցնում է Սոնային): Դե, ցույց տուր փողերի տեղը:

ՍՈՆԱ. (Լուռ իջնում է ցած սնդուկից, թաշկինակը մի կողմ շարտելով, հեռանում է և հայացքը ձգում խորշի վրա): Դադար:

ՈՍԿԱՆ. (Հետևելով Սոնայի հայացքին): Հաա՛, այնտեղ է: Ես գիտեի, որ այնտեղ պիտի լինի: (Մոտենում է խորշին և փնտրում): Բայց ո՞ւր է, չեմ տեսնում:

ՍՈՆԱ. (Հուզված, շփոթված, հագիվ արտասանելով բառերը): Այնտեղ է, կարմիր

կապոցիս. . .

ՈՍԿԱՆ. Կարմիր կապոցի մեջ. հասկացա: Ահա. (Գտնում է կարմիր կապոցը, արագ-արագ բաց է անում, գտնում է մի քանի արծաթե և պղինձե դրամներ):
Շատ չէ, բայց հերիք է այսօրվա համար: (Կապոցը մի կողմ է շարտում):
Շնորհակալ եմ, աղջիկս, դու քու հորն ազատեցիր շան նման խեղդվելուց, մի վախենար, դրա տեղը ոսկիներ եմ դնելու, պարտք եմ վերցնում, մորդ չասես:
(Փողերը արխալուզի գրպանը դնելով քայլերն ուղղում է դեպի խորքի դռները):

ՏԵՍԻԼ 7

ՆՈՒՅՆՔ և ՇՈՒՇԱՆ

ՇՈՒՇԱՆ. (Գալիս է խորքի դռներով՝ ձեռքին թեյ թղթի մեջ: Տեսնելով Սոնային գունատ, անշարժ և Ոսկանին դուրս շտապելիս, նայելով հատակի վրա ընկած կապոցին, իսկույն հասկանում է բանի էությունը): Գող, գող, ո՛ւր ես փախչում:
(Բռնում է Ոսկանի չախայի փեշից):

ՈՍԿԱՆ. Թո՛ղ: (Ուզում է ազատվել):

ՇՈՒՇԱՆ. Չեմ թողնիլ: Դա խեղճ աղջկատ ձեռքի աշխատանքն է: Օրը մինչև կես գիշեր գուլպաներ է հյուսել, տներում ծախել եմ, կոպեկ-կոպեկ ժոխովել: Չեմ թողնիլ, որ տանես, լակես:

ՈՍԿԱՆ. Թող, ասումեմ: (Չարկում է Շուշանին և գետնի վրա գցում: Ուզում է փախչել):

ՏԵՍԻԼ 8

ՆՈՒՅՆՔ և ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ

ԳԻԺ—ԴԱՆԻԵԼ. (Գալիս է խորքի դռներով): Գալիս եմ, գալիս:

ՇՈՒՇԱՆ. Բռնիր նրան, Դանիել ախպեր, մի թողնիր: (Ոտքի է ելնում):

ԳԻԺ—ԴԱՆԻԵԼ. (Բռնում է Ոսկանի օձիքից): Ո՛ւր ես փախչում:

ՇՈՒՇԱՆ. Նա գողացել է Սոնայի փողերը, խլիր ձեռքից:

ԳԻԺ—ԴԱՆԻԵԼ. Տուր, տուր Մանիշակիս փողերը:

ՈՍԿԱՆ. (Աշխատելով ազատվել Գիժ-Դանիելի ձեռքից): Կորիր, գիժ:

ԳԻԺ—ԴԱՆԻԵԼ. Տուր, ասում եմ, թե չէ՝ վզիդ օձեր կփաթաթեն: (Ուզում է խեղդել):

ՈՍԿԱՆ. (Փողերը գրպանից դուրս է բերում ու տալիս է Գիժ Դանիելին) Դե լավ, առ: Դուք աստված չունիք:

ՇՈՒՇԱՆ. Տեսեմ բոլո՞րն է: (Փողերն արագ համրում է, մի մասը տալիս է Գիժ Դանիելին): Դրուստ է: Տար, Դանիել ախպեր, սրանով մի չարեք օղի գնիր հյուրերի համար, Շո՛ւտ: Սպասիր, շիշ տամ: (Վերցնում է պատի խորշից մի դատարկ գրաֆին և տալիս է Գիժ-Դանիելին): Ահա:

ԳԻԺ—ԴԱՆԻԵԼ. (Փողերն ու գրաֆինը վերցնելով): Աչքիս վրա: (Ոսկանին): Էյ, ուստա Ոսկան, խելոք նստիր: Մարդ է գալու, Մանիշակիս չլացացնես, պատառ-

պատառ կանեմ, հում-հում կուտեմ: Ֆահրադ, քեզ եմ խնդրում, քեզ աղաչում, դու ինձ սևերես չթողնես: (Գնում է շտապ խորքի դռներով):

ՏԵՍԻԼ 9

ՆՈՒՅՆՔ առանց ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼԻ

ՈՍԿԱՆ. Օդի՞ ասացիր: Հեր օրինած, ես հո քացախ չեի առնելու: (Վազելով դեպի խորքի դռները): Էյ, Դանիել ախպեր, շատ բեր: (Ետ է գալիս):

ՇՈՒՇԱՆ. (Վերցրել է հատակից թեյի կապոցը, մոտենում է Սոնային): Ինչո՞ւ ես տեղն ու տեղդ քարացել: Անասունը վախեցրե՞լ է քեզ: Լավ, ուշքի եկ:

ՍՈՆԱ. (Նախընթաց տեսարանի սկզբում, ձեռները վեր բարձրացրած, լուռ աղոթել է: Ապա ձեռները դրել է կրծքին ու աչքերը հառել անորոշ տարածության մեջ այնպես, որ կարծես ոչինչ չի զգում ու տեսնում: Զիչ սթափվելով): Աա՛. . .

ՇՈՒՇԱՆ. Ուշքի եկ: Սամովարը դրե՞լ ես:

ՍՈՆԱ. Սամովա՞ր, աա՛, ի՞նչ:

ՇՈՒՇԱՆ. Որտեղ ես, խեղճ երեխա:

ՍՈՆԱ. Սամովար, սամովար: (Ճակատը դրստում է, ուշքը ժողովում է: Հանկարծ ճչում է): Մամա, մամա: (Փաթաթվում է մորը):

ՇՈՒՇԱՆ. (Սարսափած գրկում է Սոնային): Ի՞նչ պատահեց աղջիկս:

ՍՈՆԱ. Վախենում եմ, վախենում եմ նրանից (Ցույց է տալիս Ոսկանին):

ՇՈՒՇԱՆ. Մի վախենար, որդի, հայրդ է, հայրդ:

ՍՈՆԱ. Ոչ, ոչ, նա կխեղդի իրան, կխեղդի, մի թողնիր:

ՇՈՒՇԱՆ. Հանգստացիր, որդի, հանգստացիր:

ՍՈՆԱ. (Ուշքի գալով): Լավ, լավ, թող ինձ, թող ինձ: Սամովար պիտի դնեմ: (Գնում է ձախ կողմի դռներով):

ՏԵՍԻԼ 10

ՇՈՒՇԱՆ Ա ՈՍԿԱՆ

ՇՈՒՇԱՆ. (Թեյը դրել է պատի խորշի մեջ): Տեսնո՞ւմ ես, տեսնո՞ւմ ես, անասոված: Այնքան արիր, որ քեզանից վախենում է, ինչպես կատաղած գազանից: Գոնե այսօրվա օրը չսևացնեիր: Չէ՞ որ գալիս եմ աղջկադ նշանելու:

ՈՍԿԱՆ. Ի՞նչ, նշանելո՞ւ, ո՞վ, ո՞ւմ համար:

ՇՈՒՇԱՆ. Դանիելի եղբոր որդու համար:

ՈՍԿԱՆ. Մանասանց Մուրադի՞: Ճշմարիտն ես ասում:

ՇՈՒՇԱՆ. Կտեսնես էլի:

ՈՍԿԱՆ. Հեր օրհնած: Ասա, որ ես էլ ուրախանամ է: Լա՛վ, լա՛վ: Բայց չէ, դեռ թող տեսնենք. հարկավոր է տալ, թե՞ չէ: (Մտածում է): Ոչինչ, ոչինչ: Մուրադը վատ տղա չէ: (Հպարտ): Ես համաձայն եմ:

ՇՈՒՇԱՆ. (Ձեռքով մի արհամարհական շարժումն է անում):

ՈՍԿԱՆ. Հրամանքս, համա՛ ձայն եմ և տալիս եմ իմ հայրական օրհնությունը: Մուրադը լավ տղա է, վաճառական է, փող ունի: Փող ունենալը լավ բան է: (Տոնը փոխում է. հպարտ): Բայց թող շատ էլ չպարծենա հա, թե չէ՝ չեմ տալ նրան իմ աղջկան: Թքել եմ փողի վրա: Դու պատվից խոսիր, ո՞վ չի ճանաչում նալբանդ Ոսկանին:

ՇՈՒՇԱՆ. Լավ, լավ, քիչ փքվիր սև ձեռներով: Կարծեմ, գալիս են, առաջ գնա, համեցեք արա:

ՏԵՍԻԼ 11

ՆՈՒՅՆՔ, ՉԱՌՆԻՇԱՆ, ԿԱՐԱՊԵՏ և ՋԱՎԱՀԻՐ

ՈՍԿԱՆ. (Մոտենում է խորքի դռներին): Նրանք են: (Դեպի դուրս): Համեցեք, խնամիներ, համեցեք:

ՇՈՒՇԱՆ. (Մեկուսի): Ը՛հ, հողս գլուխդ, դեռ ներս չեն մտել արդեն խնամիներ են:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Գալիս է խորքի դռներով առանց չարշովի, գլխին շալ: 55 տարեկան շատ նիհար, խորշոմներով ծածկված դեմքով, պսպղուն աչքերով կին է: Չմուշկները թողնում է դռների մոտ): Բարով: (Ոչ ոքի ձեռք չի տալիս):

ՇՈՒՇԱՆ. Բարով հազար բարի եկար:

ՈՍԿԱՆ. (Դեպի դուրս): Համեցեք, համեցեք, խնամիներ:

ԱՐԱՊԵՏ. (Ներս է մտնում խորքի դռներով: Ամուր կազմվածքով, դուրս ցցված այտերով, գռեհիկ դեմքով տղամարդ է, չեչոտ երեսով, որ սափրած է: Հագած է երկայն թևավոր չուխա, գլխին սրածայր գդակ, որ ներս մտնելիս վերցնում է: Չմուշկները թողնում է դռների մոտ: Ներս մտնելիս չուխայի թևերը ուսերից իջեցնում է իբրև հարգանք տանտիրոջ): Բարով: (Ոչ ոքի ձեռք չի տալիս):

ՇՈՒՇԱՆ. Բարով, հազար բարի:

ՈՍԿԱՆ. (Դռների մոտ): Համեցեք, համեցեք, խնամի:

ՋԱՎԱՀԻՐ. (Գալիս է Կարապետից հետո գույնզգույն մետաքսյա չարշովով, որ ներս մտնելիս վերցնում է: Չար դեմքով, չար աչքերով, արծվաքիթ կին է, որի շրթունքների վրա շարունակ խաղում է մի տեսակ արհամարհանքի և նախանձի ժպիտ: Հագնված է իբրև ասիացի կին, բայց ոտներին եվրոպական կոշիկներ, որոնց սրբում է դռների մոտ): Բարով:

ՇՈՒՇԱՆ. Բարով, հազար բարի (Հյուրերին հրավիրում է նստել մինդարների

վրա): Համեցեք, համեցեք:

ԱՄԵՆՔԸ. (Նստում են, բացի Շուշանից: Ոսկանը նստում է ամենից հետո):
Լռությոն երկարատև:

ԿԱՐԱՊԵՏ. (Նայել է առաստաղին): Ձեր կտուրը կաթո՞ւմ է:

ՈՍԿԱՆ. Չի կաթում, պինդ է շինած:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Անձրևը անձրև չէր, ջրհեղեղ էր:

ՈՍԿԱՆ. Շատ թունդ էր:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Ի՞նչպես էր որոտում երկինքը, ի՞նչպես:

ՈՍԿԱՆ. Եղիա Մարգարեի ֆուրգոնն էր:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ֆուրգո՞ւնը:

ՈՍԿԱՆ. Հրամանքս, խնամի: Տարվա այս ժամանակները Եղիա Մարգարեն մեկ-
մեկ ֆուրգոն է նստում, դուրս է գալիս երկինք, դես ու դեն չափ-չափ անում:
Հանգուցյալ հայրս էր ասում:

ԿԱՐԱՊԵՏ. (Մեկուսի ծիծաղում է):

ՇՈՒՇԱՆ. (Նստելով Ոսկանի մոտ): Շատ մի խոսիր:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Ուստա Ոսկան, ասենք թե որոտումը Եղիա Մարգարեի ֆուրգոնիցն է,
կայծակը ո՞րտեղից է:

ՈՍԿԱՆ. Կայծակը չախմախի քարից է:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Չախմախի քարի՞ց:

ՈՍԿԱՆ. Հրամանքս: Երբ որ Մովսես Մարգարեն ուզում է չիբուխ քաշել, չախմախ
է խփում, կայծակ է առաջանում: (Անհամբեր սպասելով Գիժ-Դանիելին, նայում է
դեպի խորքի դռները):

ԿԱՐԱՊԵՏ. (Հեզկորեն): Անձրևը ի՞նչ է, ուստա Ոսկան:

ՈՍԿԱՆ. (Ձանձրույթով): Անձրևն էլ ջուր է էլի թափվում է: (Առանձին Շուշանին):
Այդ չոփուռը զահլեն տանելու է:

ՇՈՒՇԱՆ. (Առանձին Ոսկանին): Բիչ խոսիր: (Վեր է կենում, պահարանի խորշից
վերցնում է թեյ, շաքար, թեյի ամաններ, տանում է ձախ դռներով և իսկույն ետ է
գալիս):

ԿԱՐԱՊԵՏ. (Չառնիշանին): Ա մեր, դե ինչ հարկավոր է երկարացնել, ասա, ինչու
համար ենք եկել:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Ոսկանին): Աղջիկդ տա՞նն է:

ՈՍԿԱՆ. Տանն է խնամի:

ԶԱՅԱՎԻՐ. Դեռ խնամիներ չենք:

ՈՍԿԱՆ. Միանույնն է:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Դե, ցույց տվեք տեսներք. Մուրադն ամբողջ քաղաքին է հայտնի: Մեզ էլ հո ով չի ճանաչում: Տեսներք ձեր ապրանքն ինչ է:

ՈՍԿԱՆ. (Ոգևորվելով): Մեր ապրանքը իստակ ոսկի է: Դե ինձ է ճանաչում եք: Ո՛վ չի ճանաչում Պլուզանց Ոսկանին: Մեր քաղաքում եթե հինգ մարդ կա, մեկն էլ ես եմ: Մադրասեցի տեր-Սարգսին հարցրեք, նա կասե, թե ես ինչ մարդ եմ:

ՇՈՒՇԱՆ. (Մոտենալով ձախ կողմի դռներին): Աղջի Սոնա. թեյ բեր հյուրերի համար:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Պլուզանց Ոսկանին, իհարկե ճանաչում ենք, բայց մեզ նրա աղջիկն է հարկավոր:

ՈՍԿԱՆ. Այ հիմա կտեսնես: (Նայում է խորքի դռներին): Ինչ տեղ մնաց այդ անիծված Դանիելը: (Վեր է կենում, խորքի դռներով նայում է դուրս և ետ է գալիս ու նստում):

ՏԵՍԻԼ 12 ՆՈՒՅՆՔ և ՍՈՆԱ

ՍՈՆԱ. (Գալիս է ձախ կողմի դռներով ձեռքին մատուցարան, վրեն հինգ բաժակ թեյ, մի կապտագույն ապակյա շաքարաման: Սկսում է թեյ բաժանել, նախ հյուրերին, ապա տնեցիներին):

ՀՀՈՒՐԵՐ. (Երեքն էլ խորին ուշադրությամբ դիտում են Սոնային նրա երևալու վայրկյանից):

ԶԱՎԱՀԻՐ. (Սոնային փորձելու համար): Դու էլ նստիր, մեզ հետ թեյ խմիր:

ՍՈՆԱ. (Գլուխ է տալիս ձեռները կրծքին դնելով, հեռանում է ու մի կողմ կանգնում):

ՇՈՒՇԱՆ. Պատիկը մեծերի մոտ չի նստիլ:

ԶԱՎԱՀԻՐ. Աղջի, մայրդ լավ ասա՞ց: (Թեյ է խմում մի կում):

ՍՈՆԱ. Մեծերի ոտը մեր գլուխն է:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Աֆարիմ աղջիկ: (Թեյ է խմում):

ԶԱՌՆԻՇԱՆ. (Զավահիրին): Խոսել գիտե: (Թեյ է խմում):

ԶԱՎԱՀԻՐ. Չէ, համր չէ:

ՈՍԿԱՆ. (Կարապետին): Զըը, տեսա՞ր: (Դեպի խորքի դռները նայելով, անհամբերության նշան է անում):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Սոնային): Աղջի, մի տես էլի անձրև գալի՞ս է:

ՍՈՆԱ. (Աշխույժ քայլերով գնում է դեպի խորքի դռները և նայելով դեպի դուրս, ետ է գալիս): Անձրևը կտրվել է:

ՀՅՈՒԲԵՐ. (Դիտել են Սոնայի քայլվածքը):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Մեկուսի Ձավահիրին): Ման գալը լավ է:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Զոլախ չէ: (Մի սուր հայացք է ձգում Սոնայի վրա):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Սոնային): Մոտեցիր ինձ, աղջի: Էլի մոտ, Էլի, այ, այսպես: Կռացիր: (Նայում է Սոնայի մազերին ու շոշափում): Այդ ի՞նչ սիրուն ճուղի ունիս:

ՈՍԿԱՆ. Ինքն է կարել:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Գնա, որդի, գնա գործիդ: (Ձավահիրին): Մազերն էլ լավ են:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Մատուշկի մազեր են: (Նայում է Սոնայի երեսին սար հայացքով):

ՍՈՆԱ. (Հանդիպելով Ձավահիրի հայացքին, ցնցվում է ու ետ քաշվում):

ՈՍԿԱՆ. (Բոլորովին ծանծրացել է): Ի՞նչ եք այդքան տնտղում: Տեսաք, որ ոչ համր է, ոչ չոլախ, ոչ քաչալ: Ես ձեզ աղջիկ եմ տվել, որ. . .

ՇՈՒՇԱՆ. (Ոսկանի թևը քաշելով): Դեռ չենք տվել:

ՈՍԿԱՆ. (Ուշադրություն չդարձնելով Շուշանի վրա): Աղջիկ, որի նմանը չկա մեր քաղաքում: Խելք ասես — ծով, շնորիք ասես — Է՛լ ավելի: Այս ահագին տունը նրա վզին է, դոլմա ու փլավ է եփում, որ ուտելիս մատներդ հետն են ուտում:

ՇՈՒՇԱՆ. Կարճ կապիր, մարդ:

ՈՍԿԱՆ. (Ուշադրություն չդարձնելով Շուշանի վրա, ավելի ոգևորված): Էլ չեմ խոսում կարել, հյուսելու մասին: Ասեղը ձեռքում պապար-պապար է անում: Մի խոսքով մեր պապերի խոսքն է. «Լավ սունկը արմատից է ճանաչվում»: ԶԷ՞ որ մենք էլ այս քաղաքում մի հայտնի օջախ ենք: (Դարձյալ մտիկ է անում խորքի դռներին ու անհամբերության նշան է անում):

ՍՈՆԱ. (Հոր գովասանքից շփոթված, վերցնում է դատարկ բաժակները և մատուցարանի հետ տանում ձախ կողմի դռներով):

ՇՈՒՇԱՆ. Էհ, աղջիկ է Էլի, շատ գովենք, պարծանք կլինի: (Նկատելով լուսամուտի առջև Գիժ-Դանիելին, շտապով վեր է կենում, ստանում է օդու շիշը, տանում է ձախ կողմի դռներով և իսկույն ետ է գալիս):

ՈՍԿԱՆ. (Օդու շիշը տեսել է, վեր է կացել, ուզում է գնալ ձախ կողմի դռներով):

ՇՈՒՇԱՆ. (Վերադառնալով, խիստ եղանակով Ոսկանին): Տեղդ նստիր, ամոթ է:

ՈՍԿԱՆ. (Նստում է):

ՀՅՈՒՐԵՐ. (Խորհրդակցել են իրարու հետ):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Շուշան, աղջիկդ դրսից ինձ դուր եկավ, եթե ուրիշ պակասություն չունի, ապրանքը մերն է:

ՈՍԿԱՆ. Ինչքան դրսումն ես տեսնում, երկու այնքան էլ ներսում է:

ՇՈՒՇԱՆ. Լավ-վատ, դա է:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Հը՞մ, ի՞նչ ես ասում, ա մեր:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Դե, ի՞նչ անեմ, աստված մեզ օգնե:

ՈՍԿԱՆ. Ասա, աստված շնորհավոր անե, պրծավ գնաց: (Շուշանին): Ա կնիկ, օղի բեր տեսնեք:

ՇՈՒՇԱՆ. Ծանր պահիր քեզ:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Դե լավ, աստված շնորհավոր անե:

ՈՍԿԱՆ. (Շտապով): Ամեն, ամեն:

ՇՈՒՇԱՆ. Ի՞նչ ես քարացել, շարժվիր:

ՇՈՒՇԱՆ. (Մոտենում է ձախ կողմի դռներին): Սոնա փունջը բեր:

ՏԵՍԻԼ 13

ՆՈՒՅՆՔ, ՍՈՆԱ Ա ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ

ՍՈՆԱ. (Բերում է մատուցարանի վրա հինգ բաժակ փունջ, մուրաբաներ և բաժանում):

ՈՍԿԱՆ. (Սոնային): Արադը բեր այստեղ, շիշը, շիշը:

ՍՈՆԱ. (Գնում է ձախ կողմի դռներով և իսկույն ետ է գալիս օղու շիշը ձեռքին, որ դնում է մեջտեղ):

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Երևում է լուսամուտի առջև: Շշնջունով): Շուշան բաջի:

ՇՈՒՇԱՆ. (Շտապով մոտենում է լուսամուտին): Ներս եկ, Դանիել ախպեր:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Չե, այստեղից: Աչքդ լույս: (Մի մեծ նուռ է տալիս Շուշանին):

ԿԱՐԱՊԵՏ. (Տեսնելով Դանիելին, բարկացել է): Նա՞ այստեղ ինչ է անում:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Գնում եմ, գնում եմ: (Հեռանում է լուսամուտից և բեմի հետևից

Նվագում է շվի):

ՇՈՒՇԱՆ. Նա Սոնային շատ է սիրում, ամեն օր գալիս է մեր տուն:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Շատ էլ երես մի տվեք:

ԶԱՌՆԻՇԱՆ. (Գրպանից դուրս է բերում մի մատանի): Մոտ եկ, աղջի:

ՍՈՆԱ. (Մոտենում է Չառնիշանին):

ԶԱՌՆԻՇԱՆ. Ձեռքդ ցույց տուր: (Մատանին դնում է Սոնայի մատին): Այս էլ քո նշանը: Դե, հիմա աստված շնորհավոր անե: (Փունջ է խմում):

ԿԱՐԱՊԵՏ. Աստված շնորհավոր անե: (Փունջ է խմում):

ՈՍԿԱՆ. Բարով պսակենք: (Օղի է խմում շտապով):

ՇՈՒՇԱՆ. Ամեն, տեր աստված:

ԶԱՎԱԶԻՐ. Բարով չփոշմանենք: (Փունջ է խմում, շարունակ նայելով Սոնային կասկածավոր հայացքով):

ՍՈՆԱ. (Դարձյալ ցնցվում է Ջավահիրի հայացքից):

ԿԱՐԱՊԵՏ. Այդ ո՞վ է շվի ածում:

ԶԱՌՆԻՇԱՆ. Դանիելը:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Տասնհինգ տարի է նա շվի չի ածում, այսօր ի՞նչ պատահեց նրան:

ՇՈՒՇԱՆ. Սոնայիս համար է ածում: Նա իմ աղջկանը Մանիշակ է անվանում:

ԶԱՌՆԻՇԱՆ. Ա կնիկ, իսկ որ աղջիկդ նման է Դանիելի աղջկան:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Շատ է նման:

ԶԱՎԱԶԻՐ. Տա աստված, որ բախտով էլ նման չլինի:

ՍՈՆԱ. (Հրճվանքով լսել է շվին): Տեր աստված, ինչ լավ է ածում, ինչ լավ է ածում:

ՈՍԿԱՆ. Երրորդ բաժակը օղու դատարկելուց հետո): Ես միշտ ասել եմ, էլի ասում եմ, օրինավոր մարդիկ պիտի իրենց նման օրինավոր մարդկանց հետ խնամություն անեն: (Նորից օղի է ածում բաժակի մեջ):

ԿԱՐԱՊԵՏ. Եվ օրինավոր էլ կոնծեն:

ՈՍԿԱՆ. Այ, դա էլ շատ օրինավոր բան ասացիր: Կենացդ: (Խմում է): Մադրասեցի տեր-Սարգսին հո ճանաչում ես, խնամի:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Ո՞վ չի ճանաչում գինու տկճորին:

ՈՍԿԱՆ. Մի օր կանգնել է, թե. . .

ԶԱՌՆԻՇԱՆ. (Վեր է կենում) Դե, հիմա գնանք Մուրադին շնորհավորենք:

ԿԱՐԱՊԵՏ. (Վեր է կենում) Գնանք, նա մեզ անհամբեր սպասում է: (Ոսկանին) Խնամի, խոսքդ հետո կասես:

ՈՍԿԱՆ. Վնաս չունի: (Շտապով խմում է օղի):

ԶԱՌՆԻՇԱՆ. (Շուշանին) Դե, դուք ձեր պատրաստությունը տեսեք, հարսանիքի օրը մենք կնշանակենք:

ՈՍԿԱՆ. Մենք պատրաստ ենք: (Դարձյալ խմում է շտապով և վեր կենում):

ԶԱՎԱԶԻՐ. Տա աստված, որ չփոշմանենք: (Մի անգամ ևս սուր հայացքով նայում է Սոնային):

ՍՈՆԱ. (Դարձյալ ցնցվում է):

ԶԱՌՆԻՇԱՆ. Մնաք բարով: (Գնում է խորքի դռներով):

ԶԱՎԱԶԻՐ. Աստված բարին տա: (Գնում է խորքի դռներով հեգնական ժպիտն երեսին):

ՇՈՒՇԱՆ. Գնաք բարով: (Հյուրերին ուղեկցել է մինչև խորքի դռները):

ՏԵՍԻՆ 14

ՈՍԿԱՆ. Օհ, վերջապես, կորան: (Շտապով վերցնում է օղու շիշը) Այդ անիրավ Դանիելն էլ այնքան լավ է ածում, որ մարդ ուզում է մեկի տեղ երկուսը խմել:

ՇՈՒՇԱՆ. (Խորքի դռների մոտ, ձեռները դեպի վեր բարձրացնելով) Փառք քեզ, երկնային թագավոր, փառք քո զորությանը:

ՍՈՆԱ. (Փաթաթվելով մոր պարանոցին, սաստիկ զգացված) Մամա, մամա, սիրտս թրթռում է, գլուխս պտտում, աչքերս մթնում են:

ՇՈՒՇԱՆ. (Գրկելով Սոնայի գլուխը) Ուրախությունից է, որդի, ուրախությունից:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Նվազելով երևում է խորքի դռների մեջ: Դեմքին ուրախ ժպիտ: Շատ ոգևորված է):

ՈՍԿԱՆ. Ածիր, ածիր, Դանիել ախպեր, սրտիցս ես խոսում: (Խմում է):

Վ ա թ ա գ ու յ թ

ԱՐԱՐՎԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

Չառնիշանի բնակարանը:

Մի մեծ սենյակ առանց վառարանի: Խորքի պատի մեջ երկու դռներ, աջակողմյանը տանում է դեպի Կարապետի և Ջավահիրի սենյակը, ձախակողմյանը՝ դեպի Մուրադի և Սոնայի սենյակը: Աջ պատի մեջ դռներ դեպի բակը: Ձախ պատի մեջ երկու լուսամուտ, որոնց միջև մի հասարակ սեղան ու երկու հնածև աթոռներ: Բացի այդ սեղանից ու աթոռներից, սենյակի արդ ու զարդը անաղարտ ասիական է: Հատակը ծածկված է գորգերով: Աջ պատի առջև թախտ՝ պարսական գորգով ծածկված: Թախտի գլխին պատի վրա հայելի: Պատերի մեջ խորշեր՝ գեղեցիկ բեհեզյա կտորներով վարագույրված: Պատերի տակ շքեղ մինդարներ, մութաքաներ և այլն:

ՏԵՍԻԼ 1

ՋԱՎԱՀԻՐ և ԿԱՐԱՊԵՏ

ՋԱՎԱՀԻՐ. (Առանց շալի, տնային հագուստով, գլխին կանաչ թոռ: Սենյակի հատակն ավելել է, ավելը գցում է աջ կողմի դռներով դեպի դուրս և սկսում է ծալած գորգերն ուղղել և առհասարակ սենյակը կարգի բերել):

ԿԱՐԱՊԵՏ. (Գալիս է խորքի աջակողմյան դռներով՝ չուխայով ու գդակով: Մխում է եղեգնյա մոնղոլական իր ձեռքով շինած ծխախոտը): Ես գնում եմ, Մուրադին կասես որ այսօր թարաքամաներ են գնալու, թող մի քիչ շուտ գա խանութ:

ՋԱՎԱՀԻՐ. (Չար նախանձով ու գրգիռով): Մուրադը մինչև որ իր հարսիցը չկշտանա, տնից դուրս չի գալ:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Օ՛հ, քո լեզուն կտրվի, ասեղ է, ասեղ:

ՋԱՎԱՀԻՐ. Չգիտեմ ասեղ է, թե մախաթ իմ լեզուն, բայց ճշմարտախոս է:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Բայց այդքան էլ կծել չի կարելի խեղճ կնոջը:

ՋԱՎԱՀԻՐ. Ը՛հ, խեղճ օձ կծի նրան: Այն օրից, որ նա այս տունն է մտել, արյունս պղտորվել է:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Արյունդ նրան տեսնելու օրից է պղտորվել, որովհետև դու նրան նախանձում ես:

ՋԱՎԱՀԻՐ. Նրա ինչի՞ն եմ նախանձում. հարբեցող հո՞րը, թե՞ ուրիշների թոնիրները լիզող մորը:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Նա գեղեցիկ է, ահա թե ինչն է քեզ կատաղեցնում:

ՋԱՎԱՀԻՐ. (Ավելի գրգռվելով): Գեղեցիկ է, գեղեցիկ է: Ի՞նչը: Կարմիր մազե՞րը, թե՞ մաթ-մաթ աչքերը, սփրթնած երեսը: Սպասեցեք, սպասեցեք, դու էլ եղբայրդ էլ մայրդ էլ, մի օր նա ձեր գլխին մի փորձանք կբերե կտեսնեք, սիրտս գուշակում է:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Չար ես Ջավահիր, չար, ինչ ուզում ես— ասա:

ՏԵՍԻԼ 2

ՆՈՒՅՆՔ և ՉԱՌՆԻՇԱՆ

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Գալիս է աջ կողմի դռներով գլխին չարշով: Հուզված է): Այդպես էլ աներես մարդ, տեր աստված, այդ ի՞նչ փորձանք է:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Հը՛ր, դո՛ւ ինչու ես չարացել:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Չարշովը գլխից վերցնելով և Ջավահիրին տալով): Քրոջս տնից դուրս եկա թե չէ, պատահեցի ոչ բարով մեր խնամուն, նալբանդ Ոսկանին: «Բարով»: «Աստծու բարին»: Խնամի, ասում է, ներողություն որ երեկ չեկա, այսօր ճաշին ձեզ մոտ եմ: Մին հարցնող լինի, ո՞վ է քեզ ճաշի կանչել երեկ կամ այսօր: **ՋԱՎԱՀԻՐ.** (Կարապետին չարախնդությամբ): Տեսնո՞ւմ ես, այդ էլ հո ես չեմ ասում, որ լեզուս չար անվանես:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Է՛հ, մայր, շատ շուտ սկսվեց ձեր մեջ խառնակությունը: Դե, ես կանանց հետ վիճելու գլուխ չունիմ: Գնացի: (Գնում է աջ կողմի դռներով):

ՏԵՍԻԼ 3

ՉԱՌՆԻՇԱՆ և ՋԱՎԱՀԻՐ

ՋԱՎԱՀԻՐ. (Չառնիշանի չարշովը ծալել է ու մի կողմ դրել): Լույսը բացվելու պես ոտքի վրա շան նման չարչարվում եմ, իսկ նա իր սենյակում դեռ սիլիկ-բիլիկ է անում իր մարդու հետ: (Մինդարները ուղղելիս դես ու դեն է գցում):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Նրա բանը ջոկ է, քոնը ջոկ: Դու տասը տարվա հարս ես, նա մի ամսվա: Քիչ կատաղիր նրա դեմ:

ՋԱՎԱՀԻՐ. Դու էլ քիչ բռնիր նրա կողմը: Տես, չլինի վերջը զոջաս:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Իսկի էլ չեմ զոջալ: (Նստում է թախտի վրա, գրպանից քթախոտ է դուրս բերում ու քաշում): Ես էլ առաջ հակառակ էիք որ Մուրադը պսակվի մի հացթուխի աղջկա հետ, հիմա տեսնում եմ, որ որդիս չի խաբվել նրան մի անգամ տեսնելով ու սիրելով: Սոնան ոչ միայն գեղեցիկ է, այլև խոնարհ, խելոք, աշխատասեր: Ի՛նչ ես կատաղել, մինդարները դես ու դեն գցում:

ՋԱՎԱՀԻՐ. Մի ամիս չկա այս տուն մտնելը, ամենքիդ կախարդել է: Ով գիտե, վաղը կամ մյուս օրը ինձ կիրամայեք, որ նրան ծառայեմ աղախնի պես:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Օ՛հ, Ջավահիր, շատ չարն ես:

ՋԱՎԱՀԻՐ. (Գրգռված): Դո՛ւ էլ:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Այո, չար ես: Ես վախենում եմ որ դու այդ անմեղ աղջկա օրը սևացնես:

ՋԱՎԱՀԻՐ. Իսկ ես վախենում եմ, որ դու մի օր պիտի վայ տաս քո գլխին նրա պատճառով: Սպասիր, սպասիր եթե չեմ մեռնիլ, կտեսնես, որ ուրիշների ասածը նրա մասին ճշմարիտ է:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Բարկանում է): Սուս, այդ մասին ոչ մի բառ:

ՋԱՎԱՀԻՐ. Ամբողջ քաղաքն է խոսում, ես ի՞նչ մեղավոր եմ:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Խոսողների լեզուները չորանան:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Թող չորանան, եթե սուտ են ասում:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Չար մարդիկ ո՞ւմ չեն բամբասում: Բայց ես այսօր կխոսեմ նրա մոր հետ:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Նա քեզ ճշմարտությունը չի ասիլ, կարող եմ առաջուդ երդվել:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Դե լավ, քիչ պղտորիր արյունս: Գնա, հավերին կուտ տուր: Կարծեմ Մուրադը գալիս է: Ես էլ գնում եմ երեխաներիդ մոտ: (Գնում է խորքի աջակողմյան դռներով):

ՋԱՎԱԶԻՐ. (Կատաղած): Տունը հավաքիր, հավերին կուտ տուր, այս արա, այն արա, իսկ նա այնտեղ պաչպչվի իր մարդու հետ: (Գնում է աջ կողմի դռներով):

ՏԵՍԻԼ 4 ՄՈՒՐԱԴ և ՍՈՆԱ

ՄՈՒՐԱԴ. (Գալիս է խորքի ձախակողմյան դռներով: Համակրելի դեմքով երիտասարդ է՝ սափրած երեսով: Հագած է սև մետաքսյա արխալուղ, վրեն սյուրտուկ: Ոտներին եվրոպական կոշիկներ: Ձևերը բարեկիրթ են: Գլխաբաց է): Աղքատությունը մեղք չէ, Սոնա, աղքատությունից ամաչելն է մեղք: Մենք էլ առաջ աղքատ էինք, բայց մեր աշխատանքով և աստծու զորությամբ մի կտոր հաց ձեռք բերեցինք: Ես իսկի չեմ ամաչում քո ծնողների աղքատությունից: Թող նրանք գանգնան, երբ ուզում են և որքան ուզում են: Իմ տան դռները միշտ բաց են նրանց համար: (Ծխախոտ է վառում ու ծխում):

ՍՈՆԱ. (Գալիս է Մուրադի հետևից խորքի ձախակողմյան դռներով: Հագած է շքեղ տեղական հագուստ, ոտներին եվրոպական կոշիկներ): Շնորհակալ եմ, շնորհակալ եմ: Ես էլ կաշխատեմ քեզ արժանի լինել:

ՄՈՒՐԱԴ. Դու ավելի լավ և ավելի հարուստ մարդու էիր արժանի, քան ես: Ահ. իսկի չեմ մոռանալ այն օրը, երբ քեզ տեսա սուրբ Կարապետի մասունքին ուխտի գնալիս: Դու կանաչ խոտերի մեջ վազվզում էիր մարալի պես: Ինչո՞ւ ոտաբաց էիր, աա՛: (Գրկում է Սոնային մի ձեռքով, ծխախոտը մի կողմ գցելով):

ՍՈՆԱ. Մայրս էր հրամայել: Նա ասում էր, որ ուխտի գնացող աղջիկը պիտի ոտաբաց լինի:

ՄՈՒՐԱԴ. Բայց ի՞նչ էր ուխտդ, Սոնա, աա՛, կարելի՞ է իմանալ:

ՍՈՆԱ. Չգիտեմ, մոռացել եմ:

ՄՈՒՐԱԴ. Մոռացե՛լ ես: Գիտե՞ս, Սոնա. պետք է ասել, որ դու առհասարակ մոռացկոտ ես: Դու մինչև անգամ մեր հարսանիքի մասին էլ շատ բաներ չես հիշում, օրինակ, մեզ պսակող տեր-Սարգսի հարբած լինելը: Միտդ չէ՞, ինչպես նա խորանից շուրջառը թարս գցած դուրս եկավ: (Ծիծաղում է):

ՍՈՆԱ. Ոչ, միտս չէ:

ՍՈՒՐԱԴ. Մոռացկոտ ես, այդ ինչի՞ցն է, ամ:

ՍՈՆԱ. Չգիտեմ:

ՍՈՒՐԱԴ. Լավ, ես քեզ կհիշեցնեմ քո ուխտը: Դու գնում էիր սրբին խնդրելու, որ նա շուտով քեզ համար մի լավ փեսացու ուղարկի. . .

ՍՈՆԱ. (Ամոթխած): Լավ, այդպիսի հանաքներ մի՛ արա:

ՍՈՒՐԱԴ. Աա, կարմրեցի՞ր, ուրեմն իմացա: Դե, ասա, ուխտդ լա՞վ կատարվեց: (Բաց է թողնում Սոնային):

ՍՈՆԱ. (Ամոթխած): Լավ կատարվեց:

ՍՈՒՐԱԴ. Իմն էլ լավ կատարվեց: Ա՛հ, հենց որ հեռվից քեզ տեսա, մի ձայն ասաց. «Մուրադ, մոտեցիր այդ աղջկան»: Ձիուս մտրակեցի, մոտեցա: Ուզեցի երեսդ տեսնել, դու շալով ծածկեցիր: Բայց աչքերդ բաց էին: Տեսա, սիրտս բաբախեց: Հետո էի տեսա, վերջապես, ուխտատեղում երեսդ էլ տեսա: Մի ձայն շարունակ ականջիս ասում էր. «Մուրադ, նրան աստված է ուղարկել քեզ համար, եթե ուզում ես բախտավորվել, այ քեզ կնիկ, առ նրան»: Ուխտեցի առնել: Հարցրի Դանիել հորեղբորս ծնողներիդ մասին. նա ասաց, թե ովքեր են նրանք: Հավատա, Սոնա, ես ավելի ուրախացա, երբ իմացա, որ ծնողներդ աղքատ են: Ես ասացի մտքումս, թող հա՛մ ես բախտավորվեմ, համ էլ նրա ծնողները ուրախանան: Մայրս, եղբայրս, մանավանդ Ջավահիրը, շատ հակառակեցին, բայց ես ասացի. «պիտի առնեմ»: Ու առա:

ՍՈՆԱ. Ի՞նչ կանեիր եթե չուզենայի քեզ գալ:

ՍՈՒՐԱԴ. Մի օր ձի կնստեի ու քեզ կփախցնեի: Մի՞թե ես կարող էի տեսնել, որ մի ուրիշը տանե քեզ: (Գրկում է Սոնային և համբուրում):

ՍՈՆԱ. (Ազատվելով Մուրադի գրկից): Լավ, ամոթ է, կտեսնեն:

ՍՈՒՐԱԴ. Ամոթ է, ի՞նչն է ամոթ: Սիրե՞լու: Ամոթ է սիրուց ամաչելու: Գիտես, Սոնա, գեղեցկությունը աստուծու ամենամեծ պարգևն է, պարծեցիր նրանով:

ՍՈՆԱ. (Շոյված, բայց շփոթվելով): Ես գեղեցի՞կ եմ:

ՍՈՒՐԱԴ. Իհարկե, միթե ինքդ չգիտե՞ս: Այդ սիրուն մազերդ, կապույտ աչքերդ: Չուր չէր հորեղբայր Դանիելն ասում, թե նրանք ոսկե թելեր են և կապույտ փրուզաներ: Գիտե՞ս Սոնա, երբ մտիկ եմ անում աչքերիդ, միտս է գալիս երեխայությունս: Այն ժամանակ ես սիրում էի դաշտերում ու այգիներում պառկել կանաչ խոտի մեջ մեջքիս վրա ու մտիկ անել կապույտ երկնքին: Որքան մտիկ էի անում, այնքան նա խորանում էր, այնքան խորանում: Քո աչքերն էլ այդպես են: Ես բախտավոր եմ, Սոնա, այնքան բախտավոր, որ քիչ է մնում լաց լինեմ: (Մի անգամ ևս գրկում է Սոնային ու համբուրում):

ՍՈՆԱ. (Չզացված): Ա՛հ:

ՄՈՒՐԱԴ. (Բաց թողնելով Սոնային): Ինչո՞ւ վախեցար, դու չե՞ս ուզում, որ ես քեզ համբուրեմ:

ՍՈՆԱ. Ոչ այդ չէ, այդ չէ: (Ծանր հառաչում է) Ա՛հ. . .

ՄՈՒՐԱԴ. Դու հառաչեցի՞ր: Ասա, Սոնա, ի՞նչ ես մտածում, ի՞նչ ունիս սրտումդ:

ՍՈՆԱ. Ոչինչ, ոչինչ: Բախտավորությունից գլուխս պտտեց:

ՄՈՒՐԱԴ. Հավատա՞մ, Սոնա:

ՍՈՆԱ. (Մեկուսի): Աստված իմ: (Մուրադին): Հավատա, Մուրադ հավատա, մայրս երեկ ասում էր, երբ մարդ շատ է բախտավոր, կարծում է, որ իրան մի անբախտություն պիտի պատահի: Ես վախենում եմ:

ՄՈՒՐԱԴ. Ոչ մի բանից մի՞ վախենար, ոչ մի բանից: Մայրդ էլ միամիտ է, դու էլ:

ՍՈՆԱ. (Իշխելով իրան): Լավ, գնա գործիդ: Մայրդ կարող է բարկանալ ինձ վրա, մինչև հիմա մատ մատի չեմ խփել, օրը կեսօր է:

ՄՈՒՐԱԴ. Այս տանը ոչ ոք իրավունք չունի քեզ վրա բարկանալու, դու հանգիստ կաց: Դեհ, ես գնացի, բեր այստեղ գդակս ու վերարկուն:

ՍՈՆԱ. (Շտապով գնում է խորքի ձախակողմյան դռներով և իսկույն ետ է գալիս Մուրադի փոքրիկ մորթե գդակը ձեռքին): Գնա:

ՄՈՒՐԱԴ. (Հագնում է վերարկուն և գդակը ձեռքին գնում է աջ կողմի դռներով):

ՍՈՆԱ. (Ուղեկցելով Մուրադին մինչև աջ կողմի դռները, նայում է նրա հետևից): Ի՞նչ լավ մարդ է: (Հանկարծ ցնցվում է: ձեռները վեր բարձրացնելով): Տեր, դու ինձ սևերես չանես նրա մոտ:

ՏԵՍԻՆ 5

ՍՈՆԱ և ՋԱՎԱԶԻՐ

ՋԱՎԱԶԻՐ. (Գալիս է աջ կողմի դռներով): Օ՛հ, փառք ասածու գնաց: Ես մինչև օրս չեմ տեսել մի մարդ ու կնիկ, միմյանց այդպես կպած լինեն, ինչպես դուք: Ծուլությունը, սիրելիս, հարուստ ծնողների աղջկան միայն կարող է սազել:

ՍՈՆԱ. Ջավահիր, լավ բան չէ, որ դու ամեն օր ծնողներիս աղքատությունը երեսովս ես տալիս:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Ի՞նչպես չտամ, քանի որ դու Մուստաֆա խանի աղջկա պես ես պահում քեզ այս տանը: Սենյակը կարգի բերել ես:

ՍՈՆԱ. Այո:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Դե, գնա ճաշի պատրաստություն տես: Ես երեխաներ ունեմ, նրանցով եմ զբաղված:

ՍՈՆԱ. Շատ լավ, ամեն բան կանեմ:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Կանեմ, կանեմ, բայց ոչինչ չես անում:

ՍՈՆԱ. Ջավահիր. այդպես բարկացած մի՛ խոսիր հետս, աղաչում եմ:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Տեսեք, տեսեք, դեռ համարձակվում ել է ինձ խրատներ տալ: Ըհ, խրատողիդ երեսին կաչես: (Երկու ձեռքով ճանկ է անում):

ՍՈՆԱ. Դե լավ, ես կռվելու սիրտ չունիմ:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Շառ մի գցիր վրես, լսո՛ւմ ես, շառ մի գցիր: (Աչքերը չռում է Սոնայի վրա):

ՍՈՆԱ. Լավ, ես ի՞նչ ասացի քեզ, որ բարկացար: Իսեր ասածու, այդպես մի՛ նայիր ինձ, ես քեզանից վախենում եմ:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Դու ինձանից վախենո՞ւմ ես: Ասելդ ի՞նչ է, ասա, ի՞նչ է ասելդ: Ուրեմն, ես կատաղած շո՞ւն եմ, քաղցած գա՞յլ կամ գերեզմանները փորող բորենի՞, որ ինձանից վախենում ես, աա՛:

ՍՈՆԱ. Մեղա քեզ, տեր: Լավ, թող գնամ գործիս:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Աներես, աներես, մի ամիս չկա այս տուն մտնելդ, արդեն ատամներդ ցույց ես տալիս: Օ՛ո, ես գիտեմ, գիտեմ, դու տակն ու վրա պիտի անես մեր խաղաղ կյանքը: Ավելի լավ է հեռանամ այստեղից, թե չե՛ դու կարող ես ինձ խեղդել, (Քայլերն ուղղում է դեպի խորքի աջակողմյան դռները): Սիրուն Սոնա: Պղծած աչքեր, դեղնած երես:

ՍՈՆԱ. Ջավահիր, մի րոպե. . .

ՋԱՎԱԶԻՐ. Ոչ մի րոպե, ես գլուխ չունիմ քեզ նմանների հետ խոսելու: (Գնում է խորքի աջակողմյան դռներով):

ՏԵՍԻԼ 6

ՍՈՆԱ, հետո ՇՈՒՇԱՆ

ՍՈՆԱ. (Նայում է Ջավահիրի հետևից տարակուսանքով, գլուխը շարժում, հետո մի վճռական շարժումն է անում և քայլերն ուղղում է դեպի աջ կողմի դռները: Այստեղ հանդիպում է Շուշանին):

ՇՈՒՇԱՆ. Բարի լույս: (Գալիս է աջ կողմի դռներով: Հագնված է համեմատաբար մաքուր, գլխին գցած է նոր շալ: Համբուրվում է Սոնայի հետ: Անհանգիստ է, միևնույն ժամանակ, ուրախ): Ո՛ւր էիր գնում:

ՍՈՆԱ. Խոհանոց:

ՇՈՒՇԱՆ. (Շալը գլխից վերցնելով): Սպասիր մի քիչ: Ասա տեսնեմ ի՞նչպես ես (Նստում է թախտի վրա):

ՍՈՆԱ. Շատ լավ եմ, մամա, շատ լավ եմ:

ՇՈՒՇԱՆ. (Հառաչելով): Գոհությամբ ասած, որդի: Տեսա՞ր. ասում էի, որ կամուսնանաս. . . Այժմ ես էլ հավատում եմ, որ մեր գլխին աստված կա:

ՍՈՆԱ. Նա միշտ եղել է, կա և կլինի (Աչքերը բարձրացնում է վեր, երեսին խաչակնքում):

ՇՈՒՇԱՆ. Մուրադից գո՞հ ես, լա՞վ է պահում քեզ:

ՍՈՆԱ. Ավելի լավ, քան արժանի եմ: Մուրադը ոսկե սիրտ ունի:

ՇՈՒՇԱՆ. Սկեսո՞ւրդ ինչպես է վարվում քեզ հետ:

ՍՈՆԱ. Նա սիրում է ինձ, ես էլ նրան եմ սիրում: Նա լավ կին է:

ՇՈՒՇԱՆ. Ուրախ եմ, որդի, ուրախ եմ: Էհ, տեքորդ կնի՞կն ինչպես է:

ՍՈՆԱ. (Շփոթվելով): Ջավահիրը. . . (Գլուխը թեքում է կրծքին):

ՇՈՒՇԱՆ. Այո, Ջավահիրը: Ինչո՞ւ լռեցիր, չլինի թե. . .

ՍՈՆԱ. Ոչինչ, մամա, նա էլ լավ կին է, միայն թե մենք դեռ միմյանց չենք սովորել:

ՇՈՒՇԱՆ. Աշխատիր նրա հետ հաշտ վարվել: Զեզանից մեծ հարս է, պատիվը պահիր:

ՍՈՆԱ. Մամա, մի բան եմ ուզում խնդրել, չնեղանաս:

ՇՈՒՇԱՆ. Ասա որդի, ես ոչ մի բանից չեմ նեղանալ:

ՍՈՆԱ. (Բիչ տատանվելով): Ասա հայրիկին, որ մի փոքր ծանր պահի իրան:

ՇՈՒՇԱՆ. Ի՞նչ է պատահել, հարբած եկել է և անկարգություն է արել:

ՍՈՆԱ. Ոչ, մամա, նա այստեղ հարբած չի գալիս, այլ ընդհակառակը:

ՇՈՒՇԱՆ. Գալիս է ու այստեղ հարբում, հաա՞:

ՍՈՆԱ. Այո, մամա, հենց դրա համար էլ նրան չեն սիրում այս տանը:

ՇՈՒՇԱՆ. Դե ի՞նչ անեմ, որդի, նրա երեսի մեռունը վաղուց է թափվել: Ամեն օր ասում եմ. «Մի՛ գնա, մի՛ գնա», Էլի գալիս է: Մարդի շա՞տ է նախատում քեզ նրա պատճառով:

ՍՈՆԱ. Ոչ, մամա, ընդհակառակը, նա մի քիչ առաջ ինքն էր խնդրում, որ հայրս ամեն օր գա մեզ մոտ: Զեզ էլ էր խնդրում: Սկեսուրս ու մանավանդ Ջավահիրը չեն սիրում հայրիկին:

ՇՈՒՇԱՆ. Ախար նա ի՞նչ սիրելու բան է, որ սիրեն, դե, ինչ անեմ, որդի, իմ խոսքը

հորդ վրա չի ազդում, կարելի է քոնս ազդե: Ասա, որ չգա քո տունը:

ՍՈՆԱ. Օ՛, ոչ, մամա, մի՞թե աղջիկը կարող է հորն արգելել իր տունը գալու:

ՇՈՒՇԱՆ. Ուրեմն, ի՞նչ անենք: (Հանկարծ հիշելով): Հա, էլի Դանիելը կարող է մեզ օգնել: Ես նրա հետ կխոսեմ:

ՍՈՆԱ. Բայց, մամա, Դանիելին էլ չեն սիրում այս տանը, բացի Մուրադից:

ՇՈՒՇԱՆ. Նա գալի՞ս է այստեղ:

ՍՈՆԱ. Ամեն օր: Գալիս է, առողջությանս մասին հարցնում ու գնում: Ա՛հ, մամա, չգիտես ինչքան եմ սիրում այդ անբախտ մարդուն: Լսո՞ւմ ես, դա նա է: (Բեմի հետևից լսվում է սազի ձայնը):

ՏԵՍԻԼ 7

ՆՈՒՅՆՔ Ա ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Բեմի հետևից սկսելով երգը, գալիս է կանգնում աջ կողմի դռների մեջ: Հագած է ոտներին կոշիկներ, շապկի վրա արխալուղ):

Իգիթ տեսա, ձի էր նստած, սիրեցի,

Կյանքս կտամ, թողեք գնամ իմ յարին:

Մարալ տեսա, խելքս գնաց, պաշտեցի:

Կյանքս կտամ, թողեք առնեմ իմ յարին:

Բարով խանում խաթունիս, բարով կանաչ սարերից, խորը ձորերից, սիրուն դաշտերից: Էհ. Շուշան բաջի, աղջիկդ բախտավոր է. Մուրադին սիրեց, Մուրադը բախտավոր է, աղջկադ սիրեց: Մանիշակս ծիծաղում է, Մանիշակս ուրախ է. Մանիշակս պարում է: (Դուրս է բերում ծոցից նշխարք ու տափս է Շուշանին): Առ քեզ նշխարք, ժամհարը տվեց: Երբ թխում էր. Ես մոտն էի:

ՇՈՒՇԱՆ. (Նշխարքն առնելով, մի մասը տալիս է Սոնային մյուսն ուտում) Այո Դանիել ախպեր, աղջիկս բախտավոր է: Ես քեզանից շատ ու շատ շնորհակալ եմ:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Սոնային): Դո՛ւ ինչ կասես, Սոնա խանում, սիրուն բալա: Ասա, ասա, ի՞նչ հոգս ունիս, ի՞նչ միտք ունիս: Ո՞վ է քեզ հետ վատ վարվում:

ՍՈՆԱ. Ոչ ոք, Դանիել ապեր. ոչ ոք. ամենքն էլ ինձ հետ լավ են վարվում, ամենքն էլ սիրում են ինձ: Ես շնորհակալ եմ քո ազգականներից:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Պատառ-պատառ կանեմ, հում-հում կուտեմ (Տոնը փոխելով):

Շուշան բաջի, ինձ լսիր. առաջ Մանիշակիս չեի տեսնում երագում, հիմա ամեն գիշեր տեսնում եմ, ամեն գիշեր:

ՍՈՆԱ. Ասա, Դանիել ապեր, ինչպե՞ս ես տեսնում նրան, ո՞րտեղ:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Տեսնում եմ նրան սիրուն հագուստով, գլխին կարմիր թոռ, հագին բեհեզյա արխալուղ, կրծքին ու ճակատին ոսկիներ, ձեռքին սպիտակ ծաղիկ, երեսին անուշ ծիծաղ: Հարցնում եմ, ի՞նչ ես անում բալաս, ո՞ւր ես գնում: Ասում է. «գնում եմ հարսանիք»: Ո՞ւմ հարսանիքն ես գնում: Ասում է. «Սոնայինը: Նա իմ քույրն է, ազիզ քույրը, միևնույն քույրը, աչքիս լույսը»: «Էյ, հայր, ասում է, ես նրան սիրում եմ, դու էլ սիրիր, գնա ամեն օր նրա մոտ, պահիր, պահպանիր, թե չէ կնեղանամ, շատ կնեղանամ»: (Առաջ է գալիս):

ՍՈՆԱ. (Մեկուսի): Ախ. սիրտս մղկտում է, երբ նա խոսում է: (Գնում է աջ կողմի դռներով):

ՇՈՒՇԱՆ. Ուրախ կաց, Դանիել ախպեր, Սոնան քո Մանիշակն է:
 ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Ոգևորված սազը բարձրացնելով վեր, երգի եղանակով): Սոնա,
 Սոնա. Օվսաննա, սիրուն Սոնա, Օվսաննա: (Տոնը փոխելով): Կուգե՛ս, որ նրա
 համար սազ ածեմ:
 ՇՈՒՇԱՆ. Ածիր, Դանիել ախպեր, Սոնաս շատ է սիրում:
 ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Ականջ դիր: Լեյլի երգն եմ ածելու, երագումն եմ լսել (Նվագում է
 առաջ երեսը դեպի հասարակություն, հետո դեպի Սոնան):
 ՍՈՆԱ. (Վերադառնում է աջ կողմի դռներով և գլուխը հենելով դռների շրջանակին
 հիացմունքով ականջ է դնում, արխալուղի ծուլած թևերն ուղղելով, հետո ձեռները
 կախ զգելով): Նստիր, նստիր Դանիել ապեր:
 ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Նվագելով): ՉԷ՛ չԷ՛ չԷ՛: Ասլան Դանիելը ցերեկները չի նստում, չի
 պառկում, չի քնում: Նա մինչև կես գիշեր թափառում է փողոցները, դաշտերը,
 սարերը, ձորերը: Ծառերից պտուղ է քաղում, աղբյուրներից ջուր է խմում:
 ՍՈՆԱ. Ինչ լավ ես ածում: (Հափշտակված է լսում):
 ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Նա կանգնում է ավերակների վրա, սուգ է ասում, ողբ կարդում:
 Աստված ինքն է հրամայել: Ես անտուն եմ, անտեր: Ես էլ ունեի տուն ու տեղ: Ես էլ
 սիրում էի կնոջս Մուրադի պես: Աստված չուզեց, որ ապրեմ, աչքերս հանեց, դեմ
 զգեց: Սոնա խաթուն, ուրախ կաք, խեղճ է մայրդ, թող ապրի, քեզ տեսնելով
 մխիթարվի: (Երգում է):
 Էյ ժողովուրդ, երգս լսեք,
 Ես բյուքյուլ եմ Գյուլիստանի բաղերից:
 Էյ ժողովուրդ, դարս լսեք,
 Ես բայդուշ եմ Դադստանի սարերից. . . և այլն:
 ՍՈՆԱ. (Հանդարտ լալիս է հուզմունքից):

ՏԵՍԻԼ 8

ՆՈՒՅՆՔ և ՈՍԿԱՆ, հետո ՉԱՌՆԻՇԱՆ և ՋԱՎԱԶԻՐ

ՈՍԿԱՆ. (Ներս է մտնում աջ կողմի դռներով: Հագնված է առաջվա պես: Հարբած
 չէ, բայց տրամադրությունը ուրախ է): Բարով ժողովրդին:
 ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Եկ, եկ, ուստա Ոսկան, լսիր ինձ, ուրախացիր:
 ՈՍԿԱՆ. Ածիր, ածիր, Դանիել ախպեր, քեֆս լավ է, ուրախ եմ:
 ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Մի քիչ ևս նվագում է և Չառնիշանին ու Ջավահիրին տեսնելով
 դադարում):
 ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Գալիս են խորքի աջակողմյան դռներով, ԵՎ կանգ են առնում
 զարմացած, անշարժ լսում)
 ՋԱՎԱԶԻՐ. մի քանի վայրկյան):
 ՇՈՒՇԱՆ. (Ոսկանին): Ինչու եկար, գնանք, գնանք: (Բռնում է Ոսկանի թևից,
 ուզում է դուրս տանել):
 ՈՍԿԱՆ. (Մատը բարձրացնելով): Նիտրոժ, սիմիռնի:
 ՇՈՒՇԱՆ. (Լսելով Չառնիշանի ձայնը, ցնցվում է):
 ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Գիծ-Դանիելին. որ դադարել է նվագել): Ածիր էլի, ինչու
 դադարեցիր: ՋԱՎԱԶԻՐ.
 ՈՍԿԱՆ. Խնամիներիս բարով, հազար բարի: (Չառնիշանին): Տեսա՞ր, ասացի
 կգամ — եկա: Մուրադն էլ խնդրեց, որ գամ, շատ խնդրեց:
 ՋԱՎԱԶԻՐ. Քեզ ոչ ոք չի խնդրել, մի հևարիր քեզանից:
 ՈՍԿԱՆ. Աա՛, ի՞նչ:
 ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Ջավահիրին): Դու սուս կաց:
 ՋԱՎԱԶԻՐ. Ինչու պիտի սուս կենամ: Ամեն օր ցեխոտ ոտներով գալիս է, մեր
 գորգերը կեղտոտում:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Հուլիանոսը չար է: (Ոտները սրբում է դռների մոտ):
 ՈՍԿԱՆ. Ցեխոտ ոտներո՞վ, ինչ ասացի՞ր:
 ՍՈՆԱ. (Մեկուսի): Աստված իմ, նրանք կռվելու են:
 ՈՍԿԱՆ. (Զառնիշանին): Խնամի, լսեցի՞ր, նա ինձ անպատիվ արավ:
 ԶԱՌՆԻՇԱՆ. Հանդարտ, խնամի, կռիվ մի անիր: Աստված սիրես:
 ՇՈՒՇԱՆ. (Ոսկանին): Գնանք. մարդ:
 ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Գնանք, ուստա Ոսկան:
 ՈՍԿԱՆ. Մին թողեք տեսնեմ է: (Զավահիրին): Ում ես անպատվում, աա՛: Ո՞վ ես դու: Ես քո՞ տունն եմ եկել, որ խոսում ես: Իմ խնամին նա է: (Ցույց է տալիս Զառնիշանի վրա): Դու ինչ ես:
 ՍՈՆԱ. (Շուշանին): Մամա, տար նրան այստեղից:
 ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Գնանք, ուստա Ոսկան, գնանք: Ժամհարը մեզ ճաշի է կանչել, գնանք:
 ՈՍԿԱՆ. (Ուշադրություն չդարձնելով Դանիելի վրա, Զառնիշանին ու Զավահիրին): Ինչ եք հպարտանում ձեր հարստությունով, հե՛, դուք կարծում եք Պյուզանց Ոսկանը իսկի ձեզ նման հարուստներ չի՞ տեսել: Ետ տվեք ինձ աղջկաս, ետ տվեք:
 ԶԱՎԱՀԻՐ. (Զարախին): Իր ալմազ ու բռնիքները ետ է պահանջում, մեծ բան է:
 ԶԱՌՆԻՇԱՆ. (Զավահիրին): Դու լռիր: (Ոսկանին մեղմ): Խնամի, մի նեղանար, դեռ ճաշի ժամանակ չէ, առավոտ է, տունը կարգի չենք բերել:
 ՈՍԿԱՆ. Հերիք է, գիտեմ ինչ պտուղներ եք: Թքել եմ փող ունեցողների վրա: Փողն ի՞նչ է: Ձեռքի կեղտ, այնպես չէ, Դանիել ախպեր:
 ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Փողը սատանայի նշխարք է, ով որ ուտի — դժոխք է գնալու:
 ՈՍԿԱՆ. Լսեցի՞ք, չկարծեք, որ նա գիժ է: Նա ձեր ամենքից խելոք է: (Սոնային): Դո՛ւ ինչու չես խոսում, հե՛: Դու էլ նրանց կո՞ղմն ես: Մարդուդ ասա, որ բաժանվի դրանցից:
 ԶԱՌՆԻՇԱՆ. Մեղա քեզ, տեր, համբերությունս սպառվում է:
 ԶԱՎԱՀԻՐ. Ծառային կանչիր, թող դուրս անի:
 ՈՍԿԱՆ. Գնում եմ, գնում, սատանայի փորոտիք: Դանիել, տար ինձ ժամհարի մոտ: (Բռնում է Դանիելի թևը):
 ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Սազը բարձրացնելով օդի մեջ՝ սպառնում է Զառնիշանին ու Զավահիրին, աչքերը օլորելով): Ե՛հ, չար Հուլիանոսներ, գլուխներդ քուժթա կշինեմ, եթե Մանիշակիս երեսին խոսեք, կամ նեղացնեք նրան: Գնանք, ուստա Ոսկան: (Գնում է աջ կողմի դռներով):
 ՈՍԿԱՆ. (Գնում է աջ կողմի դռներով Գիժ-Դանիելի հետ):
 ՍՈՆԱ. (Աչքերը սրբելով, գնում է խորքի ձախակողմյան դռներով):

ՏԵՍԻԼ 9

ԶԱՌՆԻՇԱՆ, ՇՈՒՇԱՆ Ա ԶԱՎԱՀԻՐ

Լռության, շփոթում:

ԶԱՎԱՀԻՐ. (Շուշանիս): Նստիր, խնամի:

ՇՈՒՇԱՆ. (Վշտացած): Էհ, դրանից հետո էլ ինչ նստեմ: Մնաք բարով: (Զայլերն ուղղում է դեպի աջ կողմի դռները):

ԶԱՌՆԻՇԱՆ. Սպասիր, բան ունիմ ասելու: (Զավահիրին): Դու գնա երեխաների մոտ:

ԶԱՎԱՀԻՐ. Լավ հարս բերեցինք մեր տուն, լավ խնամիներ ձեռք բերեցինք, ի՞նչ ասել կուզի: (Գնում է աջակողմյան դռներով):

ՏԵՍԻՆ 10

ՉԱՌՆԻՇԱՆ, ՇՈՒՇԱՆ հետո ՋԱՎԱԶԻՐ

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Նստիր: (Նստելով թախտի վրա, Շուշանին քթախոտ է առաջարկում): Լավ, մի նեղանար, ինչ որ պատահեց, պատահեց: Խոսենք մի ավելի մեծ ցավի մասին:

ՇՈՒՇԱՆ. (Նստել է, քթախոտ վերցրել: Ցնցվում է): Մեծ ցավի՞, ի՞նչ ցավ:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Խնամի, ասում են, որ աղջիկդ ցավագար է:

ՇՈՒՇԱՆ. (Գունատվելով): Ասո՞ւմ են:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Այո, ասողն էլ մեկը չէ, երկուսը չէ: Մի քանի տեղերից ենք լսել:

ՇՈՒՇԱՆ. Չորանա ասողի լեզուն:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Իհարկե չորանա, եթե սուտ է:

ՇՈՒՇԱՆ. Սուտը սատանայից է, ճշմարտությունը աստծուց:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Դա մի խոսք չէր, որ ասացիր, խնամի, հարցիս կարճ կտրական պատասխան տուր. աղջիկդ ընկնավո՞ր է:

ՇՈՒՇԱՆ. Դե ինչ պատասխանեմ, խնամի, մի ամիս է նա ձեր տանն է, ընկե՞լ է այդ մի ամսվա մեջ:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Գոհություն աստծու, դեռ չենք տեսել:

ՇՈՒՇԱՆ. Հույս երկնավորից, որ չեք էլ տեսել: Չար լեզուներըն ում չեն բամբասում:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ասենք այդ էլ ճշմարիտ է: Մեր քաղաքում բախտավոր կանանց մասին ինչ ստեր ասես — տարածվում են: Ամենքը նախանձում են աղջկադ, որ իմ տանն է արժանացել: Ուրեմն սուտ է: Փառք աստծու, հիմա հանգիստ կարող եմ քնել: Դե, մարդուդ համար կներես: Ինքդ էլ տեսար, որ նա ինքը մեզ անպատվեց: ՇՈՒՇԱՆ. Այդ մեկը բաշխեցեք, կաշխատեմ, որ նա այս տունը ոտ չդնի: (Վեր է կենում):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Մնացիր մեզ մոտ ճաշելու:

ՇՈՒՇԱՆ. Շնորհակալ եմ, խնամի, գնամ, Մնաս բարով: (Քայլերն ուղղում է դեպի աջ կողմի դռները: Լսելով հարևան սենյակից ճչի ու թրմփոցի ձայն, կանգ է առնում ցնցվելով): Ա՛հ:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Այդ ով էր, ի՞նչ պատահեց:

ՇՈՒՇԱՆ. (Շտապ քայլերով գնում է խորքի ձախակողմյան դռներով):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Վեր է կենում, մոտենում է խորքի աջակողմյան դռներին):

Ջավահիր, Ջավահիր:

ՋԱՎԱԶԻՐ. (Գալիս է շտապով խորքի աջակողմյան դռներով): Ինչ պատահեց:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Ցույց տալով խորքի աջակողմյան դռները) Կարծեմ, ձայնը այնտեղից եկավ:

ՋԱՎԱԶԻՐ. (Շտապ քայլերով գնում է խորքի ձախակողմյան դռներով և շատ չանցած ետ է գալիս մի չարախինդ ժպիտ երեսին):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Մնալով մենակ, անշարժ կանգնած է բեմի կենտրոնում): Սիրտս կասկած ընկավ: (Ջավահիրին): Ինչ է պատահել:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Գնա, ինքդ տես:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Գնում է խորքի ձախակողմյան դռներով և իսկույն ետ է գալիս:

Գունատ, տանջանքով): Տունը քանդվի տունս քանդողի, այդ ինչ եղավ:

ՋԱՎԱԶԻՐ. (Չարախինդ): Տեսա՞ր, դե հիմա էլ ասա, որ լեզուս չար է: Տեր, փառք քեզ, որ ինձ սևերես չթողեցիր:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Բերանը փրփուր է կապել: Կապտել է, խռխռում է: Ինչ անեմ հիմա, տեր աստված, ինչ պատասխան տամ որդուս:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Ինչի՞ դու պիտի պատասխան տաս կամ ես: Մեղավորն ինքն է. ուզեց անպատճառ պսակվել մի ընկնավորի հետ և պսակվեց:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ինչ իմանար խեղճ տղան, ի՞նչ իմանար: Դե, գնա, մի մարդ

ուղարկիր, որ նրան կանչե այստեղ:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Պետք է կանչել, իհարկե: Թող գա ինքն իր աչքով տեսնե: (Գնում է աջ կողմի դռներով և իսկույն ետ է, գալիս):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Նորից մոտենում է խորքի ձախակողմյան դռներին, նայում է ու ետ է գալիս): Ուշքի է գալիս:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Հենց առաջին օրը, որ նրան տեսա իրենց տանը. սիրտս կասկած ընկավ: Նրա սփրթնած դեմքը, մաթ-մաթ աչքերն ինձ վախեցրին: Ես ամեն օր Կարապետին ասում էի, այդ կինը մի ցավ ունի, մի ցավ ունի: Նա բարկանում էր վրեն ու ասում. «լեզուդ կարճ պահիր»: Դե հիմա թող նա էլ իմանա:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Հուսահատորեն): Չար ոգին տունս մտավ, զուր չէին իմ խառն երազները:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Կանչիր նրան այստեղ:

ՋԱՎԱԶԻՐ. (Դեպի խորքի աջակողմյան սենյակը): Համեցեք, խնամի, համեցեք, սկեսուրս կանչում է: (Գալիս է թեմի կենտրոնը, դեպի խորքը, միշտ չարախիղճ ժպիտն երեսին):

ՏԵՍԻԼ 11

ՆՈՒՅՆՔ, ՇՈՒՇԱՆ և ՄՈՒՐԱԴ

ՄՈՒՐԱԴ. (Մինչև Շուշանի երևալը, գալիս է շտապով աջ կողմի դռներով): Ի՞նչ է պատահել:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Կնիկդ ընկնավոր է:

ՄՈՒՐԱԴ. (Սարսափած): Ընկնավո՞ր է:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Գնա տես, որդի, այնտեղ է, իր սենյակում:

ՄՈՒՐԱԴ. (Շտապով գնում է խորքի ձախակողմյան դռներով):

ՇՈՒՇԱՆ. (Երևում է խորքի ձախակողմյա դռների մեջ: Գունատ է. ընկճված, հագիվ քայլերը փոխում է):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Խորին դառը կշտամբանքով ու հեգնությամբ): Բախտավոր աղջկա բախտավոր ծնողին փառք ու պարծանք: Բարով, հազար բարի, այ խնամի:

Մոտեցիր, փեշերդ համբուրենք, գլխիդ վարդաջուր ածենք, ոտներիդ հինա դնենք, ուսերիդ քիրմանի շալ գցենք, առաջդ խուսկ ծխենք, այ մեր աչքի լույս խնամի. . .

Աղջիկդ մարգարիտ է մարգարիտ տների մեջ, ավագ ու բռնաստ Նադիր-Շահի թագին արժանի, այ մեր աչքի լույս խնամի: (Դառը հեգնական ծիծաղ): Փա՛հ, երես ունիս աստծու արևին մտիկ անելու, փա՛հ, տափը պատառ-պատառ չի լինում, որ քեզ կուլ տա, ոտդ դրած տեղն օձ չի բուսնում, որ քեզ խածի, կերակուրդ աղու լեղի չի դառնում, որ ջիգարդ դաղիր, մարմինդ չի փտում ու կտոր-կտոր թափվում աչքերիդ առաջ:

ՇՈՒՇԱՆ. Տեր, մեղա քեզ, տեր, մեղա քո զորությանդ:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Շարունակում է ավելի մեծ հուզմունքով): Խայտառակի կնիկ խայտառակ, ինչու մեզ խայտառակեցիր արար աշխարհում: Ո՞րտեղ էր խիղճդ, աներես, ո՞րտեղ էր հոգիդ, անաստված, ո՞րտեղ էր ամոթդ, անմեռուն: Ո՞ր շունն էր կրծոտել, ո՞ր կատուն էր լիզել: Ինչո՞ւ մեր բախտավոր տունն անբախտացրիր, ինչո՞ւ մեր պայծառ օրը սևացրիր, սևերես. . .

ՇՈՒՇԱՆ. Կրակ դառնար երկինքը, թափվեք նրա մոր գլխին:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Մենք էլ ասացինք, որ ջահել, սիրուն հարս ենք բերել, ուրախանանք:

Հերիք չէ, որ թոնիրներ լպստողի ու անպատկառ հարբեցողի խնամիներ դարձանք, հիմա էլ պիտի նրանց ցավագար աղջկան ծառայենք: Աչքներս լույս:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Չէ: Ջավահիր, այդ չի լինիլ, չեմ թողնիլ: (Շուշանին): Հենց այսօր, հենց այս րոպեիս վերցրու աղջկադ ու տար քո տունը: Տար ասում եմ, ես դիվահարին իմ տանը պահել չեմ կարող:

ՇՈՒՇԱՆ. Լավ, կտանեմ: (Քայլերն ուղղում է դեպի ձախակողմյան դռները):
ՄՈՒՐԱԴ. (Երևում է խորքի ձախակողմյան դռների մեջ: Վշտահար է, գունատ, բայց վճռական): Կաց: Ոչ ոք իրավունք չունի իմ կնոջ մասին կարգադրություններ անելու:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Որդի:

ՇՈՒՇԱՆ. (Քաշվում է մի կողմ և ակնածությամբ նայում Մուրադին):

ՄՈՒՐԱԴ. Այո, ոչ ոք իրավունք չունի, բացի ինձանից: Հարսն իմն է և միայն ես կարող եմ անել նրա դատը:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Մեր ամենքի դատն աստծու ձեռքումն է, բայց ես մայր եմ, չեմ թողնիլ, որ իմ որդին ապրի մի դիվահարի հետ:

ՄՈՒՐԱԴ. (Մոտենում է, խոնարհվում և պատկառանքով համբուրում Չառնիշանի ձեռքը): Մայր, որդին պարտավոր է խոնարհվել իր ծնողներին: Մինչև օրս ես քո կամքին չեմ հակառակվել և չեմ էլ հակառակելու: Բայց այս անգամ ինձ ներիր: Եթե նա ինձ համար պատուհաս է, ես ուզում եմ այդ պատուհասը տանել անտրտուն:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ուրեմն, չե՞ս ուզում դիվահարից բաժանվել:

ՄՈՒՐԱԴ. Ո՛չ:

ԶԱՎԱԶԻՐ. Չե՞ս ուզում քեզ ու մեզ ազատել տանջանքից:

ՄՈՒՐԱԴ. Ո՛չ: Անբախտությունը իմն է և տանջվողը միայն ես եմ լինելու:

ԶԱՎԱԶԻՐ. Բայց մեր տունը չար ոգի է մտել, նա ամենքիս պիտի անբախտացնի:

ՄՈՒՐԱԴ.

ՇՈՒՇԱՆ. (Մեկուսի): Օրհնվիս դու, որդի օրհնվիս:

ՏԵՍԻԼ 12

ՆՈՒՅՆՔ և ՍՈՆԱ

ՍՈՆԱ. (Երևում է խորքի ձախակողմյան դռների առջև: Թույլ է, գունատ, շարժվում է ուրվականի պես):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Սոնային): Անիծվի քո ծնունդը, չորանար քո մոր արգանդը, որ քեզ լույս աշխարհի չգցեր:

ՄՈՒՐԱԴ. (Վշտով): Մայր, մի՛ անիծիր նրան, մի անիծիր եթե չես ուզում ինձ էլ նրա հետ անիծել:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Շուշանին): Դուրս կորիր. դուրս, ես չեմ կարող քո երեսը տեսնել:

ՄՈՒՐԱԴ. Մայր, մի՛ սպառնիր համբերությունս, ապա թե ոչ, ով գիտե ինչ կարող է պատահել: (Շուշանին): Գնա, մայրիկ, գնա տունդ: Ոչ ոք չի համարձակվիլ քո աղջկա գլխի մի մազին անգամ դիպչելու:

ՇՈՒՇԱՆ. (Գնում է աջ կողմի դռներով):

ՄՈՒՐԱԴ. (Սոնային): Գնանք մեր սենյակը, Սոնա: Դու պետք է հանգստանաս: (Սոնայի թևից բռնած՝ տանում է խորքի ձախ դռներով):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Հուսահատ): Կախարդել են որդուս, կալել-կապել են նրան դևերը. . . (Նստում է թուլացած, ձեռքերը ծնկներին զարկելով):

ԶԱՎԱԶԻՐ. (Կատաղի հայացքով ուղեկցելով Սոնային):

Վ ա ր ա գ ու յ ր

ԱՐԱՐՎԱԾ ՉՈՐՐՈՐԴ

Նույն տեսարանը, ինչ որ Գ. արարվածում, միայն ձմեռվա պատճառով սենյակի կենտրոնում դրած է քրսին¹: Ձմեռ է, դրսում սաստիկ ցուրտ: Ձյուն է գալիս:

ՏԵՍԻԼ 1

ՋԱՎԱՅԻՐ և ՉԱՌՆԻՇԱՆ

ՋԱՎԱՅԻՐ. (Վարագույրը բարձրանալիս շտապով գալիս է խորքի աջակողմյան դռներով): Սկեսո՛ւր: (Նայում է աջ ու ձախ): Ո՛ւր գնաց (Մոտենում է խորքի ձախակողմյան դռներին): Սկեսուր. այդտե՞ղ ես: (Հուզված է, անհամբեր շարժումներ է անում):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Գալիս է խորքի ձախ դռներով): Հը՛ը, էլի ի՞նչ է պատահել:

ՋԱՎԱՅԻՐ. Տունս քանդվում է սկեսուր: Երեխաս տաքության մեջ այրվում է, մին ճար ասա, որ անեմ:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Դալլաք կանչել տուր, թող գլխից արյուն առնե կամ վզին տգրուկներ կպցնե:

ՋԱՎԱՅԻՐ. Է՛ է, դու էլ դալլաք, դալլաք: Իմ երեխան չի առողջանալ, քանի որ չար ոգին այս տանն է:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Անիծվի նա: Գլուխս կորցրել եմ, չգիտեմ ի՞նչ անեմ, ում դիմեմ: Այն անիծված չուխի Միանսագն էլ ամեն օր գալիս գնում է, մի բան չի կարողանում անել:

ՋԱՎԱՅԻՐ. Ես հազար անգամ ասել եմ, էլի ասում եմ, կախարդուհի Միանսագը իր հնարքներով մեզ օգնել չի կարող: Չար ոգու ճարը մեկ է ու մեկ, ուրիշը չկա: Եկ, քարը փեշիցդ թափիր, թող, որ անենք: (Աջ ու ձախ նայելով, դուրս է բերում գրպանից թղթի մեջ փաթաթած մի մի կտոր մկնդեղ և ցույց է տալիս): Այ, տե՛ս պատրաստ է:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Այդ ի՞նչ է:

ՋԱՎԱՅԻՐ. Մկնդեղ:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Վախեցած): Հեռացրու աչքիցս: Դու ուզում ես, որ Մուրադը քեզ էլ, ինձ էլ կենդանի-կենդանի թաղի՞:

ՋԱՎԱՅԻՐ. (Համոզիչ եղանակով): Սկեսո՛ւր:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ոչ, ոչ, այդ անկարելի է:

ՋԱՎԱՅԻՐ. Մուրադը չի իմանալ, ոչ ոք չի իմանալ, հավատաք: Տես, ասեմ, միանգամից չենք տալ, ամեն օր քիչ-քիչ կօգցենք կերակրի մեջ, կուտե, օր-օրի վրա կհավի և մի օր, վերջապես, մենք էլ կազատվենք, ինքն էլ: Նրա համար մեռնելն ապրելուց լավ է:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ես հոգուս վրա այդպիսի մեծ մեղք վերցնել չեմ կարող, թո՛ղ ինձ:

ՋԱՎԱՅԻՐ. Լավ, դու գիտես, (Մկնդեղը դնում է գրպանը): Դե, դու գնա երեխաների մոտ, նրանք մենակ են: Ես ուզում եմ հիվանդի համար շորվա եփել:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Գնում եմ: Աստված ինքը մեզ փրկե ու ազատես (Գնում է խորքի աջակողմյան դռներով):

ՋԱՎԱՅԻՐ. (Ձեռով սպառնալով դեպի Մուրադի ու Սոնայի սենյակը): Օ՛ո, Հուդայի ծնունդ, ես Ջավահիրը չեմ լինի եթե քեզանից չազատվեմ: (Գնում է աջ կողմի դռներով):

¹ Քրսին ասիական վառարան է: Երկու արշին Լայնությամբ և երկարությամբ մի քառակուսի է նստարանի պես: Ձմեռը սենյակի կենտրոնում փորում են նույն չափի մի փոս, այդ փոսի մեջ մի ուրիշ փոքրիկ փոս: Քառակուսին դնում են մեծ փոսի մեջ, փոքր փոսի մեջ ածում են վառ ածուխ: Քառակուսին ծածկում են նախ տաք վերմակով, ապա կապերտով: Տնեցիները և հյուրերը նստում են նրա քով, ոտները դնելով մեծ փոսի մեջ ու տաքանում: Քրսինը ձմեռը ծառայում է և իբրև ճաշի սեղան: Ներկայումս ամենուրեք քրսինին փոխարինում է եվրոպական վառարանը:

ՏԵՍԻԼ 2 ՄՈՒՐԱԴ և ՍՈՆԱ

ՄՈՒՐԱԴ. (Գալիս է խորքի ձախակողմյան դռներով: Նիհարել է, գունատվել): Ես քեզ ասում եմ՝ ոչ մի խոսք այդ մասին ու ոչ մի խոսք: Իմ վճիռը հաստատ է: ՍՈՆԱ. (Գալիս է Մուրադի հետևից խորքի ձախակողմյան դռներով): Աղաչում եմ, Մուրադ, պաղատում եմ, լռիր մորդ խոսքը, արձակիր ինձ, որ գնամ ծնողներիս տունը: Ես չեմ ուզում ոչ քեզ տանջել և ոչ էլ քո մերձավորներին:

ՄՈՒՐԱԴ. Այս տանը ո՛չ ոք չի տանջվում, բացի քեզանից:

ՍՈՆԱ. Ա՛ա, ոչ ոք չի տանջվում: Կարծես ես կույր եմ, չեմ տեսնում քո կերպարանքը, խուլ եմ, չեմ լսում քո ծանր հառաչանքները: Եվ միթե միայն քո տանջա՞նքն է, որ խիղճս տակն ու վրա է անում: Ա՛խ, այս տանն ինչ որ անբախտություն պատահում է, մայրդ, եղբայրդ ու Ջավահիրը պատճառն ինձ են համարում:

ՄՈՒՐԱԴ. Շատ սխալվում են, որ քեզ են համարում:

ՍՈՆԱ. Ոչ, ոչ, մի՛ ասա, ունիս իրավունք: Ես մեղավոր եմ, ոտից մինչև գլուխ մեղավոր եմ ամենքի առաջ, ամենքի առաջ: (Աչքերը վեր բարձրացնելով):

Աստված իմ, կա՞ արդյոք, ինձ համար արժանի պատիժ քո արդար դատաստանում:

ՄՈՒՐԱԴ. Աստված անգուրթ է քո վերաբերմամբ:

ՍՈՆԱ. (Կրոնական երկուդածությամբ): Աման. Մուրադ, մի ասա այդպիսի խոսքեր, աստված կբարկանա քեզ վրա:

ՄՈՒՐԱԴ. Թող բարկանա, ես չեմ վախենում նրանից:

ՍՈՆԱ. (Սարսափելով): Սոււ, սոււ, մի՛ անարգիր նրան, մի անարգիր, ես չեմ կարող լսել այդպիսի խոսքեր: (Ձեռքերը դարձյալ դեպի վեր բարձրացնելով): Տեր, ներիր նրան, ներիր, աղաչում եմ. . .

ՄՈՒՐԱԴ. (Չարմացած): Չարմանալի է, զարմանալի. որքան աստված անարդար է դեպի քեզ, այնքան դու ավելի պինդ ես բռնում նրա փեշերը:

ՍՈՆԱ. (Նույն երկյուղածությամբ): Հոգիդ դժողքի բաժին մի դարձնիր, Մուրադ: Նա արդարադատ է: Նա ամեն մեկին իր մեղքերի պատիժն է տալիս:

ՄՈՒՐԱԴ. Բայց դու ի՞նչ մեղք ես գործել, երեխա, որ այդքան խիստ է վարվում նա քեզ հետ:

ՍՈՆԱ. (Դառն հեգնական ծիծաղ): Ի՞նչ մեղք. հա, հա, հա, ի՞նչ մեղք: Ես մինչև կոկորդս թաղվածեմ մեղքերի մեջ: Եվ գիտե՞ս որն է իմ ամենամեծ մեղքը:

ՄՈՒՐԱԴ. Ո՞րն է:

ՍՈՆԱ. Այն, որ ես իմ ծնողների տնից քեզ չզգուշացրի, որ ցավագար եմ, աստծուց պատժված: Բայց ի՞նչ անեի, ի՞նչ անեի, քանի որ լեզուս կաշկանդված էր մորս պատճառով:

ՄՈՒՐԱԴ. Եվ դու կարծում ես, որ եթե իմանայի քո ցավագար լինելը, ձեռք կվերցնեի՞ քեզանից: Ոչ Սոնա: Ոչ առանց քեզ ապրել չէի կարող: Ահա տեսնո՞ւմ ես, դու ինքդ աղաչում ես, որ քեզ արձակեմ, ես չեմ արձակում, որովհետև չեմ կարող արձակել, որովհետև քեզ սիրում եմ. . .

ՍՈՆԱ. (Իր մտքերով կլանված): Մայրս էլ է մեղավոր: Նա ստում էր. որ եթե ես պսակվեմ, կազատվեմ իմ ցավից: Ես էլ հիմարի պես հավատացի նրան: Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ: (Մոտենում է լուսամուտներից մեկին և, ձեռք դնելով նրա շրջանակի վրա, գլուխը հենում է իր թևին): Բավական երկարատև լռություն:

ՄՈՒՐԱԴ. (Ծխախոտ է վառել, ու ծխելով անց ու դարձ արել: Նայում է Սոնային խորին կարեկցությամբ: Մեկուսի): Խեղճ Սոնա, խեղճ Սոնա: (Հանդարտ քայլերով մոտենում է Սոնային): Ինչի՞ մասին ես մտածում:

ՍՈՆԱ. (Զի լսում):

ՄՈՒՐԱԴ. Սոնա՛:
 ՍՈՆԱ. (Զի լսում):
 ՄՈՒՐԱԴ. (Ձեռը դնում է Սոնայի ուսի վրա): Սոնա՛:
 ՍՈՆԱ. (Ցնցվում է ու գլուխը բարձրացնում է): Ա՛հ:
 ՄՈՒՐԱԴ. Ինչո՞ւ վախեցար:
 ՍՈՆԱ. Այդ դո՞ւ ես:
 ՄՈՒՐԱԴ. Ես եմ: Ուրիշ մարդ չկա այստեղ: Էլի մոռացա՞ր ինձ:
 ՍՈՆԱ. (Ճակատը շփելով): Ոչ, ոչ, ուրիշ ձայն լսեցի: Ինձ թվաց, որ կտուրի վրայով սայլեր անցան: Ահ, ականջներս, ականջներս, նրանք միշտ ձայներ են լսում.
 տարօրինակ ձայներ: Ա՛հ, գլուխս, գլուխս ցավում է, հոգնել է: Բայց ոչինչ, ոչինչ, չարժե մտածել. (Լուսամուտից տեսնում է Գիժ-Դանիելին և ուրախության թեթև նիշ է արձակում): Ա՛հ:
 ՄՈՒՐԱԴ. Ի՞նչ տեսար:
 ՍՈՆԱ. Նա գալիս է, գալիս է:
 ՄՈՒՐԱԴ. Ո՞վ է գալիս:
 ՍՈՆԱ. Սուրբը, սուրբը:
 ՄՈՒՐԱԴ. (Չարմացած): Սո՞ւրբը:
 ՍՈՆԱ. (Ոգևորված): Նա սուրբ է, Սուրադ: Մենք ամենքս մեղավոր ենք, նա է միայն արդար: Լսիր, լսիր հրեշտակները նրա հոգին կվերցնեն իրանց ճերմակ թևերի վրա, կտանեն դեպի արքայություն: Սիրիր նրան, պաշտիր, եթե չես ուզում բարկացնել երկնավորին: Գնանք առաջ նրան ընդունելու: (Գնում է դեպի աջ կողմի դռները):
 ՄՈՒՐԱԴ. (Ապշած): Տեր աստված, ի՞նչեր է խոսում, ոչինչ չեմ հասկանում.
 (Յետևում է Սոնային):

ՏԵՍԻՆ 3

ՆՈՒՅՆՔ և ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Երևում է աջ կողմի դռների մեջ: Արխալուղի վրա հագել է պատառոտված չուխա: Գլխաբաց է, չնայելով ծյունին և ցրտին: ձեռքին բռնած է մի հաստ գավազան):

ՄՈՒՐԱԴ. Դա հորեղբայրս է, ի՞նչ սուրբ:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Հանդիսավոր): Օրհնություն այս տանը. Աստծո օրհնությունը, երկնքից, երկնքից: (Գլուխ է տալիս, ձեռը կրծքին սեղմելով): Բարով Լեյլին, բարով Մեջնունին: Թող սերը լինի ձեր պահապան հրեշտակը:

ՄՈՒՐԱԴ. Շնորհակալ եմ, հորեղբայր: (Խնամքով ու սիրով): Առաջ եկ, առաջ եկ, սուրբ մարդ, դուրսը ցուրտ է, նստիր քրսիկի տակ:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Երկու ձեռքով հենվում է գավազանի վրա): Այնտեղ էի:

ՄՈՒՐԱԴ. Ո՞րտեղ, հորեղբայր:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Մեյսարիում: Ուխտի էի գնացել:

ՍՈՆԱ. Այդ ցրտո՞վ:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Ասլան Դանիելի համար ցո՛ւրտ չկա, ձյուն չկա, սառույց չկա: Նա ձմեռը այրվում է, ամառը սառչում, քար դառնում: Եյ, հարի՛Ֆ Սուրադ, ինձ լսիր. կուրծքս խփեցի Մանիշակիս գերեզմանի քարին, ձայն բարձրացրի ու ասացի. «Ֆարհա՛դ, դատաստանդ որտեղ է»:

ՍՈՆԱ. (Յետաքրքրված): Ի՞նչ պատասխանեց Ֆարհա՛դը:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Գլուխը բարձրացնելով): Նա ասաց. «Իմ դատաստանը երկնքումն է. Մանիշակիդ ձեռքում: Լսիր նրան լսիր, Դանիել: Նա քեզ ամեն բան կասե՛»:

Սուրադ, Սուրադ, բալա ունեի, կորցրի: Յոթ տարի անցավ, գտա նրան: Նա ընկած էր հողի վրա, երեսը կապտած, բերանը փրփուր կապած, խռխռում էր:

Վերցրի, այ այսպես, կրծքիս սեղմեցի: (Գավազանը սեղմում է իր կրծքին): Ութ տարի պահեցի: Պահպանեցի, տվեցի քեզ: (Սոնային): Գիտե՞ս, բարձրացել էի Ղըզ-Ղալասի գլուխը, այնտեղից տեսա ձեր կտուրը ձյունով ծածկված: Այ, ասացի, նրա տակն են ապրում իմ զավակները:

ՄՈՒՐԱԴ. (Չգացված): Այո հորեղբայր, ես և Սոնան քո զավակներն ենք:

ՍՈՆԱ. (Մի տեսակ ինքնամոռացության մեջ): Սո՛ւրբ մարդ, սուրբ մարդ. . .

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Լսեցեք: Լսեցե՛ք, գիշերները արյունոտ երազներ եմ տեսնում: Չար դևերն ինձ տանում են թուրքերի գերեզմանատուն, գավազանս խլում են, ինձ գցում են գետնի վրա, ուզում են խեղդել: Մանիշակա ձեռները ծոցին դրած, լաց է լինում, հաց է ուզում, պանիր ուզում, խաղող ուզում: Նա շատ է սիրում: Չեն թողնում բալիս ազատեմ, չեն թողնում: (Լալիս է առանց արցունքի):

ՍՈՆԱ. (Խորապես զգացված): Նա լաց է լինում իմ արտասուքն էլ գալիս է, սուրբ մարդ, տուր ձեռքդ համբուրեմ: (Ուզում է Գիժ-Դանիելի ձեռքը համբուրել):

ՄՈՒՐԱԴ. (Դառնությամբ, կշտամբանքով): Ի՞նչ ես անում, ի՞նչ ես անում, Սոնա: ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Չի թողնում, որ Սոնան իր ձեռը համբուրի, գրկում է նրա գլուխը, շոյում է նրա մազերը): Մանիշակա, Մանիշակա, քեզ ուզում են դուրս անել այս տնից: Ուզում են, որ դու էլ իմ օրն ընկնես, փողոցներում, դաշտերում, ձորերում, ոտաբոբիկ, գլխաբաց. . .

ՄՈՒՐԱԴ. (Չգացվումնքով): Ոչ ոք նրան իմ տնից չի կարող դուրս անել, ոչ ոք:

ՍՈՆԱ. (Սիրով փարվելով Գիժ-Դանիելին, ինչպես հարազատ հորը): Նրանք ասում են, որ ես չար ոգի եմ: Այո՞, սուրբ մարդ, ես չա՞ր եմ, ասա՛:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Բաց է թողնում Սոնայի գլուխը): Պատառ-պատառ կանեմ սուտ ասողներին: Եյ, Մուրադ, պահպանիր դրան, խեղճ եմ, ոչ ոք չունիմ, ոչինչ չունիմ, բացի սրանից:

ՄՈՒՐԱԴ. Կպահպանեմ, հորեղբայր, կպահպանեմ:

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Եթե չես պահպանիլ, աչքերս կհանեմ ասեղներով, կկուրացնեմ:

Կվերցնեմ գավազանս, ձեռս կդնեմ Մանիշակիս ուսին: Նա ինձ կտանի եկեղեցիներ, մատուռներ, ուխտատեղեր: Մենք միասին աղոթք կանենք չար մարդկանց հոգու փրկության համար:

ՍՈՆԱ. (Խորին ոգևորությամբ): Ինչ լավ ասացիր, սուրբ մարդ, ինչ լավ ասացիր: Օ՛ո, հոգիս զվարթացավ, աչքերս բացվեցին, մեկ էլ ասա, մեկ էլ ասա: Գնանք, գնանք, ես գալիս եմ քեզ հետ: (Բռնում է Դանիելի թևը):

ՄՈՒՐԱԴ. (Ավելի զարմանալով): Ո՛ւր ես գնում, Սոնա, ի՞նչ ես անում, ուշքի եկ. . .

ՍՈՆԱ. (Բաց թողնելով Գիժ-Դանիելի թևը, Մուրադին): Սուս, դու ոչինչ չգիտես, դու մոլորված ես: (Խորին էքստազում): Օ՛ո, Դանիել ապեր, դու մարգարե ես, քո բերանով աստված ինքը խոսեր: Այո պետք է գնալ եկեղեցիներ, ուխտատեղեր, մատուռներ, պետք է գիշեր-ցերեկ պտտեք սրբերի մեջ, աղոթել, աղոթել, միշտ աղոթել, ծնկաչոք, ձեռներս վեր բարձրացրած: Գիտես, ես երեկոները արթուն աչքերով տեսնում եմ բոլոր սրբերին ճերմակ զգեստներով, երկայն մազերով, սպիտակ, սպիտակ. ինչպես ամպերի քուլաներ: Նրանք շարեշար կանգնած երգում են, այնքան քաղցր, այնքան անուշ ձայներով: Գնանք նրանց մոտ, նրանք ինձ կանչում են, քեզ էլ, քեզ էլ, սուրբ մարդ: Դու նրանցից մեկն ես: Դու ինձ կտանես դրախտ, դու ինձ կազատես իմ ծանր մեղքերից: Հետո մենք միասին դրան էլ կազատենք, մորն, էլ եղբորն էլ, ամենքին, ամենքին, ամենքին. . .

ՄՈՒՐԱԴ. (Հուսահատորեն, մեկուսի): Ողորմած տեր, նա խելագարվում է, ի՞նչ անեմ:

ՍՈՆԱ. (Գլուխը բարձրացնելով, ականջ է դնում): Ա՛յ, ես ձայներ լսեցի: Նրանք են, երգում են, երկնային թագավորի առջև շարեշար կանգնած, փառաբանում են նրա անհուն զորությունը: Ես տեսնում եմ նրանց, այ, այնտեղ են: Նրանք ինձ կանչում են: (Բարձր): Գալիս եմ, գալիս եմ: (Դանիելին): Գնանք, հեռանանք

այստեղից: Ազատենք ամենքին: Տար ինձ, տար ինձ, սուրբ մարդ: Բայց սպասիր, թող շալս վերցնեն: Իսկույն, իսկույն: (Բայլերն ուղղում է դեպի խորքի ձախակողմյան դռները):
ՄՈՒՐԱԴ. (Գրգռված) Սոնա, սպասիր, կանգ առ:
ՍՈՆԱ. (Կանգ է առնում անշարժ, արձանացած):
ՄՈՒՐԱԴ. (Մոտենում է Սոնային): Ուշքի եկ, աղաչում եմ հանգստացիր: Լռությո՜ւն:
ՍՈՆԱ. (Ճակատը արորում է, ուշքը ժողովում): Աա, ի՞նչ: Ես ի՞նչ էի ուզում անել:
Ո՞ր էի գնում: Այս, գլուխս, գլուխս, ոչինչ չեմ հիշում, ոչինչ: (Գլուխը շփելով):
Ծանր է, ծանր է, արճիճի պես:

ՏԵՍԻԼ 4

ՆՈՒՅՆՔ և ՉԱՌՆԻՇԱՆ, հետո ՋԱՎԱՅԻՐ

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Երևում է խորքի աջակողմյան դռների մեջ: Գրգռված է և այլապված): Ի՞նչ եք անում դուք այստեղ: (Գիժ-Դանելին): Է՛լի ինչու ես եկել. ինչո՞ւ եք գալիս ամեն օր:
ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Գավազանը պատի տակից վերցնելով): Չար դւը, Չար դւը:
ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Յեռացիր, թող մեզ հանգիստ:
ՄՈՒՐԱԴ. Մայր, մի մոռանար, որ նա իմ հորեղբայրն է:
ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Սուս, դու ոչինչ չգիտես: Նրան հացթուխն է ուղարկում ամեն օր: (Սոնային մեծ գրգիռով): Ահ, կրակն ընկնես դու, ինչպես մեզ կրակը զցեցիր:
ՍՈՆԱ. (Լուռ, ընկճված, նայում է ցրված հայացքով):
ՋԱՎԱՅԻՐ. (Գալիս է աջ կողմի դռներով, արխալուղը ծալած թւերն ուղղելով): Էլի գիժը: Ամեն օր գալիս է ու մեզ վախեցնում իր գավազանով:
ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. Օ՛ո, չար Յուդիանոս, Սադայելի բերք, պատառ-պատառ կանեմ, հում-հում կուտեմ:
ՍՈՆԱ. (Աղերսելով): Քնա, Դանիել ապեր, գնա:
ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Յպատակվելով): Յա, բալաս գնում եմ, գնում եմ: (Նայելով Սոնային հայրական գուրգուրանքով, գնում է աջ կողմի դռներով):

ՏԵՍԻԼ 5

ՆՈՒՅՆՔ, առանց ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼԻ

ՍՈՆԱ. (Կանգնած է միևնույն տեղում արձանացած: Գրգռումից հետո ռեակցիա):
ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Տակավին հուզված): Եվ դու պիտի ապրես դրա հետ, պիտի ապրես մի տան մե՞ջ:
ՄՈՒՐԱԴ. Այո, պիտի ապրեմ մինչև մահ, երդվել եմ աստծու տաճարի առջև:
ՋԱՎԱՅԻՐ. (Նույնպես գրգռված): Մտիկ արա ինչի՞՞ է նման: Սառել է, քարացել ոտքի վրա, նա կենդանի դիակ է:
ՄՈՒՐԱԴ. Նա ի՛մ կինն է, իմ սերը, իմ կյանքը: (Մեղմ խնամքով): Քնա, Սոնա, գնա սենյակս, հանգստացիր: (Բռնում է Սոնայի թևից և տանում դեպի խորքի ձախակողմյան դռները):
ՍՈՆԱ. (Մեքենաբար հետևում է Մուրադի հրամանին և գնում խորքի ձախակողմյան դռներով):

ՏԵՍԻԼ 6

ՆՈՒՅՆՔ առանց ՍՈՆԱՅԻ

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Ուղեկցել է Սոնային ու Մուրադին տխուր հայացքով, գլուխը վշտահար շարժելով):

ՋԱՎԱԶԻՐ. (Ուղեկցել է Սոնային ատելությամբ լի հայացքով):

ՄՈՒՐԱԴ. (Վերադառնալով բեմի կենտրոնը): Դե հիմա ասացեք. ի՞նչ եք ուզում ինձանից:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Մի՛ արա, որդի, մի՛ արա այդ բանը: Մենք քանդվում ենք, կործանվում: Իսկ դո՞ւ, ախ: Մտիկ արա հայելուն, ինքդ քեզ տես ճանաչիր: Լղարել ես, դեղնել, աչքերդ փոսերի մեջ են ընկել: Գիշերները քուն չունիս, ցերեկները դադար, ման ես գալիս դիվահարի պես դես ու դեն: Սև լիներ այն օրը, որ չար ոգին ոտ դրեց մեր տունը, սևացրեց նա մեր օրը:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Լսիր մորդ խոսքը, արձակիր նրան, ազատիր մեզ: Երեխաս հիվանդացել է, Կարապետն ախ ու վախով է օրերն անց կացնում, ես վախից գիշերները քնել չեմ կարողանում, մայրդ տանջանքից կուչ է եկել, կծիկ դարձել: Խնայիր մեզ, դուրս արա դրան:

ՄՈՒՐԱԴ. Վերջացրի՞ք, էլ ասելիք չունի՞ք:

ՏԵՍԻԼ 7

ՆՈՒՅՆՔ և ԿԱՐԱՊԵՏ

ԿԱՐԱՊԵՏ. (Մի քանի վայրկյան առաջ երևացել է աջ կողմի դռների մեջ և ականջ դրել): Ես ունիմ: Այդպես շարունակել չի կարելի, Մուրադ, մի ամիս է տնից դուրս չես գալիս: Գործերդ մնացել են անտեր: Ես մեն-մենակ ոչինչ չեմ կարողանում անել: Գրել-կարդալ չգիտեմ, հաշիվները խառնում եմ: Մենք կոտոր կընկնենք, եթե դու ուշքի չգաս:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Լսո՞ւմ ես, որդի:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Երեխաներիս խնայիր:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Գնանք, Մուրադ, գնանք, դուքան: Ես եկել եմ քեզ տանելու, որ մի քանի հաշիվներ կան, վերջացնես, գնանք:

ՄՈՒՐԱԴ. (Քիչ խորհելուց հետո): Լավ, կգամ: Դու գնա, ես իսկույն կգամ:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Անպատճա՞ռ:

ՄՈՒՐԱԴ. Անպատճառ:

ԿԱՐԱՊԵՏ. Շնորհակալ եմ: (Գնում է աջ կողմի դռներով):

ՄՈՒՐԱԴ. (Չանոխշանին և Ջավահիրին): Լավ հեռացեք, թողեք ինձ մի քանի րոպե մենակ:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Ջավահիրին): Գնանք, աղջի. (Գնում է խորքի աջակողմյան դռներով):

ՋԱՎԱԶԻՐ. Գնանք: (Գնում է խորքի աջակողմյան դռներով):

ՏԵՍԻԼ 8

ՄՈՒՐԱԴ, հետո ՍՈՆԱ

ՄՈՒՐԱԴ. (Մնալով մենակ, նստում է թախտի վրա և մի քանի վայրկյան մտածում:
Հետո մի վճռական շարժումն է անում, վեր է կենում և մոտենում խորքի
ձախակողմյան դռներին): Սոնա, բե՛ր այստեղ վերարկուն ու գդակս:

ՍՈՆԱ. (Գալիս է խորքի ձախակողմյան դռներով՝ Մուրադի ձմեռվա վերարկուն ու
գդակը ձեռքին: Նրա քայլվածքը մեքենայական է, հայացքը սառը, անշարժ:
Մեքենաբար բռնում է վերարկուն, որ Մուրադը հագնի):

ՄՈՒՐԱԴ. Լսիր Սոնա, ես գնում եմ խանութ, շուտով ետ կգամ:

ՍՈՆԱ. (Անտարբեր): Լավ:

ՄՈՒՐԱԴ. Չոխրես առանց ինձ:

ՍՈՆԱ. (Մեքենաբար): Լավ:

ՄՈՒՐԱԴ. Սենյակումդ մնա:

ՄՈՒՐԱԴ. Եթե մայրս ու Ջավահիրը քեզ նախատեն, ուշադրություն չդարձնես:

ՍՈՆԱ. Լավ:

ՄՈՒՐԱԴ. Ոչ մի խոսք, լսո՞ւմ ես, ոչ մի պատասխան:

ՍՈՆԱ. Լավ:

ՄՈՒՐԱԴ. Դեհ ես գնացի: (Գնում է դեպի աջ կողմի դռները):

ՍՈՆԱ. Սպասիր,

ՄՈՒՐԱԴ. (Կանգ է առնում):

ՍՈՆԱ. (Շտապ քայլերով մոտենում է Մուրադին): Տուր ինձ ձեռք: (Բռնում է
մուրադի ձեռքը):

ՄՈՒՐԱԴ. Ի՞նչ ես ուզում:

ՍՈՆԱ. (Համբուրում է Մուրադի ձեռքը): Շնորհակալ եմ, շնորհակալ եմ:

ՄՈՒՐԱԴ. (Ձեռք խլելով): Այդ ի՞նչ ես անում, երեխա: Մենք մարդ ու կին ենք, ոչ թե
մեծ ու պզտիկ: Ուզում ես համբուրվենք: (Գրկում է ու համբուրում Սոնային):

ՏԵՍԻՆ 9

ՍՈՆԱ մենակ, հետո ՈՍԿԱՆ

ՍՈՆԱ. (Մնալով մենակ, ուզում է սենյակը կարգի բերել, բայց միտքը ցրված է: Մոտենում է լուսամուտին, նայում է դեպի դուրս: Ետ է գալիս. աչքերը հառում է հատակին ու մտում անշարժ):

ՈՍԿԱՆ. (Գալիս է աջ կողմի դռներով: Կանգնում է դռների մոտ խեղճացած, գլուխը քաշ): Սոնա, (Պատասխան չի ստանում): Սոնա՛:

ՍՈՆԱ. (Սթափվելով): Հայրիկ:

ՈՍԿԱՆ. Չէի ուզում գալ: Մուրադը խնդրեց, որ գամ: Դռների մոտ տեսա:

ՍՈՆԱ. Նրանք տանն են:

ՈՍԿԱՆ. Թող լինեն, մի՛ վախենար: Դու գիտես, Սոնա, էլ չեմ խմում: Այո, այո, չեմ խմում, արևդ վկա:

ՍՈՆԱ. (Անտարբեր): Լավ ես անում:

ՈՍԿԱՆ. Դու չե՞ս ուրախանում, դու ինձ չե՞ս համբուրում: Լավ, հետո կուրախանաս: Գիտես, որդի, իմ սիրտն էլ բարակել է, շատ է բարակել, էլ առաջվա Ոսկանը չեմ: Տեսնում ես, ձեռներս էլ դողում են, թուլացել են, էլ երկաթ ծեծել չեմ կարողանում:

ՍՈՆԱ. (Սառը, ինք իրեն): Հայրիկս ծերացել է, կուչ է եկել:

ՈՍԿԱՆ. Հապա, կուչ եմ եկել: Գիտե՞ս ինչից: Զո մասին մտածելուց: Մայրդ ամեն բան ասել է ինձ: Զեզ տանջում են, ա՛մա,

ՍՈՆԱ. Ինձ չեն տանջում: (Նայում է աջ ու ձախ):

ՈՍԿԱՆ. Փառք ասածու: Դու մի՛ վախենար, անտեր չես, Մուրադն ինձ ասաց, որ քեզանից չի բաժանվիլ: Ինչո՞ւ ես դես ու դեն մտիկ անում: Վախենում ես, որ գան, էլի ինձ դո՞ւրս անեն: Օ՛, եթե ես փող ունենայի, ցույց կտայի նրանց: Բայց չունիմ, ինչ արած: Ահ: (Ձեռքերն իրարու շփելով): Դրսում ցուրտ է, շատ ցուրտ, քարերն էլ սառել են, գետնին կպել:

ՍՈՆԱ. Նստիր քրսինի տակ, տաքացիր:

ՈՍԿԱՆ. Քրսինն ինձ չի տաքացնիլ: Ցուրտը ներսումս է, այստեղ: (Չարկում է կրծքին): Բայց ես չեմ խմիլ, չեմ խմիլ, որ խեղդես էլ չեմ խմիլ:

ՍՈՆԱ. Խնայի՛ր մայրիկին, հայր, նա շատ է տանջվել:

ՈՍԿԱՆ. Գիտեմ, կարծում ես, որ ես աչք չունի՞մ տեսնելու: Իսկ դո՞ւ: Դու չե՞ս տանջվել: Երկուսդ էլ տանջվել եք: Իմ պատճառով: Լսիր, ես քեզ չեմ ասել մինչև հիմա, այսօր կասեմ: Մի օր ես տուն եկա հարբած: Դու երեք տարեկան էիր, խաղ էիր անում, մայրդ ինձ նախատեց: Ուզեցի ծեծել: Դու մեջ ընկար, կատաղությունս

եկավ: Բռնեցի ձեռներիցդ, բարձրացրի ու այնպես խփեցի քեզ պատին, որ գլխիցդ արյուն եկավ: Մայրդ ուշաթափվեց: (Հուզված): Է՛ է, ո՛վ գիտե, կարելի է հենց դրանից առաջացավ ցավդ: Սոնա, Սոնա, ներիր, աղաչում եմ: (Չոքում է Սոնայի առջև): Այ, ես չոքում եմ առաջդ, ներիր:

ՍՈՆԱ. Հայրիկ, մի արա, մի արա, վեր կաց:

ՈՍԿԱՆ. Թող գան, տեսնեն, ծո ամենքին կասեմ, որ դու հրեշտակ ես, իսկ ես չար սատանա: Սոնա, Սոնա, տուր ինձ ձեռքդ, թող համբուրեմ, դու սուրբ ես:

ՍՈՆԱ. Վեր կաց, վեր կաց, սուրբը Դանիելն է, գնա նրա մոտ:

ՈՍԿԱՆ. Չես ուզում: Լավ, սաներդ կհամբուրեմ: (Ուզում է համբուրել):

ՍՈՆԱ. (Հեռանալով Ոսկանից): Մի արա այդպիսի բաներ, վեր կաց:

ՈՍԿԱՆ. Լավ դու գիտես: (Վեր է կենում): Ես իմ մեղքը խոստովանեցի, թեթևացա:

ՍՈՆԱ. (Տանջանքով): Իմ ցավն ինձ հետ է ծնվել, հայր, դու մեղավոր չես: Մեղավորը ես եմ, միայն ես: Հայրիկ երդվիր:

ՈՍԿԱՆ. Ինչո՞ւ համար, որդի:

ՍՈՆԱ. Երդվիր, որ մայրիկին չես ծեծիլ:

ՈՍԿԱՆ. Աստված մի արասցե, որ այսուհետև նրա վրա ձեռ բարձրացնեմ: Ոչ, ոչ, գիտե՞ս, հիվանդե:

ՍՈՆԱ. (Վախեցած): Հիվա՞նդ է:

ՈՍԿԱՆ. Հապա, պառկած է անկողնի մեջ:

ՍՈՆԱ. Եվ դու նրան մենա՞կ ես թողել: Ոչ որ չկա՞ նրա մոտ: Ես կգնամ, իսկույն: (Ուզում է գնալ):

ՈՍԿԱՆ. Սպասիր, մի վախենար, դատարկ բան է: Մրսել է մի քիչ, կանցնի: Ես գիտեմ նրա ճարը: Պետք է նրան զանաֆիլի չայ խմեցնել: Բայց մենք շաքար չունինք, մենք ոչինչ չունինք: Գիտե՞ս, քիչ էր մնում որ փողոցում Սուրադից մի մանեթ խնդրեի: Ամաչեցի, քեզ հիշեցի, լեզուս կապվեց:

ՍՈՆԱ. Ամոթ է հայրիկ, նրանից փող մի վերցնիր: Սպասիր կարծեմ ես մի քիչ ունիմ: (Տնտղում է արխալուղի գրպանը և դուրս բերում մի քանի արծաթյա դրամներ): Վերցրու հայրիկ, վերցրու ու գնա, ինչ որ հարկավոր է գնիր մայրիկի համար: Գնա՛, նրան մենակ մի թողնիր:

ՈՍԿԱՆ. (Դրամներն ագահությամբ խլում է Սոնայից ու գրպանը դնում): Իսկույն, իսկույն կվազեմ: (Ուզում է գնալ, կանգ է առնում): Շնորհակալ եմ, որդի դու ինձ մի գամ էլ ազատեցիր. (Քայլերն ուղղում է դեպի աջ կողմի դռները):

ՍՈՆԱ. (Հանկարծ հասկանում է Ոսկանի միտքը): Հայրիկ, կանգ առ:

ՈՍԿԱՆ. Չէ, պետք է շտապել:

ՍՈՆԱ. (Հրամայողաբար): Կանգ առ, ասում եմ. ես քեզ չեմ թողնիր: Դու խոսք տվեցիր, դու երդվեցիր: Տուր ինձ այդ փողերը, դու ինձ խաբեցիր:

ՈՍԿԱՆ. (Դառն ծիծաղով): Փողերը, հա՛ հա՛ հա՛, փողերը: (Դողդոջուն ձայնով): Հինգ օր է ես ծարավ եմ, հինգ օր:

ՍՈՆԱ. (Հուսահատաբար): Հայրիկ, մի արա, ամոթ է, ամոթ է:

ՈՍԿԱՆ. (Դառն հեզկությամբ): Ամոթ է, հա՛ հա՛ հա՛, ամոթ է: Իհարկե, ամոթ է: Նո՞ր ես իմանում: Բաս զո՞ւր չոքեցի առաջդ: Այն ժամանակ էլ ամոթ էր: Այժմ էլ, միշտ, ամբողջ կյանքս: Ես պատի՛վ չունիմ, երեսիս մեռնոնը թափվել է, չկա: Մնաս բարով, էլ չեմ գալ քեզ մոտ:

ՍՈՆԱ. Լսիր, հայրիկ, լսիր, մի րոպե սպասիր, աղաչում եմ: Աա, դու անուղղելի ես: Թող այդպես լինի: (Մոտենում է պատի խորքից մեկին և մի շիշ օղի է վերցնում): Հայրիկ, ահա քեզ օղի, բայց այդ փողերը տուր մայրիկին, աղաչում եմ:

ՈՍԿԱՆ. (Շիշն առնելով Սոնայից, խորում է արխալուղի գրպանը): Լավ, մի վախենար, մայրդ հիվանդ չէ, ես սուտ ասացի, ինչ արած, ուրիշ կերպ չէր կարելի: Դե, մնաս բարով: (Գնում է աջ կողմի դռներով):

ՏԵՍԻԼ 10

ՍՈՆԱ մենակ, հետո ՉԱՌՆԻՇԱՆ և ԶԱՎԱՀԻՐ

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Գալիս է խորքի աջակողմյան դռներով): Զնեց, թող քնի, դա լավ նշան է:

ԶԱՎԱՀԻՐ. Զնեց տաքության մեջ, տաքության մեջ էլ կգարթնի:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Սոնային): Հեռացիր աչքիցս:

ԶԱՎԱՀԻՐ. Մեռնի չի մնացել երեսի վրա: Ահ, մարդ ուզում է ճանկերով խեղդել անպատկառին: (Սոնայի վրա հարձակվելու շարժումն է անում):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Հրամայողաբար): Զավահիր, պահիր քեզ: (Սոնային): Գնա սենյակդ: ՍՈՆԱ. (Գնում է կեղքի ձախակողմյա դռներով):

ՏԵՍԻԼ 11

ՉԱՌՆԻՇԱՆ և ԶԱՎԱՀԻՐ

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ինչ ես խելքդ կորցնում: Արի, նստենք մտածենք մեր անելիքի մասին: (Նստում է քրսիկի քով):

ՋԱՎԱԶԻՐ. (Կատաղի Հայացքով ուղեկցել է Սոնային): Էլ ինչ մտածելու բան մնաց: Բացի իմ ասածից, ուրիշ հնար չկա այդ պատուհասից ազատվելու համար: (Նստում է քրսիկի քով):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Թող, մին ֆալ բաց անեմ, տեսնեմ սա ինչ է ասում: (Դուրս է բերում քրսիկի վրա գցած գորգի տակից մի փոքրիկ կապոց, որի մեջ կան 42 սիսեռներ: Կապոցը բաց է անում և, սիսեռները այս ու այն կողմ դարսելով, գուշակում): Ո՞վ կարող էր ասել, որ իմ ուրախ տունն այսօր պիտի սևեր հագնի: (Նայելով սիսեռներին): Մոլթն է ցույց տալիս, խելքս բան չի կտրում: Ո՞վ է այս մեն մենակը մեջտեղ ցցված:

ՋԱՎԱԶԻՐ. (Սիսեռներին նայելով): Չար ոգին:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ի՞նչ է նշանակում այս ճանապարհը:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Գերեզմանատուն:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ո՞վ է մեռյալը:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Չար ոգին:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ո՞վքեր են այս տխուր ու տրտումները:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Դու, ես, զավակներդ, թոռներդ, ամենքս:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ո՞րտեղ է մեր ազատությունը:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Մի մարդու ձեռքում:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ո՞վ է այդ մարդը:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Նա, որ ուզում է խեղդել չար ոգուն:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Չկա այդպիսի մարդ:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Կա:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (խորին կշտամբանքով և ահով): Ջավահիր:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Սպանեցեք, ասում է:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ջավահիր:

ՋԱՎԱԶԻՐ. (Գլուխը բարձրացրել է և տեսել լուսամուտի առջև անցնող Գիժ-Դանիելին: Սարսափով ճչում է): Ա՛հ:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ի՞նչ պատահեց:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Նա անցավ լուսամուտների մոտով:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ո՞վ:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Դանիելը:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Ինչու վախեցար: (Սիսեռները ժողովում է ու կապում):

ՋԱՎԱԶԻՐ. Եթե նրա աչքերը տեսնեիր, կսարսափեիր:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Նա գիշեր-ցերեկ պտտում է այս տան շուրջը:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Էլի անցավ: Օ՛, նա մի չար միտք ունի, ես զգում եմ:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Զրսինը պաղել է, գնա կրակ դիր:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Ինչու ամեն բան ինձ ես հրամայում, ուրիշ հարս չունի՞ս:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Կանչիր այստեղ անունը կտրածին:

ՋԱՎԱԶԻՐ. (Վեր է կենում, մոտենում է խորքի ձախակողմյան դռներին): Է՛յ, սկեսուրդ կանչում է:

ՏԵՍԻԼ 12 ՆՈՒՅՆՔ և ՍՈՆԱ

ՍՈՆԱ. (Գալիս է խորքի ձախակողմյան դռներով):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Անիծված, մեզ անբախտացրիր, գոնե պարտքդ կատարիր:

ՍՈՆԱ. Ի՞նչ ես հրամայում:

ՋԱՎԱԶԻՐ. Հրամայում է որ քրսինի համար կրակ դնես:

ՍՈՆԱ. Աչքիս վրա (Գնում է աջ կողմի դռներով):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Նայել է Սոնայի հետևից): Ի՞նչ սիրուն էլ է անիրավը, համ ասում եմ, համ խղճում:

ՋԱՎԱԶԻՐ. (Կատաղի): Ախ, սիրուն օձ կծե նրան: (Գնում աջակողմյան դռներով):

ՏԵՍԻԼ 13 ՉԱՌՆԻՇԱՆ և ՄԻԱՆՍԱԶ

ՄԻԱՆՍԱԶ. (Գալիս է աջ կողմի դռներով: Փոքրահասակ, այլանդակ կաղ կին է տղամարդի կերպարանքով ու ձևերով: Քիչ կուզ է: Ձայնն առնական է, քիթն արծվային: Հագած է լայն, սև ոտաշոր, լայն սև արխալուղ բազմաթիվ սև կոճակներով: Մեջքին կապած է դեղնագույն գոտի: Գլխին կապած է սև ճուրթի որի տակից ցցվել են ալեխառն կոշտ մազերը: Ոտներին սև չուստեր: Գլխին գդակ

Է սև շալ: Քայլում է աշխույժ, չնայելով կաղությանը: Բայց հենվում է միշտ ձեռնափայտի վրա, որ ծուռ է և տգեղ: Գլուխ է տալիս Չառնիշանին, չուստերը դռների մոտ սրելով): Ալլահը քեզ պահի:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Տեղից չի շարժվում և ոչ էլ ետ նայում): Ալլահը քեզ պահի:

ՄԻԱՆՍԱԶ. (Ձեռները իրարու շփելով, մոտենում է քրսին): Ցուրտ է, արար աշխարհը սառել է, քարացել:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Արար աշխարհը գլխիս սևացել է: Նստի՛ր:

ՄԻԱՆՍԱԶ. (Նստելով քրսին քով): Տարին չար է, փեարվեարդիգյարը մեզ պահի, պահպանի փորձանքներից:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Հանդիսավոր տոնով): Ամեն: (Քթախոտ է առաջարկում Միանսազին):

ՄԻԱՆՍԱԶ. (Քթախոտ վերցնելով): Իսան եկավ Հալալաթից, խաբար բերավ դիմաթից: (Քթախոտ է քաշում):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Որդիս օր-օրի վրա հալվում է մոմի պես, թոռնս տաքության մեջ այրվում է, ես քունս կորցրել եմ, մեծ որդուն գործերը տակն ու վրա են եղել մեծ հարսս խելքը կորցնում է: Չար դեն անբախտություն անբախտության հետևից է բերում մեր գլխին: Եթե կարող ես փրկիր մեզ, չես կարող, ասա, որ ուրիշ ճար գտնենք:

ՄԻԱՆՍԱԶ. (Մատը հանդիսավոր բարձրացնելով դեպի վեր): Համբերություն, համբերություն, համբերություն:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Համբերություն, մինչև ե՞րբ: Ահա մի ամիս է գալիս գնում ես, չես կարողանում դեռ դուրս բերել նրա միջից:

ՄԻԱՆՍԱԶ. (Գրպանից դուրս է բերում ինչ-որ չորացած կաշվի կտոր, ցույց տալիս): Տեսնո՞ւմ ես:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Այդ ինչ է:

ՄԻԱՆՍԱԶ. Կատաղած գայլի բերան: Այսօր սրա զորությունը պիտի փորձեմ:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Սև կատվի ոտի պճեղը չօգնեց, ագռավի աչքը չօգնեց, տեսնենք դա ինչ պիտի անե:

ՄԻԱՆՍԱԶ. Քառասուն անգամ քառասուն ջին եմ դուրս բերել, փեարվեարդիգյարը այսօր ինձ կօգնի: Քրսինը պաղ է:

ՏԵՍԻԼ 14

ՆՈՒՅՆՔ և ՋԱՎԱՀԻՐ

ՋԱՎԱՀԻՐ. (Գալիս է խորքի աջակողմյան դռներով: Սաստիկ հուզված է): Էլ չեմ կարող դիմանալ այսքան ցավերին: Մյուս երեխաս էլ հիվանդացավ: Նա էլ

տաքության մեջ է: (Միանսագին): Ազատիր մեզ, ազատիր:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Միանսագին): Ազատիր:

ՄԻԱՆՍԱԳ. (Ջավահիրին): Կանչիր նրան այստեղ. (Շալը վերցնում է իր գլխից և մի կողմ գցում):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Այ, գալիս է: (Վեր է կենում):

ՏԵՍԻԼ 15

ՆՈՒՅՆՔ և ՍՈՆԱ

ՍՈՆԱ. (Գալիս է աջ կողմի դռներով՝ ձեռքին մի երկաթյա կրակակալ, վառ ածուխներով լիքը):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. Կրակը լավ չի վառվել, գլուխներս կբռնե:

ՍՈՆԱ. (Ուզում է կրակը ետ տանել):

ՋԱՎԱԶԻՐ. (Ինչ որ մտածելով, որոշելով, հանկարծ): Տուր ինձ: (Առնում է Սոնայից կրակակալը, վառ ածուխը թափում է քրսին տակ և կրակակալը մի կողմ դնում: Աջ կողմի դռները կողպում է):

ՍՈՆԱ. (Ուզում է գնալ իր սենյակը):
ՄԻԱՆՍԱԳ. Սպասիր:

ՍՈՆԱ. (Կանգ է առնում, աշխատելով խույս տալ Միանսագի հայացքներից):

ՄԻԱՆՍԱԳ. (Կանգնում է Սոնայի առջև և սուր հայացքով նայում երեսին): Մտիկ արա աչքերիս:

ՍՈՆԱ. Թող ինձ, ես վախենում եմ քեզանից: (Ուզում է հեռանալ):

ՋԱՎԱԶԻՐ. (Բռնելով Սոնային): Ո՛ր ես փախչում, արա ինչ որ հրամայում եմ:

ՄԻԱՆՍԱԳ. (Դուրս է բերում գրպանից կաշվի կտորը և հանդիսավոր բարձրացնում օդի մեջ): Մտիկ արա աչքերիս:

ՍՈՆԱ. (Գլուխը թույլ բարձրացնում է, նայում է Միանսագի աչքերին, ցնցվում և անշարժ մնում):

ՋԱՎԱԶԻՐ. (Մի կողմ քաշված, ուշադիր դիտում է տեսարանը):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Ջավահիրի հակառակ կողմում կանգնած, ուշադիր դիտում է տեսարանը):

ՄԻԱՆՍԱԳ. Լա Իլահե Իլլալահ: (Կաշվի կտորը երեք անգամ զարկում է Սոնայի կրծքին): Ազգեթ, Իոնան, Սալաս: Ջին, հանուն ալլահի, քեզ դուրս եմ կանչում: Դո՛ւրս, դո՛ւրս, դո՛ւրս քո բնից, քո տեղը կրակն է:

ՍՈՆԱ. (Թույլ): Մամա, մամա, նա տանջում է ինձ:

ՄԻԱՆՍԱԶ. Պիտի տանջվիս, պիտի տանջվիս, պիտի տանջվիս, դուրս, անիծյալ, դուրս: (Սկսում է պտույտներ անել Սոնայի շուրջը): Հակկի վեյ, հակկի վեյ, հակկի վեյ, խուղեի, բեահուրի, չիրքքի խամ, էահուղի, բիսլի հիաթ, հակկի վեյ, հակկի վեյ...

ՍՈՆԱ. Չեմ կարող, չեմ կարող:

ԶԱՎԱԶԻՐ. Պիտի կարողանաս, անիծված:

ՄԻԱՆՍԱԶ. (Կանգ է առնում, սուր հայացքով նայում է Սոնայի աչքերին): Դու՛րս եկ, դուրս եկ: Ես տեսնում եմ գլուխդ, ես տեսնում եմ պոզերդ, ես տեսնում եմ սուր-սուր աչքերդ:

ՍՈՆԱ. (Տանջանքով): Մա՛մա, մա՛մա:

ՄԻԱՆՍԱԶ. Հակկի վեյ, հակկի վեյ: (Երկու անգամ ևս պտտում է Սոնայի շուրջը):
ՍՈՆԱ. Մա՛մա, մա՛մա:

ԶԱՌՆԻՇԱՆ. (Իր կրծքին զարկելով, հանդիսավոր): Անե՛ծք քո մորը:

ԶԱՎԱԶԻՐ. (Իր կրծքին զարկելով, հանդիսավոր): Անե՛ծք քո մորը:

ՄԻԱՆՍԱԶ. (Կանգ է առնում Սոնայի դեմ, կռանում է ցած, հետո կամաց-կամաց բարձրանում է. շարունակ նայելով Սոնայի աչքերին և կարելույն չափ աշխատելով իր դեմքն աղավաղել, որպեսզի սարսափեցնե Սոնային): Հակկի վեյ, հակկի վեյ, հակկի վեյ:

ՍՈՆԱ. Կարմիր, կարմիր, եկա՛վ: (Ճչում է): Ա՛հ: (Ընկնում է քրսինի մոտ երեսնիվար):

ՄԻԱՆՍԱԶ. (Հրճվանքով): Զի՛նը, ջի՛նը, տեսնում եք, ես նրան հաղթեցի:
(Շտապով գրպանից դուրս է բերում մի 7 դանակ և շրջան անելով Սոնայի մարմնի շուրջը, ցցում է հատակի մեջ):

ԶԱՌՆԻՇԱՆ. (Երեսը ծածկելով ձեռներով): Ազատեցեք, որդուս, ազատեցեք մեզ:

ԶԱՎԱԶԻՐ. Մենք ուրիշ ազատություն չունինք: (Միանսագին): Զավթառ, վերջացրու: (Բռնում է Սոնայի ձեռներից, աշխատում է նրա մարմինը քաշել, գցել քրսինի տակ: Չի կարողանում): Ահ, չեմ կարող, ուժս չի պատում: Զավթառ, օգնիր: (Նշան է անում):

ՄԻԱՆՍԱԶ. (Շտապով բռնում է Սոնայի ձեռներից, քաշում ու գցում է քրսինի տակ, վերմակն ու գորգը ծածկում է ու վրեն կանգնում):

ԶԱՎԱԶԻՐ. (Կանգնում է քրսինի հակառակ կողմում գորգի և վերմակի վրա, արգելելով, որ օդ մտնի քրսինի տակ):

ՍՈՆԱ. (Քրսինի տակից արձակում է խուլ ճիչ երկու անգամ): Աա՛, աա՛:

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Երեսը բաց անելով, սարսափած): Ի՞նչ արի՛ք, ի՞նչ արիք:

ՄԻԱՆՍԱԶ. Վեաս սալամ, շյուդ թամամ:

ԶԱՎԱՅԻՐ. Պրծա՛վ:

ՏԵՍԻԼ 16

ՆՈՒՅՆՔ և ԳԻԺ ԴԱՆԻԵԼ

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Սոսկալի մռնչունով, խորտակում է լուսամուտներից մեկը և ներս ցատկում կատաղած): Սադայել, Սադայել, պատառ-պատառ կանեմ:
(Հարձակվում է նախ Զավահիրի, ապա Չառնիշանի վրա, չի կարողանում բռնել):

ՉԱՌՆԻՇԱՆ. (Ճչալով փախչում են զանազան կողմերը):

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Հարձակվում է Միանսազի վրա, թավալում է նրան հատակի վրա ու խեղդում):

ՄԻԱՆՍԱԶ. Ազատեցեք, ազատեցեք: (Մեռնում է):

ԳԻԺ-ԴԱՆԻԵԼ. (Միանսազին խեղդելով, դեն է շարտում նրա մարմինը): Շո՛ւն:
(Դուրս է բերում Սոնայի դիակը քրսինի տակից: Ականջ է դնում: Համոզվելով, որ մեռած է, բռունցքը սպառնալի բարձրացնում է դեպի վեր): Անե՞ծք քեզ, Ֆարիադ, անե՞ծք քեզ: (Մտում է չոքած, անշարժ):

Վարագույր